

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

LEGAL ISSUES RELATING TO GEOGRAPHICAL INDICATIONS

จารุวรรณ บุญนากร

JARUWAN BANNAKORN

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

กลุ่มวิชากฎหมายธุรกิจ

คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

พ.ศ. 2566

ลิขสิทธิ์ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

**LEGAL ISSUES RELATING TO GEOGRAPHICAL INDICATIONS**

**JARUWAN BANNAKORN**

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT  
OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE  
OF MASTER OF LAWS  
BUSINESS LAW  
SCHOOL OF LAW  
SRIPATUM UNIVERSITY**

**2023**

**COPYRIGHT OF SCHOOL OF LAW SRIPATUM UNIVERSITY**

วิทยานิพนธ์เรื่อง	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
คำสำคัญ	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
นักศึกษา	จารุวรรณ บุญนากร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ดร.สมจิตต์ เซอร์ชันซี
หลักสูตร	นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายธุรกิจ
คณะ	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
พ.ศ.	2566

### บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยศึกษากรณีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายไทย ข้อตกลงระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม ความตกลงกรุงมาดริดว่าด้วยการปราบปรามสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าที่ใช้ไม่ถูกต้องหรือปลอมแปลง ความตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนระหว่างประเทศ ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า ข้อบังคับสหภาพยุโรป ที่ 510/2006 ผนวกกับข้อบังคับเลขที่ 1151/2012 และ Geographical Indications Act 2014 แห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยทำการศึกษาทั้งในส่วนของแนวคิดทฤษฎีและในส่วนของหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามมาตรการทางกฎหมายของไทยและเพื่อส่งเสริมสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยให้ได้รับการคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพ จนสามารถพัฒนาและเพิ่มมูลค่าเพื่อเตรียมพร้อมการค้าเข้าสู่การแข่งขันทางการค้าของตลาดโลก

จากการศึกษาพบว่า มาตรการทางกฎหมายของไทยที่บังคับใช้ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นยังมีหลักการที่ไม่ชัดเจนขาดหลักการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย และยังไม่สามารถป้องกันไม่ให้เกิดความสับสนหลงผิดแก่ผู้บริโภคในแหล่งภูมิศาสตร์อันเป็นที่มาของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้อย่างสมบูรณ์ ตลอดจนยังมีมาตรการบางส่วนที่ยังถือว่าไม่ยืดหยุ่นไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำตามที่ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ที่ได้วางหลักให้ประเทศสมาชิกต้องดำเนินการตามพันธกรณีอีกด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรที่จะต้องทำการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และ

วิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 ให้มีความชัดเจนและมีความครอบคลุม ในเรื่องของการกำหนดเงื่อนไขที่เป็นการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมแก่ผู้ผลิตสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ รวมถึงการเพิ่มกลไกการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าทั่วไป ทั้งนี้ ก็เพื่อให้การบังคับใช้มาตรการดังกล่าวของไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นการเตรียมพร้อมรองรับการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับนานาชาติอีกด้วย

<b>THESIS TITLE</b>	LEGAL ISSUES RELATING TO GEOGRAPHICAL INDICATIONS
<b>KEYWORDS</b>	GEOGRAPHICAL INDICATION
<b>STUDENT</b>	JARUWAN BANNAKORN
<b>THESIS ADVISOR</b>	DR.SOMJIT SERSANSIE
<b>LEVEL OF STUDY</b>	MASTER OF LAWS BUSINESS LAW
<b>FACULTY</b>	SCHOOL OF LAW SRIPATUM UNIVERSITY
<b>YEAR</b>	2023

### **ABSTRACT**

The objective of this research is to study the legal measures on geographical indications through the study of the registration of geographical indications under Thai law and international agreements as well as foreign laws, such as the Paris Convention for the Protection of Industrial Property, the Madrid Agreement for the Repression of False or Deceptive Indications of Source on Goods, the Lisbon Agreement for the Protection of Appellations of Origin and their International Registration, the Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, the Council Regulation No. 510/2006 as well as the Council Regulation No. 1151/2012 and the Singapore Geographical indications Act 2014. In this study, both theoretical concepts and principles of law related to the protection of geographical indications have been studied aiming to find suitable solutions according to Thai legal measures and to promote products using Thai geographical indications for effective protection and to contribute to the development and value addition in preparation for stepping into the global trade competition.

The results of the study shows that the principles of Thai legal measures applicable to geographical indication protection are unclear. There is still a lack of principles for fair treatment to all parties and such measures are incapable of completely preventing the confusion among consumers about the geographic origin of the geographical indication. In addition, some measures are considered inflexible and do not meet the minimum standards established by the Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights Agreement (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) requiring member states to meet their obligations.

Therefore, the researcher is of the opinion that the relevant Thai laws should be amended, especially the Ministerial Regulation Prescribing List of Specific Goods and Rules and Methods for Use of Similar or Identical Geographical Indication B.E. 2547 (2004) for greater clarity and coverage in terms of determining the conditions for fair treatment for all producers of geographical indications, including adding mechanisms for protection of geographical indications for general commodities. This is to enable Thailand to effectively enforce such measures and to prepare for the expansion of protection of geographical indications at the international level.

## กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีหากปราศจากพระคุณของท่าน ดร.สมจิตต์ เซอร์ชันซ์ ที่ได้ให้ความกรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่งที่ท่านได้สละเวลาอันมีค่าเพื่ออบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้และให้คำปรึกษา แนะนำตั้งแต่ขั้นตอนของการทำวิทยานิพนธ์จนกระทั่งวิทยานิพนธ์สำเร็จเรียบร้อย

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรทัย อินตะไชยวงศ์ ที่กรุณาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเพชร ชลศักดิ์ตระกูล ที่กรุณาเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ประกอบกับการให้คำแนะนำ คำปรึกษา และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขและปรับปรุงวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดาและมารดาที่ให้การอบรมเลี้ยงดูเป็นอย่างดี ให้การศึกษา และให้กำลังใจในการเรียนมาโดยตลอด แต่หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดประการใดผู้เขียนขอน้อมใจไว้แต่เพียงผู้เดียว

จารุวรรณ บุญนากร  
มหาวิทยาลัยศรีปทุม

2566

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย .....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ .....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ .....	VI
สารบัญตาราง .....	IX

### บทที่

<b>1 บทนำ .....</b>	<b>1</b>
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา .....	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา .....	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ .....	6
<b>2 แนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์.....</b>	<b>7</b>
2.1 การให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา.....	7
2.1.1 องค์ประกอบของทรัพย์สินทางปัญญา .....	7
2.1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา.....	8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์.....	11
2.2.1 คำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ .....	11
2.2.2 ที่มาของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ .....	14
2.2.3 สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับความคุ้มครอง .....	15
2.2.4 ระดับของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์.....	19
2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ .....	21
2.4 ความสำคัญของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ .....	25



บทที่	หน้า
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ .....	27
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศมาใช้เป็นกฎหมายภายใน .....	31
<b>3</b> <b>มาตรการทางกฎหมาย เกี่ยวกับ การขึ้นทะเบียน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศและประเทศไทย .....</b>	<b>33</b>
3.1 มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายระหว่างประเทศ .....	33
3.1.1 มาตรการความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property) (ค.ศ.1883).....	33
3.1.2 มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงกรุงมาดริดว่าด้วยการปราบปรามสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าที่ใช้ไม่ถูกต้องหรือปลอมแปลง (The Madrid Agreement for the Repression of False or Deceptive Indications of Source on Goods) (ค.ศ.1891) .....	35
3.1.3 มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนระหว่างประเทศ (The Lisbon Agreement for the Protection of Appellations of Origin and Their International Registration) (ค.ศ.1958).....	37
3.1.4 มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Agreement on Trade Related in Intellectual Property Rights) (ค.ศ.1995) .....	39
3.2 มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายต่างประเทศ .....	51
3.2.1 มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสหภาพยุโรป .....	51
3.2.2 มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ .....	57
3.3 มาตรการการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทย .....	60
3.3.1 มาตรการการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 .....	61
3.3.2 มาตรการการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 .....	72

บทที่	หน้า
3.3.3 มาตรการการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา.....	73
3.4 สรุปเปรียบเทียบมาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายระหว่าง กฎหมายต่างประเทศและประเทศไทย .....	75
<b>4 วิเคราะห์ ปัญหา ทางกฎหมายเกี่ยวกับ การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์.....</b>	<b>87</b>
4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ .....	87
4.1.1 ปัญหาความไม่ชัดเจนที่ไม่สอดคล้องกับข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สิน ทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ในประเด็นของหลักความเป็นธรรมในแง่ ของการตีความตามตัวอักษร .....	87
4.1.2 ปัญหาความไม่ชัดเจนที่ไม่สอดคล้องกับข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สิน ทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ในประเด็นของถ้อยคำและเจตนารมณ์ .....	91
4.2 ปัญหาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองที่ไม่เท่าเทียมกันที่เกิดขึ้นในกรณีการขึ้น ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าทั่วไป กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับ สินค้าเฉพาะอย่าง .....	94
<b>5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ .....</b>	<b>99</b>
5.1 บทสรุป .....	99
5.2 ข้อเสนอแนะ .....	103
<b>บรรณานุกรม .....</b>	<b>106</b>
<b>ประวัติผู้เขียน .....</b>	<b>110</b>

## สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตารางเปรียบเทียบมาตรการการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ เหมือนหรือป้องกันของกฎหมายระหว่างประเทศ	77

# บทที่ 1

## บทนำ

### 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน นายทะเบียนใช้อำนาจสั่งการให้ผู้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันรายหลังให้แก้ไขชื่อ โดยระบุแหล่งภูมิศาสตร์และประเทศไว้ท้ายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการสับสนหลงผิดกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนไว้ก่อนหน้า และเพื่อเป็นการให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการสินค้าทั้ง 2 ฝ่าย ปัญหาเกิดขึ้นว่าการใช้อำนาจของนายทะเบียนนั้นบางครั้งไม่เหมาะสมแก่สถานการณ์ อีกทั้งยังเป็นการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมต่อผู้ประกอบการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ อาจทำให้เกิดปัญหาในการโต้แย้งสิทธิความเป็นเจ้าของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เกิดขึ้นได้ หากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทั้งสองได้รับการขึ้นทะเบียน<sup>1</sup>

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ.2546 เนื่องจากประเทศไทยมีนโยบายที่จะให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อป้องกัน มิให้ประชาชนสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า โดยกำหนดให้มีการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์และห้ามการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ อันจะทำให้เกิดความสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริง ของสินค้าที่ระบุในทะเบียนในขณะเดียวกันนโยบายดังกล่าว เป็นการอนุวัติการตามพันธกรณีที่ประเทศไทยมีตามข้อ 22 ถึงข้อ 24 แห่งความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า ในภาคผนวกท้ายความตกลงมาร์ราเกชจัดตั้งองค์การการค้าโลกด้วย แต่กฎหมายไทยในปัจจุบันยังไม่เพียงพอที่จะรองรับนโยบายการให้ความคุ้มครองและรองรับพันธกรณีดังกล่าวได้ สมควรมีกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ การใช้ถ้อยคำนิยาม “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” หมายความว่า ชื่อ สัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นใด ที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ และที่สามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่ง

<sup>1</sup> รัฐชัย สุขรุ่งเรืองรอง. (2564). การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ กรณีที่มีการย้ายถิ่นที่อยู่ของคนในชุมชน. วารสารรัชต์ภาคย์, หน้า 66-67.

ภูมิศาสตร์ดังกล่าว “แหล่งภูมิศาสตร์” หมายความว่า พื้นที่ของประเทศ เขต ภูมิภาค และท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึงทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ ลำน้ำ เกาะ ภูเขา หรือพื้นที่อื่นทำนองเดียวกันด้วย “สินค้า” หมายความว่า สิ่งของที่สามารรถซื้อขาย แลกเปลี่ยน หรือโอน กันได้ไม่ว่าจะเกิดโดยธรรมชาติหรือเป็นผลผลิตทางการเกษตร รวมตลอดถึง ผลิตภัณฑ์ทางหัตถกรรมและอุตสาหกรรม

สำหรับปัญหาในกรณีของการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันนั้น องค์การการค้าโลก (WTO : World Trade Organization) ได้มีการจัดทำความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า หรือ TRIPs (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) ขึ้น โดยความตกลงดังกล่าวนี้ ได้มีการบัญญัติบทบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สำหรับกรณีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับไวน์ที่เหมือนกัน แต่มีความหมายต่างกัน ให้ภาคีสมาชิกของความตกลง TRIPs พิจารณากำหนดเงื่อนไขที่สามารถปฏิบัติได้ และทำสามารถแยกความแตกต่างของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันหรือพ้องกันแต่มีความหมายต่างกันดังกล่าว โดยจะต้องคำนึงถึงความจำเป็นในการทำให้ผู้ผลิตที่เกี่ยวข้องได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และไม่ทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิดด้วย ซึ่งหลักการนี้เป็นหลักการพื้นฐานที่กำหนดให้ภาคีสมาชิกต้องรับเอาไปบัญญัติเป็นกฎหมายภายในของประเทศตน

ประเทศไทย ได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) จึงมีพันธกรณีที่จะต้องเสนอกฎหมายให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ดังมีบัญญัติไว้ตามความตกลง TRIPs ข้อ 22 ถึงข้อ 24 จึงได้เสนอให้มีพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และเพื่อป้องกันมิให้สาธารณชนสับสนหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า โดยกำหนดให้มีการนำสินค้าในแหล่งภูมิศาสตร์แหล่งใดแหล่งหนึ่งมาขอขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ และในขณะเดียวกันเป็นการห้ามใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันจะทำให้เกิดความสับสนหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ที่แท้จริงของสินค้าในระบุนิทะเบียนด้วย

นอกเหนือจากพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 จะให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้ว ยังให้อำนาจแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้มีรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่าง ได้แก่ ข้าว ไวน์ สุรา และยังได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันไว้ว่า หากกรณีมีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกับสินค้าเฉพาะอย่างที่ได้ขึ้นทะเบียนไปแล้วหรืออยู่ในระหว่างดำเนินการขอขึ้นทะเบียน แต่เป็นสินค้าที่มีแหล่งภูมิศาสตร์ต่างกัน ในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขอขึ้นทะเบียนรายหลังนั้นจะต้องระบุแหล่งภูมิศาสตร์และประเทศที่ผลิตสินค้านั้นไว้ท้ายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้วย ในกรณีนี้ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในกฎกระทรวงเนื่องมาจากความตกลง TRIPs ที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี มาตรฐานขั้นต่ำของความตกลง TRIPs ได้กำหนดให้เฉพาะ

สินค้าไวน์และสุรา เป็นสินค้าที่ต้องให้ความคุ้มครองในระดับพิเศษ เทียบเท่ากับสินค้าเฉพาะอย่างของไทยข้างต้น แต่ทั้งนี้ภาคีสมาชิกสามารถให้ความคุ้มครองในระดับพิเศษมากกว่าสินค้าไวน์และสุราได้ ประเทศไทยจึงกำหนดให้ ข้าว และ ไหม เป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ต้องได้รับความคุ้มครองในระดับพิเศษเช่นกัน การให้ความคุ้มครองแก่สินค้าเฉพาะอย่างที่มีชื่อป้องกันกฎกระทรวงได้กำหนดอย่างคร่าวดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นไปตามหลักมาตรฐานขั้นต่ำของความตกลง TRIPs แต่ผู้เขียนเห็นว่าหากประเทศไทยได้กำหนดเงื่อนไขสำหรับการขึ้นทะเบียนสินค้าเฉพาะอย่างที่มีชื่อป้องกันหรือเหมือนกัน จะเป็นการเอื้ออำนวยและเป็นธรรมแก่ผู้ผลิต ดังเป็นไปตามหลักเจตนารมณ์ของความตกลง TRIPs มากขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการกำหนดกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกัน พ.ศ. 2547 ขึ้นบังคับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องของการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกันเป็นการเฉพาะแล้วก็ตาม แต่กฎกระทรวงฉบับดังกล่าวกลับมีการกำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขและวิธีการในการดำเนินการที่ไม่ชัดเจนและครอบคลุมเพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาของการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกันและสร้างความเป็นธรรมให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ ซึ่งจากข้อเท็จจริงและปัญหาดังกล่าวนี้จึงทำให้ผู้วิจัยตั้งปัญหาในการวิจัย (Research problems) ไว้ดังต่อไปนี้

ปัญหาประการแรก เป็นในเรื่องของการนำสินค้าเฉพาะอย่างมาขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งนายทะเบียนสามารถทำการกำหนดเงื่อนไขในการขอขึ้นทะเบียนมากกว่าเงื่อนไขตามความตกลง TRIPs ที่กำหนดไว้ได้ แต่ในกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกัน พ.ศ. 2547 นั้นกลับบัญญัติหลักเกณฑ์เอาไว้ไม่ชัดเจน ซึ่งจะส่งผลทำให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกันกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แรก ขาดโอกาสที่จะใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นไป และยังเป็นการจัดต่อหลักการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมภายใต้อนุสัญญากรุงปารีสที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามอีกด้วย

ปัญหาประการต่อมา นอกเหนือจากสินค้าเฉพาะอย่างแล้ว หากเป็นในกรณีของสินค้าทั่วไปที่นำมาขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หากเหมือนหรือป้องกันกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้ว หรือกำลังดำเนินการขึ้นทะเบียน ควรต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันเพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างสูงสุด แต่มาตรการทางกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยนั้นกลับกำหนดไว้แต่เพียงกรอบโดยรวมว่า ชื่อสามัญ และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนนั้นไม่สามารถนำมาขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทาง

ภูมิศาสตร์ได้ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรที่จะต้องมีการเพิ่มกลไกในการขอขึ้นทะเบียน ให้มีลักษณะแนวทางเดียวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เป็นสินค้าเฉพาะอย่างจึงจะมีประสิทธิภาพสูงขึ้น และยังเป็นกรกำหนดมาตรการให้มีความสอดคล้องตามหลักเกณฑ์อนุสัญญากรุงปารีส จะไม่ทำให้เกิดการแข่งขันทางการค้าเกิดขึ้นอีกด้วย

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ล้วนแสดงให้เห็นถึงปัญหาข้อกฎหมายที่น่าสนใจและมีความสำคัญ จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการทราบว่า ปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในกรณีของการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันนั้นมีปัญหาและส่งผลกระทบต่อประชาชนอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยเชื่อมั่นว่าเมื่อได้ทำการวิจัยอย่างถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัยแล้ว จะได้ผลการศึกษาที่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ได้ทั้งในทางวิชาการและทางปฏิบัติต่อไป

การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันตามข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) นั้น ได้กำหนดขึ้นในลักษณะของการป้องกันการสับสนหลงผิดของผู้บริโภค ซึ่งหลักในเรื่องของการให้ความคุ้มครองกรณีดังกล่าวนี้ได้ปรากฏอยู่ในข้อ 22 วรรคสี่ ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ 2 ประการ ดังนี้

(1) แม้การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าจำพวกไวน์จะเป็นจริงสอดคล้องกับแหล่งที่มาของสินค้า แต่หากการใช้เช่นนี้อาจทำให้สาธารณชนหลงผิดว่าไวน์ดังกล่าวมีแหล่งที่มาจากอีกดินแดนหนึ่ง ก็ต้องหาวิธีการในการป้องกันการสับสนหลงผิด

(2) ต้องมีการสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าเฉพาะอย่างที่เหมาะสมหรือต้องเพื่อป้องกันการสับสนหลงผิด โดยการสร้างความแตกต่างดังกล่าวต้องปฏิบัติอย่างเป็นธรรมซึ่งความเป็นธรรมในความหมายนี้ถ้าพิจารณาจากร่างภาษาอังกฤษจะใช้คำว่า “Equitable Treatment” ซึ่งหมายความว่าความเป็นธรรมในลักษณะที่เท่าเทียมกัน<sup>2</sup>

## 1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของกฎหมายไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

<sup>2</sup> ธนพจน์ เอกโชคยะ. (2547). *กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : ทีซีซีทอยส์. หน้า 161.

4. เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

### 1.3 สมมติฐานของการศึกษา

มาตรการทางกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์<sup>3</sup> ของไทยที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นยังไม่มี การบัญญัติหลักการและมาตรการในการดำเนินการในกรณีของการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันเอาไว้อย่างชัดเจนเพียงพอแม้จะมีการกำหนดกฎกระทรวงกำหนด รายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547<sup>4</sup> ขึ้นบังคับใช้แล้วก็ตาม ซึ่งปัญหาเหล่านี้อาจกลายเป็นปัญหาสังคม ที่จะส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ โดยเฉพาะกับผู้ประกอบการที่ต้องการ จะทำการขึ้นทะเบียนสินค้าของตน ดังนั้น จึงควรที่จะทำการแก้ไขกฎกระทรวงฉบับดังกล่าว เพื่อลดปัญหาในเรื่องของความเหลื่อมล้ำของสิทธิ และการได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมแก่ ผู้ประกอบการ และยังเป็น การส่งเสริมให้การบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ของไทยนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

### 1.4 ขอบเขตของการศึกษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการศึกษาถึงทฤษฎี แนวคิด และปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทาง กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในกรณีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน โดยทำการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้อง อาทิ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 และกลไกการให้ความ คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศก่อนการเกิดขึ้นของความตกลง TRIPs เป็นต้น รวมถึงได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบบทบัญญัติกฎหมาย และข้อคิดเห็นต่างๆ ของ ต่างประเทศที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

<sup>3</sup> พระราชบัญญัติ คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546

<sup>4</sup> กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547



## 1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ วารสาร รายงาน รวมทั้งข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ ที่ได้จากห้องสมุด หรือทางระบบสารสนเทศและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงองค์กรต่าง ๆ (Internet) ที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารดังกล่าวมาวิเคราะห์หาข้อสรุป เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาศึกษาวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ เพื่อหาข้อสรุปของการศึกษา

## 1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
2. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของกฎหมายไทยและต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
4. ทำให้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

## บทที่ 2

### แนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ในบทนี้จะกล่าวถึงแนวคิด ทฤษฎี และปรัชญาที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากความเป็นมา วัตถุประสงค์ แนวคิดทั้งในทางกฎหมายและสังคมวิทยา อีกทั้งยังศึกษาทฤษฎีการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมที่จะนำมาปรับใช้กับการแก้ไขปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในกรณีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันของประเทศไทยอีกด้วย

#### 2.1 การให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

ทรัพย์สินทางปัญญานั้นถือเป็นสิ่งหนึ่งที่สามารถเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้กับ การประกอบธุรกิจได้ โดยในปัจจุบันทรัพย์สินทางปัญญาถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก และสมควรที่จะได้รับความคุ้มครองทางกฎหมาย เนื่องจากทรัพย์สินทางปัญญานั้นเป็นสิ่งที่เกิดจากการระดมความคิดผสมผสานไปกับการทุ่มเททั้งร่างกายและระยะเวลาที่เสียไปในการศึกษาค้นคว้า ทั้งนี้ ก็เพื่อให้ได้มาซึ่งนวัตกรรมรูปแบบใหม่ๆ ที่จะมีประโยชน์ต่อสาธารณชน ด้วยเหตุดังที่ ได้กล่าวมานั้นจึงก่อให้เกิดแนวคิดในการให้ความคุ้มครองต่อทรัพย์สินทางปัญญาขึ้นดังเช่นที่มีการบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน สำหรับหลักในเรื่องของการให้ความคุ้มครองต่อทรัพย์สินทางปัญญานั้นมีรายละเอียดและสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

##### 2.1.1 องค์ประกอบของทรัพย์สินทางปัญญา

สำหรับองค์ประกอบของทรัพย์สินทางปัญญาในองค์กรรวมนั้น ควรที่จะต้องประกอบไปด้วยสาระสำคัญทั้งหมด 4 ส่วน<sup>1</sup> ดังต่อไปนี้

- 1) การประดิษฐ์หรือการสร้างสรรค์ (Creation)
- 2) การจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา (Registration)
- 3) การบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งรวมไปถึงการบังคับคดีที่เกี่ยวข้อง (Enforcement)

<sup>1</sup> อนงค์นารถ บุญเรือง. (2556). *การศึกษาเปรียบเทียบการส่งเสริมสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของต่างประเทศกับบริบทของประเทศไทย*. การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเทคโนโลยี, วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 6.

4) การใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะกับการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ (Utilization)

### 2.1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

การให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญานั้นมีทฤษฎีสำคัญที่เกี่ยวข้องอยู่ 5 ทฤษฎีดังต่อไปนี้

#### 1) ทฤษฎีสติธรรมตามธรรมชาติ (Natural Law Theory)

ทฤษฎีสติธรรมตามธรรมชาติ เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญในหลักการที่ว่า กฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อบังคับใช้ในสังคมหรือรัฐใดนั้นจะต้องมีหลักการสำคัญที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานตามกฎเกณฑ์ธรรมชาติ กล่าวคือ กฎหมายที่บังคับใช้นั้นจะต้องมีความสอดคล้องไปกับหลักเหตุผลของธรรมชาติอยู่เสมอและจะต้องมีความสมเหตุสมผลที่จะทำการบังคับใช้ไปในทุกๆ พื้นที่ที่กฎหมายนั้นมีอำนาจ ประกอบไปกับการบังคับใช้ในระยะเวลาหรือตลอดไป ในทางตรงกันข้ามหากกฎหมายใดมีหลักเกณฑ์ที่ไม่สอดคล้องหรือขัดกันกับกฎเกณฑ์ธรรมชาตินั้นย่อมอาจถูกโต้แย้งและคัดค้านการบังคับใช้ได้

ตามแนวคิดของทฤษฎีสติธรรมตามธรรมชาตินี้จึงได้มีความเห็นว่าการให้ความคุ้มครองแก่ทรัพย์สินทางปัญญานั้นก็ถือเป็นอีกหนึ่งมาตรการที่จะต้องตั้งอยู่บนหลักพื้นฐานของกฎเกณฑ์ธรรมชาติด้วยเช่นกัน<sup>2</sup> โดยจะต้องมีลักษณะเป็นการให้ความเคารพต่อสิทธิมนุษยชนกล่าวคือเมื่อบุคคลใดได้ทำการคิดค้นหรือสร้างสรรค์ผลงานขึ้นแล้วนั้น ผลผลิตในทางความคิดดังกล่าวก็ควรที่จะต้องตกเป็นทรัพย์สินของผู้คนั้น ดังนั้น รัฐจึงควรที่จะต้องให้การรับรองแก่สิทธิทางธรรมชาติในลักษณะดังกล่าวนี้ให้แก่ปัจเจกบุคคลผู้เป็นเจ้าของผลงานนั้นๆ ด้วย ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่ชอบจากทรัพย์สินทางปัญญาจากบุคคลอื่นที่ไม่มีอำนาจตามกฎหมาย

#### 2) ทฤษฎีการให้รางวัล (Reward Theory)

การนำเอาทฤษฎีการให้รางวัลมาประยุกต์ใช้กับการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญานั้น เนื่องจากสิทธิทางกฎหมายที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สินทางปัญญานั้นเป็นสิ่งที่เปรียบเสมือนกับรางวัลที่รัฐได้มอบให้แก่ผู้คิดค้นหรือผู้สร้างสรรค์ เพื่อเป็นการตอบแทนแก่คุณค่าของผลผลิตทางปัญญาของบุคคลเหล่านั้น โดยทฤษฎีการให้รางวัลนี้เป็นที่ยอมรับกันว่าการตอบแทนรางวัล

<sup>2</sup> จุมพล ภิญ โยสิน วัฒน และภูมินทร์ บุตรอินทร์. (2560). *ประวัติศาสตร์และแนวคิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา*. โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 74.

ต่อการสร้างสรรค์นั้นถือเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและมีความเหมาะสมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในเรื่องของการให้สิทธิเด็ดขาดในการแสวงหาประโยชน์จากผลผลิตทางปัญญาเหล่านั้น<sup>3</sup>

ทฤษฎีการให้รางวัล เป็นแนวคิดการให้ความคุ้มครองแก่ทรัพย์สินทางปัญญา โดยได้มีการคำนึงถึงหลักเศรษฐศาสตร์ร่วมด้วย โดยเฉพาะกับการได้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ ซึ่งเปรียบเหมือนรางวัลตอบแทน เนื่องจากมีแนวคิดพื้นฐานที่ว่าหากไม่มีการตอบแทนแก่การกระทำใด ๆ ของมนุษย์ที่มีคุณค่าแล้วนั้น ย่อมส่งผลทำให้เกิดการขาดกำลังใจในการสร้างสรรค์งานใหม่ๆ ขึ้นได้นอกจากนี้ การที่ผู้สร้างสรรค์ได้รับค่าตอบแทนจากผลผลิตทางปัญญาของตนเองนั้นยังเป็นผลทำให้สามารถยังชีพอยู่ได้ในสังคมจากค่าตอบแทนที่ตนมีสิทธิได้รับได้อีกด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การพิจารณาถึงการให้รางวัลตอบแทนนั้น จะต้องทำการพิจารณาโดยคำนึงถึงผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นด้วยว่ามีความสมควรที่จะได้รับรางวัลด้วยหรือไม่ เหตุเพราะในความเป็นจริงแล้วมนุษย์อาจสร้างสรรค์ผลงานโดยไม่ต้องการตอบแทนทางเศรษฐกิจก็ได้ แต่การสร้างสรรค์ดังกล่าวก็สามารถที่จะเกิดขึ้นได้เสมอและสามารถเกิดได้ตลอดเวลาไม่ว่าสังคมจะมีระบบตอบแทนหรือไม่ก็ตาม<sup>4</sup>

### 3) ทฤษฎีการเป็นเครื่องจูงใจ (Incentive-Based Theory)

ทฤษฎีการเป็นเครื่องจูงใจนั้นเป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญแก่หลักการในด้านเหตุและผล ในการให้คุ้มครองแก่ทรัพย์สินทางปัญญา เนื่องจากมีแนวคิดว่าภาครัฐควรที่จะต้องให้ความสำคัญคุ้มครองในด้านลิขสิทธิ์แก่ผู้คิดค้นหรือสร้างสรรค์ผลผลิตทางปัญญา เหตุเพราะการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ดังกล่าวจะเป็นเสมือนแรงกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรค์ในระดับสูงสุด (Optimum) อันจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนมากที่สุดขึ้นได้ ซึ่งหากปราศจากการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์แล้วนั้นย่อมส่งผลให้เกิดความวิตกกังวลแก่ผู้สร้างสรรค์ได้ว่าผลงานของตนอาจถูกนำไปใช้ประโยชน์โดยที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนใดๆเลยก็เป็นได้ จนในท้ายที่สุดจึงหมกมุ่นใจที่จะทำการรังสรรค์ผลงานใหม่ๆขึ้นมา ทฤษฎีการเป็นเครื่องจูงใจนั้นจึงมีแนวคิดที่จะให้เหตุผลโดยใช้ประโยชน์สาธารณะเป็นตัวตั้ง ซึ่งการใช้เหตุและผลดังกล่าวของทฤษฎีนี้

<sup>3</sup> จักรกฤษณ์ ควรวพจน์. (2560). *กฎหมายสิทธิบัตร แนวคิดและบทวิเคราะห์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: นิติธรรม. หน้า 29.

<sup>4</sup> สุมาลี วงษ์วิฑิต. (2558). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหารกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา (lw6105)*. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 19-20.

แตกต่างจากเหตุและผลตามทฤษฎีสติศาสตร์ตามธรรมชาติ และทฤษฎีการให้รางวัลที่ได้ใช้ผู้สร้างสรรค์เป็นตัวตั้ง<sup>5</sup>

#### 4) ทฤษฎีการเปิดเผยข้อมูลความรู้ต่อสังคม (Theory of Disclosure of Information)

สำหรับทฤษฎีการเปิดเผยข้อมูลความรู้ต่อสังคมนี้ มีแนวคิดพื้นฐานที่ว่าผู้ที่ทำการสร้างสรรค์ ประดิษฐ์ หรือคิดค้นผลงานอันมีลักษณะเป็นทรัพย์สินทางปัญญานั้นมักจะเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องผลงานเอาไว้เป็นความลับ ยกตัวอย่างเช่น กรรมวิธีการประดิษฐ์วิทยาการต่าง ๆ ที่นำมาใช้ ดังนั้น การให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาตามทฤษฎีดังกล่าวนี้จึงมีแนวคิดที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเจ้าของผลงานกับสังคม ซึ่งการให้ความคุ้มครอง ต่อทรัพย์สินทางปัญญาตามทฤษฎีนี้จะก่อให้เกิดเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานของรัฐ สถาบันวิจัย และทุกๆ ส่วนที่เกี่ยวข้องได้อีกด้วย<sup>6</sup>

#### 5) ทฤษฎีการป้องกันการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมและการคุ้มครองผู้บริโภค

(Prevention of Unfair Competition and Consumer Protection)

การให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาตามทฤษฎีการป้องกันการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมและการคุ้มครองผู้บริโภคนี้เป็นการให้ความคุ้มครองในลักษณะของมาตรการทางกฎหมาย โดยเฉพาะการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่มีลักษณะเป็นเครื่องหมายการค้า และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยจะเป็นการรับรองสิทธิตามธรรมชาติของผู้สร้างสรรค์ผลงานทางปัญญาและการส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์ทางปัญญาให้เกิดขึ้นอยู่เสมอ ควบคู่ไปกับการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภค ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการคุ้มครองแก่ผู้บริโภคให้ได้ทราบถึงแหล่งกำเนิดหรือแหล่งที่มาของสินค้า ไม่ว่าจะเป็นตัวผู้ผลิต หรือแหล่งกำเนิด เพื่อลดการสับสนหลงผิดแก่ผู้บริโภค นอกจากนี้ ยังเป็นการให้ความคุ้มครองเพื่อปกป้องผู้ประกอบการไม่ให้ถูกลอกเลียนเครื่องหมายการค้าโดยไม่เป็นธรรมได้อีกด้วย<sup>7</sup>

<sup>5</sup> อำนาจ เนตยสุภา และชาญชัย อารีวิทยาเลิศ. (2558). *คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 17.

<sup>6</sup> สุภการณ สุขต่าย. (2558). *ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าและสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 12.

<sup>7</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า 13.

## 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

สำหรับหลักการในเรื่องของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น สามารถทำการจำแนกออกเป็นประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

### 2.2.1 คำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications) มีจุดกำเนิดในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization : WIPO) ซึ่งเป็นองค์การสากลที่มีวัตถุประสงค์หลักในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ได้ตราอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม (Paris Convention) ข้อตกลงมาดริด (Madrid Agreement) และข้อตกลงลิสบอน (Lisbon Agreement) ขึ้น เพื่อคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาชนิดต่างๆ<sup>8</sup>

1) อนุสัญญากรุงปารีส (Paris Convention) (ค.ศ.1883) ตราขึ้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2426 เป็นสนธิสัญญาที่สำคัญที่สุดในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 เนื่องจากเป็นอนุสัญญาที่มีอิทธิพลต่อกฎหมายทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาในคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยมีวัตถุประสงค์ในการปกป้องและคุ้มครองการใช้การบ่งชี้แหล่งที่มา (Indications of Source) และชื่อของแหล่งกำเนิด (Appellations of Origin) ของสินค้า อย่างไรก็ตามอนุสัญญากรุงปารีสไม่สามารถให้ความคุ้มครองทั้งการบ่งชี้แหล่งที่มาและชื่อของแหล่งกำเนิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากอนุสัญญากรุงปารีสนี้ให้เพียงกรอบการใช้สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาและชื่อของแหล่งกำเนิดเท่านั้น<sup>9</sup>

ทั้งนี้ อนุสัญญากรุงปารีสยังไม่ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การบ่งชี้ทางแหล่งที่มา” ไว้โดยเฉพาะเจาะจง แต่สามารถอนุมานได้จากบริบทของการใช้คำว่าแหล่งที่มา คือ สถานที่ที่ผลิตสินค้า เช่น ในมาตรา 10 แห่งอนุสัญญากรุงปารีสได้ระบุถึงการจัดการกับสินค้าที่ใช้การบ่งชี้แหล่งที่มาโดยไม่ถูกต้อง เป็นต้น ส่วนชื่อของแหล่งกำเนิด (Appellations of Origin) เป็นการระบุถึงคุณภาพหรือเอกลักษณ์อื่นของสินค้าที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ณ แหล่งผลิตของสินค้า เช่น ดิน น้ำ อากาศ เป็นต้น

2) ข้อตกลงมาดริด (Madrid Agreement) (ค.ศ.1891) ตราขึ้นเมื่อวันที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2434 มีวัตถุประสงค์ควบคุมการบ่งชี้แหล่งที่มาที่ไม่ถูกต้องและการบ่งชี้ที่มาที่มักจะก่อให้เกิดการเข้าใจผิด ดังใจความสำคัญในมาตรา 1 ของข้อตกลงมาดริดระบุว่า “หากสินค้าของภาคีสมาชิก

<sup>8</sup> ศิริยา เลาหเพียงศักดิ์. (2552). *หนังสือชุดกติกา WTO เล่มที่ 5 โครงการ WTO Watch*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามเวลา. หน้า 242 – 243.

<sup>9</sup> ศิริยา เลาหเพียงศักดิ์. (2548). *หนังสือชุดกติกา WTO เล่มที่ 5*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 243.

ของข้อตกลงมาดริด หรือสินค้าที่ขายภายในประเทศสมาชิกใด ใช้การบ่งชี้ที่มาไม่ถูกต้อง หรือมีการใช้บ่งชี้ที่มาที่ก่อให้เกิดการเข้าใจผิดว่า เป็นสินค้าที่ผลิตจากแหล่งกำเนิดที่กล่าวอ้าง ผู้นำเข้าสินค้านั้นๆ จะถูกจับกุมและดำเนินคดีโดยศาลของภาคีสมาชิก”<sup>10</sup>

ข้อตกลงมาดริด ขยายการให้ความคุ้มครองจากการใช้สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา และชื่อของแหล่งกำเนิดที่ไม่ถูกต้อง ไปสู่การคุ้มครองการบ่งชี้แหล่งที่มาที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในการระบุแหล่งที่มา และให้อำนาจแก่ศาลของภาคีสมาชิกในการจำแนกการบ่งชี้แหล่งที่มาว่าด้วยการบ่งชี้แหล่งที่มาใดที่เข้าเงื่อนไขของการใช้การบ่งชี้แหล่งที่มาตามข้อตกลงมาดริด เนื่องจากแต่ละภาคีสมาชิกจะมีลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกัน

“การบ่งชี้แหล่งที่มาที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด” คือ การระบุที่มาที่แม้ว่าจะเป็นแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้า แต่อาจจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดได้ กล่าวคือ สินค้าสองชนิดมีแหล่งผลิต 2 แห่งที่มีชื่อทางภูมิศาสตร์เหมือนกัน แต่มีเพียงแหล่งผลิตเดียวที่มีการบ่งชี้แหล่งที่มา กับสินค้าของตน เมื่ออีกแหล่งผลิตหนึ่งทำการผลิตสินค้าชนิดเดียวกันกับที่ผลิตในแหล่งผลิตแรก และมีการบ่งชี้แหล่งที่มา อันส่งผลให้ผู้บริโภคเชื่อว่า สินค้าเหล่านั้นผลิตในแหล่งผลิตแรก ดังนั้นถือว่า แหล่งผลิตที่สองที่มีการใช้การบ่งชี้แหล่งที่มาที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดได้”<sup>11</sup>

นอกจากนี้ มาตรา 4 ของข้อตกลงมาดริด กล่าวถึงความสำคัญของการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของสินค้าประเภทไวน์และสุรา กล่าวคือ สินค้าประเภทไวน์และสุราทั้งหมดจะได้รับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไวน์และสุรานี้จะไม่กลายเป็นชื่อสามัญ (Generic Name) ของสินค้าอย่างเด็ดขาด ในขณะที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของสินค้าอื่นๆ นอกเหนือจากไวน์และสุราสามารถกลายเป็นชื่อสามัญของสินค้าได้<sup>12</sup>

ความตกลงกรุงมาดริดได้เรียกสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ว่า Indication of Source ถึงแม้ว่าความตกลงกรุงมาดริดไม่ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า Indication of Source ไว้ แต่มีการกล่าวถึงในมาตรา 1(1) อาจทำให้สามารถกำหนดคำนิยามได้อย่างคร่าวๆ ว่าหมายถึง สิ่งที่ใช้อ้างอิงถึงประเทศ หรือสถานที่ในประเทศว่าเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้านั้น<sup>13</sup>

<sup>10</sup> ศิริยา เลาหเพียงศักดิ์. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 9. หน้า 243-244.

<sup>11</sup> ศิริยา เลาหเพียงศักดิ์. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 9. หน้า 243-244.

<sup>12</sup> ศิริยา เลาหเพียงศักดิ์. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 9. หน้า 245.

<sup>13</sup> ธนพจน์ เอกโชคยะ. (2547). *กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : ทีชซิ่งทอยส์. หน้า 26.

3) ข้อตกลงลิสบอน (Lisbon Agreement) (ค.ศ.1958) ตราเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2501 ได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับชื่อของแหล่งกำเนิด 2 ประการ คือ ประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดของสินค้า จะต้องปกป้องชื่อของแหล่งกำเนิดและชื่อของแหล่งกำเนิดจะต้องลงทะเบียนในทะเบียนขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) โดยมีจุดมุ่งหมายใน การปกป้องสินค้าที่มีการใช้ชื่อทางภูมิศาสตร์ เพื่อประกาศถึงคุณภาพหรือลักษณะเด่นของสินค้า อันเป็นผลสืบเนื่องจากลักษณะแวดล้อมทางภูมิศาสตร์นั้นๆ รวมทั้งชื่อของแหล่งกำเนิดที่มีการแปล หรือมีการดัดแปลงชื่อของแหล่งกำเนิดโดยเพิ่มคำต่างๆ อาทิ ชนิด การเลียนแบบ และประเภท เป็นต้น<sup>14</sup>

อีกทั้ง ชื่อของแหล่งกำเนิดที่ได้รับการคุ้มครองโดยข้อตกลงลิสบอนนี้ จะไม่เปลี่ยนแปลงเป็นชื่อสามัญ ในกรณีที่ชื่อของแหล่งกำเนิดได้รับการคุ้มครองในประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดนั้นเองด้วย อย่างไรก็ตาม หากมีบุคคลอื่นใช้ชื่อของแหล่งกำเนิดก่อนที่ชื่อของแหล่งกำเนิดจะได้รับการคุ้มครองจากข้อตกลงลิสบอน บุคคลนั้นจะต้องเลิกใช้ชื่อของแหล่งกำเนิดภายในเวลา 2 ปี นับแต่วันที่ชื่อของแหล่งกำเนิดได้รับการคุ้มครอง

ข้อตกลงกรุงลิสบอนได้เรียกสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ว่า Appellation of Origin และได้ให้คำจำกัดความไว้ว่าหมายถึง ชื่อทางภูมิศาสตร์ของประเทศ ภูมิภาค หรือท้องถิ่น ซึ่งได้ใช้เป็นที่ระบุว่าสินค้าได้มีแหล่งกำเนิดจากที่นั้นๆ และสินค้านั้นมีคุณภาพ และลักษณะเฉพาะเชื่อมโยงอย่างแท้จริงกับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของแหล่งที่มาที่นั้นๆ ซึ่งให้หมายความรวมถึงปัจจัยทางธรรมชาติและมนุษย์ด้วย<sup>15</sup>

เมื่อมีการก่อตั้งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ขึ้น ในปี พ.ศ. 2538 จึงได้ตราข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade-Related Intellectual Property Rights : TRIPs) โดยมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองและบังคับใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาชนิดต่างๆ รวมทั้งสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้วย ซึ่งคำนิยามของคำว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” นั้น ได้มีการกำหนดไว้ในข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights : TRIPs) ว่าหมายถึง สิ่งบ่งชี้ที่ได้แสดงให้เห็นถึงสินค้าตามที่กำเนิดในดินแดน หรือภูมิภาค หรือท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งมีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือลักษณะพิเศษที่มีส่วนสำคัญมาจากแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ที่สินค้าได้ถือกำเนิดขึ้นในพื้นที่เหล่านั้น

จากคำนิยามของคำว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้นนั้นสามารถอธิบายได้ว่า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นคือความเชื่อมโยงของสินค้ากับแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์

<sup>14</sup> ศิริยา เลาหาเพียงศักดิ์. อ่างแล้วเชิงอรรดที่ 9. หน้า 245.

<sup>15</sup> ธนพจน์ เอกโชคยะ. อ่างแล้วเชิงอรรดที่ 13. หน้า 28.



ที่ส่งผลให้สินค้านั้นได้รับการยอมรับว่ามีคุณภาพและมีชื่อเสียงในระดับหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตาม การได้รับการยอมรับทั้งในเรื่องของคุณภาพและความมีชื่อเสียงนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องรู้กัน โดยทั่วไป แค่เพียงเป็นการรู้จักในประเทศหรือชุมชนในชุมชนหนึ่งก็ได้แล้ว<sup>16</sup>

### 2.2.2 ที่มาของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ที่มาของการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ได้มีจุดเริ่มต้นมาจากประเทศในภูมิภาคยุโรปที่ได้มีการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพขึ้นอุปโภค บริโภคและจัดจำหน่าย โดยคุณภาพดังกล่าวนี้เป็นผลพลอยได้มาจากความเหมาะสมของสภาพภูมิอากาศหรือภูมิประเทศของพื้นที่ที่ได้สร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับทรัพยากรธรรมชาติจนกลายเป็นแหล่งวัตถุดิบชั้นเยี่ยม ประกอบกับบุคคลในท้องถิ่นยังมีความคุ้นเคยกับวิธีการจัดการวัตถุดิบที่เหมาะสมในการผลิตอาหาร หรือข้าวของเครื่องใช้เป็นอย่างมาก นอกจากนี้ มนุษย์เรานั้นถือเป็นสิ่งที่ยินชอบการคิดค้นกรรมวิธีหรือกระบวนการในการผลิตที่มีลักษณะเป็นการผสมผสานเพื่อดึงเอาความโดดเด่นของผลิตภัณฑ์และเสริมสร้างคุณภาพให้กับผลิตภัณฑ์ดั้งเดิมที่มีในท้องถิ่นของตนอีกด้วย และเมื่อสามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพที่ดีมาบริโภคและอุปโภคในชุมชนอย่างเพียงพอแล้วนั้น จึงได้เกิดแนวคิดในการผลิตสินค้าคุณภาพในท้องถิ่นของตนเหล่านี้เพื่อทำการจำหน่ายให้กับพื้นที่ใกล้เคียง จนกระทั่งขยายไปสู่การส่งออกสินค้าไปจำหน่ายในทั่วโลก<sup>17</sup>

จากที่กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่า สินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้ถูกส่งออกไปจำหน่ายในพื้นที่ต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศนั้นจะใช้ความมีชื่อเสียงของพื้นที่ที่ผลิตหรือสถานที่ของแหล่งกำเนิดมาเป็นปัจจัยสำคัญในการจูงใจให้เกิดการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก จึงมักก่อให้เกิดปัญหาในลักษณะที่ว่า ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการบางรายนั้นได้มีการนำเอาชื่อสินค้าของแหล่งผลิตอื่นมาใช้กับสินค้าที่ผลิตขึ้นในพื้นที่ของตนทั้งที่ไม่มีสิทธิที่จะสามารถกระทำได้ เพื่อเป็นการจูงใจให้กับผู้บริโภคในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าของตน

ยกตัวอย่างเช่น แคว้นคอนยัค ประเทศฝรั่งเศส นั้นมีชื่อเสียงในการผลิตสุราที่หมักจากผลองุ่น โดยได้ใช้ชื่อสุราที่ผลิตเป็นชื่อเดียวกับชื่อแคว้น ซึ่งก็คือ “คอนยัค” โดยในกรณีนี้ผู้นิยมการดื่มสุรา จะรู้จักชื่อเสียงของสุราคอนยัคเป็นอย่างดีทั้งในเรื่องของคุณภาพและแหล่งกำเนิด การที่ผู้ผลิตสุรา ในแคว้นอื่นๆ ของประเทศฝรั่งเศสหรือแม้แต่ในต่างประเทศนั้นได้มีการผลิตสุราขึ้น

<sup>16</sup> วิมาน เหล่าดุสิต. (2555). ข้อพิจารณารูปแบบกฎหมายในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทย. *วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมมาธิราช*, 10(1). หน้า 115.

<sup>17</sup> วิมาน เหล่าดุสิต. (2544). กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับภูมิปัญญาไทย. *วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช*, 14(3). หน้า 93.

จำหน่ายโดยใช้ชื่อว่าคอนยัค เพื่ออาศัยความมีชื่อเสียงของสุราจากแคว้นคอนยัคยอมเป็นสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย<sup>18</sup>

ดังกรณีตัวอย่างที่ได้กล่าวไปนั้น ได้แสดงให้เห็นถึงแนวคิดขั้นพื้นฐานในการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งมีหลักการสำคัญอยู่ 2 ประการ คือ ประการแรกเป็นในเรื่องของการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ผลิตสุราในแคว้นคอนยัคจากการใช้ความมีชื่อเสียงของสุราจากแคว้นคอนยัคโดยไม่มีสิทธิ์และประการที่สองเป็นในเรื่องของการคุ้มครองสาธารณชนอยู่ในฐานะเป็นผู้บริโภคไม่ให้ถูกหลอกลวงหรือทำให้เกิดความสับสนหลงผิดในการบริโภคสุราที่มาจากแหล่งผลิตอื่นที่ไม่ใช่จากแคว้นคอนยัค

### 2.2.3 สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับความคุ้มครอง

สำหรับลักษณะของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับความคุ้มครองตามข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) นั้นจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญทั้งหมด 5 องค์ประกอบ<sup>19</sup> ดังต่อไปนี้

#### 1) สัญลักษณ์ (Sign)

องค์ประกอบในเรื่องของสัญลักษณ์นี้ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) นั้นไม่ได้มีการระบุเอาไว้เป็นการเฉพาะว่าจะต้องมีลักษณะเป็นเช่นไร จึงจะได้รับความคุ้มครองเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ดังนั้นจึงอาจเป็นคำหรือหลายคำผสมกันหรือสัญลักษณ์อื่นใดก็ได้ ซึ่งส่วนมากนั้น สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มักจะอยู่ในลักษณะของคำหรือคำหลายคำที่นำมาผสมกัน ยกตัวอย่างเช่น ร็อกฟอร์ด (Rouquefort) ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์เนยแข็งที่มีชื่อเรียกเป็นชื่อในภูมิภาคของสาธารณรัฐฝรั่งเศส หรือในกรณีของรูปภาพภูเขาในสวิตเซอร์แลนด์ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าสินค้าดังกล่าวนั้นมีแหล่งกำเนิดมาจากสมาพันธ์รัฐสวิสหรือประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เป็นต้น

#### 2) การแยกแยะความแตกต่าง (Identification)

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นถือเป็นสิ่งที่สามารถช่วยให้สามารถทำการแยกแยะถึงความแตกต่างได้ โดยองค์ประกอบตามหลักเกณฑ์นี้มีลักษณะเหมือนกันกับหลักการของเครื่องหมายทางการค้า แต่จะมีส่วนแตกต่างกันในลักษณะบ่งเฉพาะของสินค้ากับผู้ผลิตรายอื่นๆ ยกตัวอย่างเช่น

<sup>18</sup> อังศณา มหาชนกุล. (2559). *กฎหมายระหว่างประเทศกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในกรณีผลิตภัณฑ์กาแฟ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายระหว่างประเทศ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 51.

<sup>19</sup> Antony Taubman, Hannu Wager and Jayashree Watal. (2012). *A Handbook on the WTO TRIPS Agreement* (1st edition). England: Cambridge University Press. pp 78 - 80.

ถ้าจะทำการกล่าวถึงชาร์ดจาจี้ลิ่ง (Darjeeling) ก็จะสามารถทำการแยกแยะความแตกต่างได้ว่า ชาดังกล่าวนี้เป็นชาที่มีแหล่งกำเนิดมาจากประเทศอินเดีย แต่จะไม่สามารถบอกได้ว่าชาดังกล่าว นั้นได้ถูกผลิตขึ้นโดยผู้ผลิตรายใดเป็นการเฉพาะ

### 3) วัตถุประสงค์ (Subject Matter)

การให้ความคุ้มครองตามข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) นั้นได้มีการวางหลักการจำกัดให้เฉพาะสินค้าเท่านั้นที่จะได้รับความคุ้มครองตามข้อตกลง แต่อย่างไรก็ตาม ประเภทของสินค้าที่ได้รับความคุ้มครองนั้น ได้ครอบคลุมไปถึงสินค้าทางการเกษตร อาหาร หัตถกรรมและทรัพย์สินอุตสาหกรรมด้วย โดยในข้อตกลงฉบับดังกล่าวได้มีการวางหลักในส่วนของ การเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกนั้นสามารถที่จะเลือกให้การคุ้มครองที่มีความสอดคล้องกับผลประโยชน์ภายในของประเทศตนได้ ดังนั้นหากประเทศสมาชิกจะทำการ ขยายความคุ้มครองไปถึงในเรื่องของการให้บริการก็สามารถทำได้เช่นกัน

### 4) ชื่อทางภูมิศาสตร์ที่เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

สำหรับชื่อทางภูมิศาสตร์นั้นหมายถึงดินแดน (Territory) หรือภูมิภาค (Region) หรือท้องถิ่น (Locality) นั่นเอง ทั้งนี้ชื่อทางภูมิศาสตร์นั้นยังหมายความรวมไปถึงชื่อเมืองหรือชื่อ หมู่บ้านซึ่งไม่ใช่ชื่อทางภูมิศาสตร์ด้วยก็ได้ ยกตัวอย่างเช่น เฟต้า (Feta) ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์เนยแข็ง ของประเทศกรีซ เป็นต้น

### 5) คุณภาพ ชื่อเสียงหรือคุณลักษณะเฉพาะ

ในกรณีของคุณภาพ (Quality) ชื่อเสียง (Reputation) หรือคุณลักษณะเฉพาะ (Characteristics) นี้ถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในลักษณะของการเป็นวัตถุประสงค์ของคำนิยามสิ่ง บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เลยก็ว่าได้ เนื่องจากสิ่งเหล่านี้ถือเป็นสิ่งที่มีความเชื่อมโยงระหว่างตัวสินค้า กับสถานที่อันเป็นแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้านั้นเอง

### ตัวอย่างคดีที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

สำหรับคดีตัวอย่างที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ นั้น ก็คือ คดี Federal Republic of Germany and Kingdom of Denmark v Commission of the European Communities ข้อพิพาทระหว่างประเทศเยอรมนีและประเทศเดนมาร์ก กับประเทศกรีซ โดยที่ประเทศเยอรมนีและประเทศเดนมาร์กร่วมกันอ้างว่าการใช้คำว่า “Feta” เป็นคำเรียกขายเนย แข็งชนิดสีขาวที่ถนอมรักษาในน้ำเกลือ มิใช่ชื่อสถานที่ ชื่อภูมิภาค หรือชื่อประเทศ แต่อย่างใด ซึ่ง ศาลยุติธรรมยุโรปกลับให้ความเห็นในคำพิพากษาคุ้มครองสิทธิของผู้ผลิตเนยแข็ง “Feta” ในกรีซ ไว้ว่า แม้การใช้ชื่อดังกล่าวจะมีใช้การอ้างแหล่งภูมิศาสตร์โดยตรง หากแต่ในความรู้สึกนึกคิดของผู้ บริโภคทั่วไป คำนี้สามารถบ่งระบุถึงอาหารที่ผลิตในบางพื้นที่ของประเทศกรีซ ซึ่งผลิตโดย

กรรมวิธีแบบท้องถิ่นดั้งเดิมสืบทอดต่อเนื่องกันมายาวนาน อีกทั้งยังมีกระบวนการควบคุมมาตรฐานการผลิตอย่างเข้มงวดให้เป็นไปตามภูมิปัญญานั้น<sup>20</sup>

จากแนวบรรทัดฐานการตัดสินใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าสิทธิชุมชนสามารถเป็นฐานรากที่สำคัญสำหรับการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นและการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ส่งผลดีต่อด้านเศรษฐกิจของประเทศ เจ้าของภูมิปัญญา และด้านการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคอีกด้วย

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งที่เป็นการถือครองสิทธิร่วมกัน (Collective Right) ของผู้ผลิตสินค้าหรือผู้ประกอบการเกี่ยวกับสินค้าประเภทเดียวกันหลายรายในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์อันเป็นแหล่งกำเนิดหรือแหล่งผลิตของสินค้านั้น โดยสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะไม่ก่อให้เกิดทรัพย์สินหรือสิทธิเด็ดขาดใด ที่จะก่อให้เกิดเปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือ ระบุซึ่งสิทธิได้ บุคคลนอกแหล่งภูมิศาสตร์นั้นก็ไม่สามารถใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ สิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะสงวนไว้เฉพาะผู้ผลิต ผู้ประกอบการซึ่งอยู่ในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์อันเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้านั้นที่ได้รับความคุ้มครองให้สามารถใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้

สิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จึงมีความแตกต่างกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่น เช่น ในกรณีของเครื่องหมายการค้า ลักษณะการให้ความคุ้มครองคล้ายกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในอันที่จะคุ้มครองผู้บริโภคมิให้หลงผิดในคุณภาพของสินค้า หรือสาระสำคัญของสินค้า ผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า รายนั้นๆ เพียงรายเดียว มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะใช้เครื่องหมายการค้า หรือแสวงหาผลประโยชน์ได้จากเครื่องหมายการค้าที่ตนเป็นเจ้าของได้ ตลอดจนมีสิทธิห้ามบุคคลอื่นซึ่งไม่ได้รับอนุญาตใช้เครื่องหมายการค้าที่ตนเป็นเจ้าของ

สิทธิในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงเป็นสิทธิของชุมชน ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ผู้ที่ต้องการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ขอขึ้นทะเบียนไว้เท่านั้น ผู้นั้นจึงจะมีสิทธิใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ซึ่งสิทธิในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นี้ เป็นสิทธิที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ สำหรับประเทศไทย การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ผู้ที่ขอขึ้นทะเบียนและสินค้านั้น ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้ว ก็จะสามารถใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้าที่ขอขึ้นทะเบียนไว้ได้ เพื่อเป็นการรับรองถึงคุณภาพ ชื่อเสียง

<sup>20</sup> ภัทรพร เย็นบุตร. (2561). *การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน: ศึกษาตามความตกลงทริปส์*. นิตยสารเศรษฐศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

และคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า อีกทั้งเพื่อเป็นการรับรองคุณภาพของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นว่า ได้ผลิตตามขั้นตอนที่ขึ้นทะเบียนไว้

จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าสิทธิในการใช้ดังกล่าวข้างต้นเป็นสิทธิของชุมชนผู้ผลิต และผู้ประกอบการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีแหล่งผลิตอยู่ในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์แหล่งนั้น หากมีผู้อื่นนอกเหนือจากผู้ผลิต ผู้ประกอบการที่อยู่ในแหล่งท้องถิ่นนั้น ต้องการได้รับสิทธิในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ก็สามารถกระทำได้ เช่น ในกรณีกลุ่มผู้บริโภคหรือองค์กรผู้บริโภคขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ก็มีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้เช่นเดียวกันหากได้รับการตรวจสอบแล้วว่าได้มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามที่ขอขึ้นทะเบียนไว้จริง<sup>21</sup>

ตัวอย่างคดีที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อป้องกัน<sup>22</sup>

ในยุคที่ประชากรจากทวีปยุโรปได้ทำการอพยพมาอาศัยในประเทศใหม่อย่างสหรัฐอเมริกา หรือออสเตรเลีย นั้น ผู้อพยพดังกล่าวก็ได้มีการนำเอาสูตรและกรรมวิธีในการผลิตสินค้าจากบรรพบุรุษของตนติดตัวมาด้วย และบุคคลเหล่านี้ก็ได้นำเอาความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดมานั้นมาใช้กับการผลิตสินค้า และใช้ชื่อสินค้าจากแหล่งกำเนิดสินค้าเดิมที่ตนได้อพยพมาเพื่อทำการจัดจำหน่ายภายในประเทศและส่งออกจำหน่ายทั่วโลกภายใต้ชื่อสินค้าเดียวกันกับในทวีปยุโรป แต่สินค้าที่ผู้อพยพได้ผลิตขึ้นนั้นกลับมีราคาและคุณภาพสินค้าต่ำกว่าประเทศดั้งเดิมที่ผลิตสินค้า ซึ่งการใช้ชื่อทางภูมิศาสตร์ของผู้เฝ้าดังกล่าวนี้เป็นการกระทำไปโดยอาศัยหลักเกณฑ์ภายในประเทศของตนที่ว่า การใช้ชื่อทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวของผู้เฝ้าเป็นการกระทำโดยสุจริต และมีการใช้มาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนานจนสินค้าที่ใช้ชื่อทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวได้กลายเป็นชื่อเรียกของประเภทสินค้า หรือที่เรียกว่าชื่อสามัญได้ ซึ่งเป็นการทำให้ผู้ผลิตสินค้าประเภทนั้นทุกรายสามารถใช้ชื่อเรียกประเภทของสินค้าได้ และไม่ถือว่าสินค้าที่ใช้ชื่อทางภูมิศาสตร์มีผู้ใดเป็นเจ้าของ

เมื่อได้มีเหตุการณ์ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้นนั้นจึงทำให้เกิดการนำเอาชื่อสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มาเป็นชื่อเรียกที่มีชื่อเหมือนกันขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งการกระทำในลักษณะเช่นนี้จึงเป็นการที่อาจจะส่งผลทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนในแหล่งที่มาหรือ

<sup>21</sup> จักรกฤษณ์ ครอบพจน์ และบัณฑิตพร เสริมฐิติโรตม์. (2551). *กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และการส่งเสริมการส่งออกและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. หน้า 105 – 106.

<sup>22</sup> โคมพล เฉลิมช่วง. (2550). *ปัญหาการอนุวัติกฎหมายให้เป็นไปตามความตกลงทวิภาคีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อป้องกัน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 55-56.

แหล่งกำเนิดของสินค้าขึ้นได้จูงนำไปสู่การก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมต่อผู้บริโภค หรือแม้แต่การส่งผลร้ายต่อสุขอนามัยและความปลอดภัยของประชาชนโดยรวมได้อีกด้วย ซึ่งต่อมาจึงได้มีการกำหนดในเรื่องของการเจรจาทางการค้าภายใต้การเจรจาอรรถกวีขึ้นเพื่อจัดการกับปัญหาดังกล่าวในประเด็นของการกำหนดมาตรการในการป้องกันความสับสนหลงผิด แต่อย่างไรก็ตาม ในเบื้องต้นของการเจรจานั้นกลับได้กำหนดให้นำเอาหลักการที่ได้จากการเจรจามาบังคับใช้เฉพาะกับสินค้าประเภทไวน์กับสุราเท่านั้น เพราะเป็นสินค้าที่ผู้อพยพจากทวีปยุโรปนำไปผลิตและใช้ชื่อสินค้าจากแหล่งกำเนิดสินค้าเดิมที่ตนได้อพยพมากันเป็นจำนวนมากจึงได้มุ่งเน้นที่จะให้ความสำคัญแก่การคุ้มครองสินค้าประเภทดังกล่าว นอกจากนี้ ผลของการเจรจาดังกล่าวยังได้กำหนดในเรื่องของพันธกรณีแก่ประเทศสมาชิกให้จะต้องดำเนินการพิจารณาการกำหนดเงื่อนไขที่ทำให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อป้องกันนั้น สามารถแยกความแตกต่างออกจากกันได้ โดยคำนึงถึงความจำเป็นในการให้การปฏิบัติที่เท่าเทียมกันแก่ผู้ผลิตและจะต้องไม่ก่อให้เกิดความหลงผิดแก่ผู้บริโภคด้วย

จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าสถานการณ์และประเด็นปัญหาดังที่เกี่ยวกับ การนำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อป้องกันมาใช้กับสินค้าประเภทต่างๆทั้งหมดในช่วงต้นนั้น จึงได้มีการก่อกำเนิดแนวคิดในเรื่องของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเหมือนกันเกิดขึ้น และยังคงมีการใช้บังคับและพัฒนาในเรื่องของการให้ความคุ้มครองในประเด็นปัญหาเหล่านี้กันเรื่อยมาจนกระทั่งในปัจจุบัน

#### 2.2.4 ระดับของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ภายใต้องค์การการค้าโลกนั้น สามารถทำการจำแนกการคุ้มครองได้เป็น 2 ระดับ<sup>23</sup> ดังต่อไปนี้

##### 1) การให้ความคุ้มครองระดับธรรมดา

การให้ความคุ้มครองระดับธรรมดานี้เป็นการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เป็นสินค้าทั่วไปไม่ว่าสินค้านั้นจะเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ หรือเป็นผลผลิตทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหรือหัตถกรรมก็ตามย่อมได้รับความคุ้มครองในระดับนี้ แต่การให้ความคุ้มครองระดับนี้ไม่ครอบคลุมไปถึงสินค้าจำพวกไวน์และสุรา

สำหรับหลักการของการให้ความคุ้มครองในระดับธรรมดานี้ได้บัญญัติอยู่ในข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ซึ่งมีหลักการดังต่อไปนี้

##### (1) เพื่อป้องกันการใช้อันเป็นเท็จหรือการก่อให้เกิดความสับสนหลงผิด

<sup>23</sup> จักรกฤษณ์ ครอบงำ และบัณฑิตพร เศรษฐศิริโรตม์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 21. หน้า 9.

หลักการในข้อนี้เป็นการบัญญัติขึ้นเพื่อให้ประเทศสมาชิกที่ลงนามในข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) นั้นจะต้องวางมาตรการภายในประเทศ ที่มีลักษณะเป็นการป้องกันการแสดงหรือนำเสนอแหล่งกำเนิดของสินค้าในทางภูมิศาสตร์ที่เป็นเท็จ เนื่องจากสินค้าบางชนิดนั้นมีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นส่วนสำคัญ และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค เนื่องจากการบ่งชี้ถึงคุณภาพ ลักษณะเฉพาะตัว และความมีชื่อเสียง

(2) เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม

การป้องกันไม่ให้เกิดการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมนี้ถือเป็นหลักการที่ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ได้ให้ความสำคัญอีกประการหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการนำเอาสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มาใช้เป็นการแข่งขัน เนื่องจากหลักการในส่วนของการป้องกันการแข่งขันการค้าที่ไม่เป็นธรรมในประการนี้ได้หมายความครอบคลุมไปถึงการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อย่างถูกต้องและแท้จริงโดยปราศจากการหลอกลวงสาธารณชนด้วย

(3) เพื่อป้องกันการนำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไปใช้ให้เกิดความสับสนหลงผิด

ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ได้มีการบัญญัติวางหลักห้ามไม่ให้มีการกระทำในลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดแก่ผู้บริโภคถึงต้นกำเนิดหรือแหล่งกำเนิดที่แท้จริง

2) การให้ความคุ้มครองระดับพิเศษ

การคุ้มครองในระดับพิเศษนี้ เป็นการวางหลักในเรื่องของการให้ความคุ้มครองเพิ่มเติมให้แก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แก่สินค้าประเภทไวน์และสุรา ซึ่งสินค้าเหล่านี้จะได้รับความคุ้มครองที่สูงกว่าสินค้าทั่วไป<sup>24</sup> โดยองค์ประกอบของการให้ความคุ้มครองในระดับพิเศษภายใต้ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) นี้จะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลักทั้งหมด 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

(1) จะต้องทำการห้ามมิให้มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แก่ไวน์และสุราที่ไม่ได้มีแหล่งกำเนิดในสถานที่ที่ได้แสดงไว้ด้วยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในส่วนนั้น โดยการห้ามดังกล่าวนี้จะบังคับใช้กับทุกๆ กรณีที่เกี่ยวข้องกับสินค้าประเภทไวน์และสุราโดยไม่มีข้อยกเว้น แต่อย่างไรก็ตามข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ฉบับนี้กลับไม่ได้

<sup>24</sup> ธนพจน เอกโยคะ. (2547). *คำอธิบายกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: วิทยุชน. หน้า 89-93.

กำหนดถึงเงื่อนไขว่าการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นจะต้องทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนหลงผิดด้วย

(2) ห้ามไม่ให้มีการใช้ชื่อ เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์

สำหรับข้อห้ามในกรณีดังกล่าวนี้เป็นหลักการที่มีเจตนารมณ์เพื่อให้การป้องกันไปพร้อม ๆ กับการส่งเสริมการพัฒนาเทคนิคในด้านการผลิตและคุณลักษณะของสินค้า ซึ่งเป็นการป้องกันไม่ให้คู่แข่งใช้เทคนิคทางการตลาดในทางที่จะส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงและความนิยมของสินค้าของผู้อื่น อีกทั้ง ยังเป็นหลักประกันให้ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการในท้องที่สามารถที่จะทำการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพสินค้า พัฒนาคุณภาพในการผลิตและช่วยยกระดับการจำหน่ายสินค้าไปสู่ตลาดโลกได้อย่างปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

(3) ความเหมือนหรือความคล้ายคลึงกันด้านภาษาที่ใช้ในการระบุสินค้า

สำหรับองค์ประกอบดังกล่าวนี้ถือเป็นข้อห้ามตามข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ที่ห้ามไม่ให้มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีความเหมือนหรือคล้ายคลึงกันในด้านภาษาโดยไม่สนใจว่าสิ่งบ่งชี้เหล่านี้จะถูกใช้ในภาษาลักษณะใดไม่ว่าจะเป็นภาษาดั้งเดิม การแปลมาจากภาษาท้องถิ่นหรือแม้แต่การนำมาใช้ร่วมกับถ้อยคำอย่างอื่นก็ตามแล้วแต่เป็นสิ่งที่ไม่สามารถกระทำได้ตามข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าในฉบับนี้ทั้งสิ้น

(4) การให้ความคุ้มครองเฉพาะสำหรับสินค้าไวน์

การให้ความคุ้มครองในกรณีเป็นในเรื่องของการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นการบ่งบอกถึงพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเรียกเหมือนกันให้สามารถกระทำได้แต่จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ทางประเทศสมาชิกได้กำหนดขึ้นบังคับใช้เป็นการภายในของแต่ละประเทศด้วยว่าจะสามารถปฏิบัติอย่างไรได้บ้างในการแยกแยะความแตกต่างในกรณีสินค้าที่มีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เหมือนกันแต่มีความหมายที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ จะต้องมีการคำนึงถึงการได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมและไม่ก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดแก่ผู้บริโภคมาพิจารณาประกอบด้วย

## 2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

สำหรับแนวคิดและทฤษฎีที่สำคัญที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น มีอยู่ด้วยกัน 4 ทฤษฎี ดังต่อไปนี้

1) ทฤษฎีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ประเทศที่ริเริ่มแนวคิดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นประเทศแรก ๆ คือ ประเทศฝรั่งเศส ได้ริเริ่มมีแนวคิดการคุ้มครององค์ประกอบหรือส่วนผสมในอาหารและ



เครื่องคัมจากแหล่งที่มาใดแหล่งที่มาหนึ่ง เพื่อป้องกันการสับสนของผู้บริโภคในอันจะเข้าใจผิดว่าสินค้าภายใต้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับแหล่งภูมิศาสตร์อื่นและการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม<sup>25</sup> โดยมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อยู่ 2 ทฤษฎี โดยทฤษฎีแรก คือ ทฤษฎีการปกป้องคุ้มครองผู้บริโภค เป็นการป้องกันให้ผู้บริโภคไม่ถูกลอกลวงให้สับสนในแหล่งที่มาหรือแหล่งกำเนิดที่อาจกระทบถึงสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้บริโภค โดยทฤษฎีนี้เป็นพื้นฐานที่พัฒนาเป็นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งการตีความกฎหมายครอบคลุมกับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้วย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอีกทฤษฎีหนึ่ง ได้แก่ ทฤษฎีการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรม ทฤษฎีนี้เน้นไปที่การให้ความชอบธรรมในการแข่งขันทางการค้าโดยไม่แอบอ้างชื่อเสียงทางการค้าของกลุ่มแข่งขันทางการค้าหรือผู้ประกอบการรายอื่น ไปใช้โดยทุจริต หรือกระทำการอื่นใดอันเป็นการขัดต่อการแข่งขันทางการค้าโดยสุจริต ทฤษฎีนี้ได้ถูกพัฒนาเป็นกฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่ กฎหมายลวงขายสินค้า (Passing Off) บางประเทศได้บัญญัติเป็นกฎหมายแยกต่างหาก แต่ในบางประเทศได้บัญญัติไว้ในกฎหมายเครื่องหมายการค้า โดยประเทศไทยได้บัญญัติไว้ในกฎหมายเครื่องหมายการค้า ไม่ว่าจะเป็กรณีใดก็มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์<sup>26</sup>

## 2) ทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

ความเชื่อมโยงเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จะเห็นได้ว่า กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แม้ไม่ใช่หลักเกณฑ์คุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคโดยตรง แต่เป็นหลักการหนึ่งของระบบการป้องกันการทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้า ซึ่งอาจหมายความรวมถึงแหล่งกำเนิดของส่วนประกอบที่สำคัญของสินค้านั้นๆ ด้วยก็ได้ ดังนั้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพหรือคุณลักษณะที่สำคัญของสินค้าที่เชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์ สามารถช่วยให้ผู้บริโภคได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจนเพื่อประกอบการพิจารณาของผู้บริโภคว่าจะเลือกสินค้าชนิดใดหรือประเภทใด ตลอดจนการได้รับทราบมาตรการชดเชยความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการที่ผู้ผลิตสินค้าทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิดในข้อมูลดังกล่าวหรือการกระทำใดๆ ที่อาจเกิดผลกระทบต่อสุขภาพ อนามัย และความปลอดภัยของผู้บริโภคการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงเน้นไปในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นหลัก

<sup>25</sup> ศุภการณ์ สุขต่าย, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 6, หน้า 22.

<sup>26</sup> เอกสิทธิ์ ฤทธิวีระเดช, (2561). *การนำทรัพย์สินมีรูปร่างและทรัพย์สินไม่มีรูปร่างมาเป็นหลักประกันทางธุรกิจ: ศึกษากรณีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 33.

การทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนหลงผิดในแหล่งที่มาหรือแหล่งกำเนิดสินค้า เป็นการกระทำอันไม่ยุติธรรมแก่ผู้บริโภค แนวคิดทฤษฎีนี้มีพัฒนาการมาจากกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีการบังคับใช้อยู่ในหลายประเทศและการตีความตามกฎหมายฉบับนี้ก็ได้ครอบคลุมไปถึงการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้วยผิดได้

### 3) ทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีพื้นฐานมาจากอนุสัญญากรุงปารีส (The Paris Convention) ในข้อ 10 ทวิ ในบทบัญญัติดังกล่าวมีส่วนที่ว่าด้วยการยับยั้งการการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม ถือเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ได้รับการยอมรับจากรัฐภาคีว่ามีประสิทธิภาพในทางการบังคับใช้ที่แม้แต่ในความตกลง TRIPs ซึ่งเป็นมาตรฐานในการให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาทั้งหลายในปัจจุบันยังรับเอาหลักการนี้มาใช้ด้วยเช่นกัน ดังที่ได้ปรากฏอยู่ในบทบัญญัติทั่วไปข้อ 2 และบทบัญญัติที่เป็นหลักการพื้นฐานเพื่อการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในข้อ 22 วรรคสอง (บี) แห่งความตกลง TRIPs

ทฤษฎีว่าด้วยการยับยั้งการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมดังบัญญัติไว้ในข้อ 10 ทวิ แห่งอนุสัญญากรุงปารีส มีลักษณะเป็นการบัญญัติกฎหมายไว้อย่างกว้างๆ มุ่งหมายให้รัฐภาคีสามารถนำไปปฏิบัติตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในบทบัญญัติข้อ 10 ทวิ วรรคสอง ได้กำหนดเพียงว่า การกระทำใดๆ ที่เป็นการแข่งขันกันโดยขัดต่อแนวทางปฏิบัติอันสุจริตในทางอุตสาหกรรมหรือพาณิชย์กรรมให้ถือเป็นการแข่งขันอันไม่เป็นธรรม และนอกจากนี้ ที่บัญญัติในข้อ 10 ทวิ วรรคสาม ยังได้กำหนดลักษณะของข้อห้ามที่ถือว่าเป็นการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมตามอนุสัญญาฉบับนี้ไว้โดยชัดเจนในสามกรณีด้วยกัน ได้แก่

1) ห้ามมิให้กระทำการใดๆ อันมีลักษณะเป็นการก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดเกี่ยวกับสถานประกอบการ สินค้า หรือกิจกรรมใดๆ ในทางอุตสาหกรรมหรือทางพาณิชย์ของกลุ่ม

2) ห้ามมิให้กล่าวเท็จใดๆ ในทางการค้าอันมีลักษณะเป็นการทำลายความน่าเชื่อถือของสถานประกอบการ สินค้า หรือกิจกรรมใดๆ ในทางอุตสาหกรรมหรือทางพาณิชย์ของกลุ่ม

3) ห้ามมิให้มีการใช้สิ่งบ่งชี้หรือการกล่าวอ้างใดๆ ในทางการค้าที่จะทำให้อาสาชนเกิดความสับสนหลงผิดในคุณลักษณะ กระบวนการผลิต ลักษณะเฉพาะ ความเหมาะสมต่อวัตถุประสงค์ในการใช้ หรือปริมาณของสินค้า

4) ทฤษฎีว่าด้วยการให้ความคุ้มครองสิทธิชุมชน

สิทธิชุมชน เป็นที่เข้าใจว่าเป็นที่เข้าใจว่าเป็นสิทธิของกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่ง หรือ ชุมชนใดชุมชนหนึ่ง ที่จะเรียกร้องในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากร ตลอดจน สามารถปฏิเสธ โครงการหรือกิจกรรมใดๆ ที่จะผลกระทบอย่างรุนแรงต่อชุมชนได้<sup>27</sup> โดยคำว่า “ชุมชน” ตามร่างพระราชบัญญัติสิทธิชุมชน พ.ศ. ... ให้ความหมายไว้ว่า กลุ่มบุคคลที่มีวิถีชีวิตซึ่ง สัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ในทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม หรือสิ่งแวดล้อม โดยมีความสำนึก รับผิดชอบหรือผลประโยชน์ในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งชุมชนจะเป็นผู้ทรงสิทธิในลักษณะของนิติบุคคล ในวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมดังเช่น สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันเป็นสิทธิชุมชนที่ทุกคนในชุมชนมี ส่วนร่วมกันในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์อย่างเจ้าของร่วมตามมาตรา 5 มาตรา 6 และมาตรา 8 โดยสิทธิชุมชนได้มีการกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติสิทธิชุมชนฉบับนี้ อย่างชัดเจน ซึ่งสิทธิชุมชนรวมถึงการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่าง สมดุลและยั่งยืนตามมาตรา 9 ด้วย ดังนั้น ชุมชนจึงมีสิทธิที่จะร่วมกันใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ให้เกิดประโยชน์และจัดการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์<sup>28</sup>

ดังนั้น คำว่า “ชุมชน” สามารถให้คำนิยามได้หลากหลาย โดยขึ้นอยู่กับบริบทที่ ต้องการนำไปใช้ ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้เขียนขอนำคำว่า “ชุมชน” มาพิจารณาศึกษาในด้านที่ เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นการเฉพาะ คำว่า “ชุมชน” ในที่นี้ หมายถึงชุมชนในท้องถิ่นที่มีลักษณะการรวมกลุ่มกัน เพื่ออาศัยผลประโยชน์ร่วมกันในการบริหาร จัดการทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรท้องถิ่น ตลอดจนแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันทาง เศรษฐกิจที่อาจมีขึ้นได้ในอนาคต

จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าหากพิจารณาถึงคำว่า “ชุมชน” “การแบ่งปัน” “ผลประโยชน์” ในลักษณะดังกล่าวข้างต้นนั้น สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาคือคำว่าประชาชน หรือปัจเจก บุคคลในชุมชนสามารถบริหารจัดการได้มากน้อยเท่าใด เพียงใด ในการนี้จึงเกิดคำว่า “สิทธิชุมชน” ขึ้น หมายถึง สิทธิในการรวมกลุ่ม ที่ไม่อาจแยกออกเป็นส่วนๆ เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับแหล่ง พื้น อำนาจอธิปไตยแห่งรัฐ จึงทำให้บุคคล ในชุมชนต้องมีการพึ่งพาอาศัย มีความสัมพันธ์กันใน ลักษณะหาประโยชน์ร่วมกัน สิทธิชุมชนยังอาจให้คำจำกัดความครอบคลุมถึงโครงสร้างทาง กฎหมายที่มุ่งคุ้มครองความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์กับความหลากหลายทาง ชีวภาพ

<sup>27</sup> รายงานสืบเนื่องการประมุขวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1 “นวัตกรรมสร้างสรรค์ ศาสตร์ พระราชสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ไทยแลนด์ 4.0”

<sup>28</sup> เอกสิทธิ์ ฤทธิวีระเดช. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 26. หน้า 34.

## 2.4 ความสำคัญของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

เมื่อได้ทำการศึกษาในเรื่องของแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้วนั้น จะเห็นได้ว่าความสำคัญของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น สามารถจำแนกออกตามสาระสำคัญได้ทั้งหมด 3 ประการด้วยกัน ซึ่งความสำคัญแต่ละประการนั้นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

### 1) ความสำคัญในด้านการตลาด<sup>29</sup>

เนื่องด้วยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นสิ่งที่สามารถบอกถึงความนิยมของสินค้าตัวใดตัวหนึ่งได้ อีกทั้ง ยังเป็นส่วนสำคัญที่สามารถส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อสินค้าต่าง ๆ ได้อีกด้วย ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น มีความสำคัญในด้านการตลาดมากน้อยเพียงใด และด้วยเหตุแห่งความสำคัญดังกล่าวนี้จึงได้เกิดหลักการที่มุ่งเน้นให้ความคุ้มครองต่อการลงทุนของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการขึ้น เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้ทำการพัฒนาชื่อเสียงและสร้างฐานความนิยมในตัวสินค้าอันเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นที่นิยมและรู้จักกันทั่วไปในกลุ่มของผู้บริโภค

ทั้งนี้ นอกจากความสำคัญดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นี้ยังได้ทำหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองต่อผู้บริโภคอีกด้วย โดยจะเป็นการให้ความคุ้มครองในลักษณะของการทำให้ทราบถึงแหล่งที่มาหรือแหล่งกำเนิดของสินค้าต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่สามารถทำให้ผู้บริโภคนั้นเกิดความตระหนักในตัวสินค้ามากขึ้นก่อนตัดสินใจซื้อไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของลักษณะหรือคุณภาพสินค้าที่ผู้บริโภคจะได้รับก็ตาม

### 2) ความสำคัญในด้านของการส่งเสริมการส่งออก

ในเรื่องของการส่งออกสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นี้สามารถเกิดปัญหาในเรื่องของการปลอมแปลงจนอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศในด้านของการค้าได้ จึงได้เกิดแนวคิดในการให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมากโดยจะเห็นได้จากกรณีที่ประเทศผู้ส่งออกสินค้าในลักษณะของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้มีการหยิบยกเอาประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้ขึ้นเป็นหัวข้อในการเจรจาทางการค้าในองค์การการค้าโลก แต่อย่างไรก็ตาม ประเด็นปัญหาของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในเรื่องของความขัดแย้งนี้ไม่ได้มีความรุนแรงดังเช่นในเรื่องของทรัพย์สินทางปัญญาในรูปแบบอื่นๆ ของประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา

<sup>29</sup> จักรกฤษณ์ ควรวพจน์ และบัณฑิตพร เสริมรัฐศิริโรตม์. (2556). *สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: นิติธรรม. หน้า 36.

อย่างไรก็ตาม การให้คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นจะเกิดผลที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละประเทศ เนื่องจากผลดังกล่าวนั้นจะต้องมีพื้นฐานมาจากเป้าหมายและโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศนั้นๆเป็นสำคัญด้วย ดังนั้น ในเรื่องของความสำคัญในด้านการส่งเสริมการส่งออกนี้จึงสามารถที่จะทำการจำแนกมุมมองโดยอาศัยความแตกต่างของกลุ่มประเทศได้เช่นกัน<sup>30</sup> ซึ่งแต่ละมุมมองนั้นมีใจความสำคัญ ดังนี้

### (1) มุมมองประเทศกำลังพัฒนา

การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในมุมมองของประเทศกำลังพัฒนานี้ก็สามารถที่จะแบ่งมุมมองได้เป็นหลายทาง เนื่องจากขนาดของประเทศกำลังพัฒนาเองก็มีหลายระดับเช่นกัน โดยส่วนมากกลุ่มประเทศกำลังพัฒนานั้นมักจะมองว่า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นี้เป็นสิ่งที่ขัดขวางประเทศต่อการก้าวไปสู่ตลาดโลก โดยเฉพาะสินค้าประเภทการเกษตรแม้จะมีการกำหนดนโยบายขึ้นบังคับใช้ก็ไม่อาจที่จะส่งเสริมการแข่งขันเพื่อไปต่อกับผู้ส่งออกรายใหญ่ได้ อีกทั้ง ยังส่งผลกระทบต่ออารยระดับเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศอีกด้วย

### (2) มุมมองประเทศที่มีอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม

สำหรับกลุ่มประเทศที่มีอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมนั้นถือเป็นกลุ่มประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกเป็นพื้นฐานก่อนอยู่แล้ว โดยในประเทศกลุ่มนี้จะมีมุมมองว่าการให้คุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นนอกจากจะเป็นสิ่งที่มาใช้ปกป้องผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจแล้วยังเป็นสิ่งที่มาช่วยรักษาสินค้าจากการฉกฉวยโดยผู้ประกอบการรายใหม่ๆ ที่คาดหวังจะเข้าสู่ตลาดสินค้าอีกด้วย ดังนั้น การให้คุ้มครองในกรณีดังกล่าวนี้จึงไม่ถือเป็นอุปสรรคต่อการส่งออกสินค้าของประเทศอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมแต่อย่างใด

### 3) ความสำคัญในด้านชุมชน<sup>31</sup>

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ถือเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีบทบาทและความสำคัญต่อชุมชนเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นในส่วนของการสร้างรายได้หรือการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยในเรื่องของการส่งเสริมการรวมตัวกันเพื่อยกระดับการผลิตและการพัฒนาอุตสาหกรรมของชุมชนอีกด้วย เนื่องจากการให้คุ้มครองดังกล่าวนี้เป็นช่องทางที่เปิดโอกาสและสร้างทางเลือกให้แก่ชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น อีกทั้ง ยังมีส่วนทำให้เกิดสิทธิเด็ดขาดแก่ชุมชนท้องถิ่นที่จะทำการปกป้องสิทธิในเรื่องของการนำเอาชื่อเสียงและความนิยมของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เข้าสู่ตลาดจากการฉกฉวยของผู้อื่น

<sup>30</sup> จักรกฤษณ์ ครอบพจน์ และบัณฑิตพร เศรษฐศิริโรตม์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 29. หน้า 39.

<sup>31</sup> สัจญญา วรณศรี. (2561). *ปัญหาการจำแนกประเภทและระดับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 13.

นอกจากนี้ ยังมีส่วนในการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานในแต่ละพื้นที่ได้อีกด้วย

## 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

แนวคิดในเรื่องของการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

### 1) ความเป็นมาของแนวคิดการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

แนวคิดการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นี้ได้เริ่มขึ้นจากการเจรจาในประเด็นต่างๆ ภายใต้กรอบข้อตกลงสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) โดยมีกรอบในรูปแบบของการเจรจาระหว่างฝ่ายประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศที่กำลังพัฒนาสำหรับประเด็นในกรณีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยทั่วไปนี้จะไม่ใช่การเจรจกันในประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศที่กำลังพัฒนา แต่หากเป็นการเจรจาหรือกันในกลุ่มประเทศโลกเก่ากับกลุ่มประเทศโลกใหม่ แทนเหตุเพราะในภายหลังจากที่ได้มีการจัดตั้งองค์การการค้าโลกและร่วมกันทำข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) แล้วนั้น กลุ่มประเทศสมาชิกก็ยังได้มีการเจรจกันในประเทศในเรื่องของการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับพิเศษให้ครอบคลุมไปถึงสินค้าประเภทอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากสินค้าประเภทไวน์และสุราขึ้นอีกด้วย โดยในประเทศของการเจรจาดังกล่าวนี้ก็ได้มีทั้งกลุ่มประเทศที่เห็นด้วยและสนับสนุนให้มีการขยายความคุ้มครองดังกล่าวขึ้น<sup>32</sup>

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2544 ก็ได้มีการจัดการประชุมระดับรัฐมนตรีองค์การการค้าโลกขึ้นเพื่อทำการเปิดกรอบการเจรจาการค้าพหุภาคีขึ้นใหม่ที่เรียกว่า การเจรจาเพื่อการพัฒนา (Doha Development Agenda) ซึ่งประเด็นในเรื่องของการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวก็ได้มีการถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นสำคัญในการเจรจาหรือครั้งนี้ด้วย ซึ่งก็ได้มีการกำหนดถึงประเด็นดังกล่าวเอาไว้อย่างชัดเจนในปฏิญญารัฐมนตรีองค์การการค้าโลก (Doha Ministerial Declaration) วรรค 18 ซึ่งมีสาระสำคัญเป็นการกำหนดว่าประเด็นที่เกี่ยวกับเรื่องของการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่นอกเหนือไปจากสินค้าประเภทไวน์และสุรานั้น จะถูกนำไปบรรจุเป็นหนึ่งในประเด็นเพื่อการเจรจาหรือในคณะมนตรีที่ปรึกษาต่อไปตามความแห่งปฏิญญาดังกล่าวหรือไม่

<sup>32</sup> อังสณา มหานกุล. อังแล้วเชิงอรรถที่ 18. หน้า 61-67.

ต่อมาในปี พ.ศ. 2548 นั้นสหภาพยุโรปก็ได้มีการเสนอให้มีการแก้ไขข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) เพื่อขยายความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับพิเศษไปยังสินค้าประเภทอื่นที่นอกเหนือไปจากสินค้าประเภทไวน์และสุราขึ้นอีกครั้ง<sup>33</sup> โดยสหภาพยุโรปมีความคิดเห็นว่ระบบของการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับทั่วไปที่ได้บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นยังไม่สามารถเอื้อประโยชน์ได้อย่างครอบคลุมต่อผู้ผลิตในประเทศที่มีความยากจนหรือประเทศที่กำลังพัฒนาได้มากนัก โดยข้อเสนอดังกล่าวของสหภาพยุโรปนั้นถือเป็นข้อเสนอที่มีประโยชน์ต่อประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของสินค้าประเภทอื่นๆ อาทิเช่น ข้าว ซีส ซา หรือกาแฟให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม ความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าวนี้ก็ยังมีฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยและได้ออกมาคัดค้านแนวคิดดังกล่าวเช่นกัน โดยได้ให้เหตุผลสำคัญประกอบการคัดค้านด้วยว่า การให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับทั่วไปที่ได้กำหนดไว้ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นมีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการให้ความคุ้มครองทั้งต่อตัวผู้ผลิตสินค้าและผู้บริโภคแล้ว โดยมองว่าหากมีการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ดังกล่าวในระดับพิเศษให้ครอบคลุมไปถึงสินค้าอื่นที่นอกเหนือจากสินค้าประเภทไวน์และสุราด้วยแล้วจะเป็นการเพิ่มต้นทุนในการใช้สิ่งบ่งชี้ดังกล่าวโดยไม่จำเป็น ทั้งนี้ ยังอาจก่อให้เกิดภาวะความไม่สมดุลของจำนวนสินค้าที่ได้รับประโยชน์จากการขยายความคุ้มครองในแต่ละประเทศนั้นอีกด้วย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในเรื่องของความเป็นมาในประเด็นของการขยายความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นจะเห็นได้ว่า ประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกทั้งหลายนั้นต่างก็มีความคิดเห็นและท่าทีที่แสดงออกที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งผลจากการมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งและการมีท่าทีที่แตกต่างกันนี้ก็ย่อมเป็นการทำให้การดำเนินการใดๆ เพื่อหาข้อสรุปในประเด็นดังกล่าวนี้เป็นไปได้โดยยาก ซึ่งจวบจนในกระทั่งปัจจุบันนั้นประเด็นปัญหาที่ได้มีการเจรจากันในเรื่องของการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นี้ก็ยังไม่ได้มีการสรุปผลที่ชัดเจนและแน่นอนได้ว่าจะไปทิศทางใด

## 2) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

แม้ว่าในปัจจุบันสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นสินค้าประเภทอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากสินค้าประเภทไวน์และสุรานั้นจะได้รับการคุ้มครองในระดับทั่วไปอยู่แล้วก็ตาม แต่จากประเด็นความเป็นมาในเรื่องของการเจรจาเพื่อขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้

<sup>33</sup> WTO Doc. TN/IP/W/11 of 14 June 2005.

กล่าวไปข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่าได้มีกลุ่มประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกต่างก็เห็นพ้องต้องกันไปในทางเดียวกันว่า หากมีการขยายความคุ้มครองดังกล่าวแล้วก็จะย่อมจะเป็นการทำให้การให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าทั้งหลายนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและยังเป็นการเอื้อประโยชน์ทั้งต่อตัวของผู้ผลิตและผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี<sup>34</sup> ซึ่งประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นจะสามารถจำแนกรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

(1) การขยายความคุ้มครองดังกล่าวจะทำให้สินค้าทุกประเภทได้รับความคุ้มครองภายใต้มาตรฐานเดียวกันและมีระดับการคุ้มครองที่เท่าเทียมกันอันจะก่อให้เกิดมาตรการทางกฎหมายที่ปราศจากการเลือกปฏิบัติได้

(2) การได้รับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับที่เข้มงวดมากขึ้นนั้นจะเป็นการช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าต่างๆ และยังเป็นการเพิ่มโอกาสทางการค้าและช่องทางในการนำสินค้าเข้าสู่ตลาดโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ผลิตนั้นสามารถทำการจำหน่ายสินค้าของตนในราคาที่สูงขึ้นได้ ตลอดจนยังเป็นการช่วยลดความเสี่ยงต่อการถูกฉกฉวยการนำเอาชื่อเสียงของสินค้าที่มีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไปใช้กับสินค้าประเภทเดียวกัน แต่ได้ถูกผลิตหรือมีแหล่งกำเนิดต่างพื้นที่กันได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

(3) ทั้งนี้ การเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าต่างๆ อันเป็นผลมาจากการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวนี้ถือเป็นอีกหนึ่งช่องทางสำคัญที่จะมาเป็นมาตรการทดแทนรายได้ของเกษตรกรที่ถูกกดหล่นลงจากการที่จะต้องแบกรับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น อันเนื่องมาจากการเสียประโยชน์ในการได้รับการอุดหนุนการส่งออกและพิทักษ์อธิปไตยทางการที่ถูกตัดออกไปในการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบ โดฮาได้อีกด้วย

(4) การให้ความคุ้มครองอย่างเข้มงวดกับสินค้าทุกประเภทย่อมถือเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของมาตรการทางกฎหมายให้สามารถบังคับใช้ได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากการขยายความคุ้มครองดังกล่าวจะช่วยลดโอกาสของการก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้าของผู้บริโภคลงไปได้เป็นอย่างมาก

### 3) ประเด็นที่ต้องคำนึงถึงในการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

แม้ว่าการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับพิเศษแก่สินค้าอื่นที่นอกเหนือไปจากสินค้าประเภทไวน์และสุรานั้นจะยังไม่สามารถหาข้อสรุปที่เป็นการประนีประนอมระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกตามข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่

<sup>34</sup> อรรถพรณ พนัสพัฒนา. (2555). การขยายความคุ้มครองให้แก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์. *วารสารกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ*, ฉบับพิเศษ. หน้า 89.



เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ได้ และแม้ว่าการขยายความคุ้มครองในลักษณะดังกล่าวจะมีผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับดังที่กล่าวไปแล้วในหัวข้อก่อนหน้าก็ตาม แต่การขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นก็จะต้องมีการคำนึงถึงประเด็นแวดล้อมที่เกี่ยวข้องด้วยว่าสุดท้ายแล้วควรจะมีผลไปในทิศทางใด<sup>35</sup> ซึ่งประเด็นแวดล้อมที่จะต้องทำการคำนึงถึงในการขยายความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นประกอบไปด้วยประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

#### (1) ประสิทธิภาพในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในปัจจุบัน

ปัจจุบันข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) นั้นได้มีการแบ่งระดับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ออกเป็นสองระดับ โดยทั้งสองระดับนี้จะมีลักษณะของการให้ความคุ้มครองที่เข้มงวดแตกต่างกันไป กล่าวคือ การให้ความคุ้มครองในระดับพิเศษนี้จะห้ามไม่ให้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้าที่ไม่ได้มีแหล่งกำเนิดตรงตามที่ระบุไว้ในทุกกรณี แต่หากเป็นกรณีการคุ้มครองในระดับทั่วไปแล้วนั้นจะสามารถใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ร่วมกับข้อความอื่นในทำนองว่า สินค้ามีคุณภาพหรือคุณลักษณะเฉพาะที่คล้ายคลึงหรือเหมือนกับสิ่งที่มีแหล่งกำเนิดในพื้นที่ตามที่ได้ระบุไว้ก็ได้ แต่จะต้องดำเนินการตามเงื่อนไขที่ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ได้ระบุไว้ ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นการช่วยให้ผู้บริโภคไม่เกิดความสับสนหลงผิดและในข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้านั้นด้วย สำหรับการขยายความคุ้มครองในระดับพิเศษให้ครอบคลุมไปถึงสินค้าประเภทอื่นที่นอกเหนือไปจากเดิมที่ได้กำหนดไว้แล้วนั้นควรจะต้องพิจารณาให้รอบคอบเสียก่อนว่าจะมีขอบเขตที่ครอบคลุมไปถึงสินค้าประเภทใดบ้าง และการขยายความคุ้มครองดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้เกิดโอกาสในการเข้าสู่ตลาดของสินค้าได้มากน้อยเพียงใดด้วย

#### (2) ภาวะความไม่แน่นอนของกฎหมาย

ประเด็นแวดล้อมในกรณีดังกล่าวนี้เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีต่อสินค้าทั่วไปนั้นยังจะต้องอาศัยการใช้ดุลพินิจของศาลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเทศ เพื่อทำการพิจารณาว่าการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดต่อผู้บริโภคหรือไม่ โดยในแต่ละประเทศนั้นก็จะมีแนวทางในการดำเนินการที่แตกต่างกันออกไปจึงก่อให้เกิดความไม่แน่นอนทั้งในแง่ของบทบัญญัติทางกฎหมายและลักษณะของการบังคับใช้กฎหมายนั้นด้วย ดังนั้น การจะขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จึงควรที่จะต้องนำเรื่องของความสามารถในการสร้างสมดุลทางกฎหมายให้เกิดความแน่นอนและคาดหมายได้มาเป็นอีกหนึ่งประเด็นในข้อพิจารณาว่าจะเป็สิ่งที่สามารถกระทำได้หรือไม่ด้วย

<sup>35</sup> ศิริยา เลาหเพียงศักดิ์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 9. หน้า 273-275.

(3) ความชอบธรรมในการให้อิทธิพลกับสินค้าประเภทไวน์และสุราให้ได้รับความคุ้มครองในระดับพิเศษ

อันที่สินค้าประเภทไวน์และสุรานั้นได้รับการคุ้มครองในระดับพิเศษที่เข้มงวดเป็นอย่างมากตามข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) นั้นเป็นผลมาจากการผลักดันของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป และเนื่องจากส่วนใหญ่จะเป็นผู้ผลิตไวน์และสุรารายใหญ่ที่ต้องการให้สินค้าทั้งสองประเภทนี้ได้รับความคุ้มครองผลประโยชน์มากเป็นพิเศษ แม้ว่าการขยายความคุ้มครองให้ครอบคลุมไปถึงสินค้าอื่นด้วยนั้นจะทำให้การได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเกิดความเท่าเทียมกันและปราศจากการเลือกปฏิบัติก็ตาม แต่การขยายความครอบคลุมดังกล่าวก็ควรที่ต้องคำนึงด้วยว่าสินค้าประเภทต่าง ๆ นั้นอาจไม่ได้มีมูลค่าทางการค้าที่เท่าเทียมกันถึงขนาดที่สมควรจะได้รับความคุ้มครองในระดับพิเศษด้วยก็เป็นได้

(4) ต้นทุนที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการขยายความคุ้มครอง

การขยายความคุ้มครองในระดับพิเศษให้ครอบคลุมไปถึงสินค้าประเภทอื่นนอกเหนือจากที่กำหนดไว้แต่เดิมนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศสมาชิกในการจะต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายภายในเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการใหม่ตามข้อตกลงที่ได้ลงนามเอาไว้ ซึ่งการกระทำในลักษณะดังกล่าวเป็นการก่อให้เกิดภาระในเรื่องของค่าใช้จ่ายและภาระของการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เพิ่มมากขึ้น ดังนั้น การพิจารณาถึงต้นทุนทั้งหลายที่อาจเกิดขึ้นได้จากการขยายความคุ้มครองนี้จึงเป็นเรื่องสำคัญว่ามีความสมควรแล้วหรือไม่ที่จะกระทำการขยายความคุ้มครองดังกล่าวขึ้น

(5) ผลกระทบต่อผู้บริโภค

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดในข้างต้นว่าการขยายความคุ้มครองในระดับพิเศษให้ครอบคลุมไปถึงสินค้าอื่นด้วยนั้นอาจส่งผลให้สินค้าบางประเภทที่ไม่เข้าข่ายที่จะได้รับความคุ้มครองภายใต้ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ได้ ซึ่งอาจเป็นการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชื่อของสินค้าเสียใหม่อันอาจจะส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคที่เป็นสาธารณชนทั่วไปให้เกิดความสับสนหลงผิดแก่สินค้าเหล่านั้นได้

## 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศมาใช้เป็นกฎหมายภายใน

การที่รัฐได้เข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญาแล้วนั้นก็ย่อมมีหน้าที่ตามกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อต้องทำการปฏิบัติตามพันธกรณีของสัญญาฉบับนั้นๆ หากทำได้ทำการฝ่าฝืนอาจถูกรัฐที่ได้รัฐผลกระทบดำเนินการเรียกร้องให้ออกมารับผิดในระดับระหว่างประเทศได้อีกด้วย ซึ่งรัฐที่ทำการฝ่าฝืนนั้นไม่อาจกล่าวอ้างหลักกฎหมายภายในของตนเพื่อเป็นข้อแก้ตัวในการไม่ปฏิบัติตาม

ได้แต่อย่างใด ดังนั้น รัฐที่เข้าเป็นภาคีนั้นจึงต้องพยายามทำให้กฎหมายภายในของรัฐตนมีความสอดคล้องกลมกลืนและไม่ขัดแย้งกับพันธกรณีที่ได้กำหนดไว้ในสนธิสัญญาเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการต้องรับผิดในระดับระหว่างประเทศขึ้น ซึ่งสามารถกระทำได้ 3 แนวทาง<sup>36</sup> ดังนี้

1) การใช้หรือตีความกฎหมายภายในของรัฐให้มีความใกล้เคียงหรือสอดคล้องกับสนธิสัญญา โดยการใช้หรือการตีความดังกล่าวนั้นอาจขึ้นอยู่กับหลักการที่ว่าฝ่ายนิติบัญญัติไม่มุ่งที่จะทำการตรากฎหมายให้ขัดกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ หรือเป็นกรณีของรัฐที่ใช้กฎหมายสังกัดอยู่นี้มุ่งที่จะทำการปฏิบัติการให้มีความสอดคล้องไปกับกฎเกณฑ์ที่นานาชาติได้ให้การยอมรับกันโดยทั่วไป เป็นต้น

2) การรับเอาการดำเนินการด้วยวิธีดังกล่าวนี้เป็นในกรณีศาลของแต่ละรัฐจะนำกฎหมายระหว่างประเทศมาบังคับใช้เสมือนเป็นกฎหมายภายในของตน โดยถือว่ากฎหมายระหว่างประเทศฉบับดังกล่าวนี้เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายซึ่งรัฐที่ศาลสังกัดอยู่ได้ให้การยอมรับการดำเนินการตามวิธีดังกล่าวนี้หลังจากที่รัฐได้แสดงเจตนาเข้าผูกพันตามสนธิสัญญาแล้วก็เพียงแก่โรงพิมพ์ประกาศใช้สนธิสัญญานั้นในวารสารของทางการที่มีไว้สำหรับการประกาศหรือเผยแพร่กฎหมายและระเบียบข้อบังคับทางการก็เป็นการรับเอาสนธิสัญญานั้นเข้ามาอยู่เป็นกฎหมายภายในระบบของประเทศตนแล้วนั่นเอง

3) การแปรสภาพ การดำเนินการในวิธีการนี้ฝ่ายนิติบัญญัติของรัฐนั้นๆจะต้องนำความในกฎหมายระหว่างประเทศมาบัญญัติเป็นกฎหมายภายในประเทศของตน โดยผ่านกระบวนการพิเศษในการรับเข้ามาเป็นระบบกฎหมายภายในเสียก่อน อันเป็นทางปฏิบัติของรัฐที่สนธิสัญญาไม่อาจมีผลบังคับใช้โดยตรงในประเทศได้จึงจำเป็นต้องทำการแปรรูปเป็นกฎหมายภายในเสียก่อน

จากการศึกษาการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในกรณีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกัน โดยทำการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้อง อาทิ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกัน พ.ศ. 2547 และกลไกการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศก่อนการเกิดขึ้นของความตกลง TRIPs เป็นต้น โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบบทบัญญัติกฎหมายและข้อคิดเห็นต่างๆ ของต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอวิเคราะห์ประเด็นดังกล่าวนี้ไว้ในบทที่ 4 ต่อไป

<sup>36</sup> คีรติ ชรรมาภักย์. (2537). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 43.

## บทที่ 3

### มาตรการทางกฎหมาย เกี่ยวกับ การขึ้นทะเบียน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ตามกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศและประเทศไทย

ในบทนี้จะเป็นการศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในกรณีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทั้งใน ส่วนของกฎหมายระหว่างประเทศและส่วนของกฎหมายต่างประเทศ โดยจะเป็นการศึกษาเพื่อหา แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับปัญหาในกรณีการขึ้นทะเบียน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันในประเทศไทย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบังคับใช้ กฎหมายกับกรณีดังกล่าวให้มากยิ่งขึ้น

#### 3.1 มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายระหว่างประเทศ

มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายระหว่างประเทศนี้มีกลไก การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

##### 3.1.1 มาตรการความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วย การคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property) (ค.ศ.1883)

อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยความคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property) นั้น ถือเป็นมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศที่เก่าแก่ ที่สุดฉบับหนึ่งเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และถือเป็นอนุสัญญาระดับแรก ที่ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้วยเช่นกันอนุสัญญากรุงปารีสฉบับนี้ได้รับการตราขึ้นเมื่อ วันที่ 20 มีนาคม ค.ศ. 1883 และได้มีการแก้ไขปรับปรุงหลายครั้งด้วยกัน โดยในครั้งหลังสุดได้ แก้ไขปรับปรุงเมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2522 และได้วางหลักให้อนุสัญญากรุงปารีสนั้นถือเป็น ความตกลงพหุภาคีเพื่อให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม<sup>1</sup>

<sup>1</sup> ตะวัน เดชภักดิ์นวมงคล. (2551). *การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ : ศึกษาเปรียบเทียบมาตรการตาม กฎหมายไทยกับสหภาพยุโรป*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 67.

อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยความคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property) ฉบับนี้ได้มีการวางหลักการบางประการที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เอาไว้ในระดับขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

### 1) คำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมนี้ มิได้มีการบัญญัติในส่วนของคำจำกัดความของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เอาไว้แต่อย่างใด โดยมีแต่เพียงการใช้คำเรียกขานแก่ทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Industrial Property) ตามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญานี้ ด้วยการใช้คำที่ว่า “สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา” (Indication of Source) และ “เครื่องหมายแหล่งกำเนิด” (Appellations of Origin) เท่านั้น<sup>2</sup>

### 2) หลักการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

แม้ว่าอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมนั้นจะไม่ได้มีการกำหนดคำนิยามของคำว่าสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาและเครื่องหมายแหล่งกำเนิดเอาไว้อย่างชัดเจนว่าหมายถึงสิ่งใดบ้าง แต่ประเทศสมาชิกที่ลงนามในอนุสัญญานับดังกล่าวกลับนำเอาหลักการตามอนุสัญญากรุงปารีสนี้ไปปรับใช้กับการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในทางปฏิบัติภายในประเทศกันเป็นจำนวนมาก โดยส่วนมากจะทำการวางหลักการให้คุ้มครองออกมาในรูปของการจำกัดความหมายของคำ ดังต่อไปนี้<sup>3</sup>

“สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา” (Indication of Source) หมายถึง สิ่งที่จะระบุว่าสินค้ามาจากแหล่งท้องถิ่นนั้นๆ

“เครื่องหมายแหล่งกำเนิด” (Appellations of Origin) หมายถึง เครื่องหมายที่จะเป็นที่ระบุว่า สินค้ามาจากแหล่งท้องถิ่นนั้นๆ โดยจะต้องเป็นการใช้กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีความผูกพันระหว่างสินค้าและท้องถิ่นอย่างแน่นแฟ้น

### 3) มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

<sup>2</sup> Paris Convention for the Protection of Industrial Property, Article 1 (2)

The protection of industrial property has as its object patents, utility models industrial designs, trademarks, service mark, trade names, indication of source or appellation of origin, and the repression of unfair competition.

<sup>3</sup> ธนพจน์ เอกโยคยะ. (2547). *กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : ทิพพิณทอยส์. หน้า 24.

มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมฉบับนี้ ได้วางหลักการที่สำคัญในการให้ความคุ้มครองเอาไว้ดังต่อไปนี้<sup>4</sup>

- (1) อนุญาตให้ยี่ห้อสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม
- (2) การยึดดังกล่าวสามารถกระทำได้ทั้งในประเทศที่ผลิตสินค้าและประเทศที่นำเข้า
- (3) การยึดสามารถทำได้โดยการร้องขอของอัยการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และบุคคลผู้มีส่วนได้เสียภายใต้กฎหมายของประเทศสมาชิก
- (4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่จำเป็นต้องยึดสินค้านั้นในระหว่างการขนส่ง
- (5) หากกฎหมายของประเทศสมาชิกไม่อนุญาตให้มีการยึดสินค้าที่นำเข้า การยึดดังกล่าวจะต้องถูกแทนที่ด้วยการห้ามการนำเข้าสินค้านั้น หรือการอนุญาตให้ยึดสินค้านั้นภายในประเทศได้ และ
- (6) หากกฎหมายของประเทศสมาชิกไม่อนุญาตให้มีการยึดสินค้าที่นำเข้าหรือการห้ามการนำเข้าหรือการยึดสินค้าในประเทศ ประเทศนั้นจะต้องอนุญาตให้มีการฟ้องร้องและชดเชยค่าเสียหายเป็นการทดแทนมาตรการเหล่านั้น

จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าอนุสัญญากรุงปารีสได้มีกำหนดเอาไว้ว่า ผู้มีส่วนได้เสียในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เป็นผู้ผลิตและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นๆ ซึ่งเป็นการให้สิทธิแก่ชุมชนและผู้มีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทุกคนในการเป็นมาตรการในการปกป้องสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ถูกนำไปใช้ในทางไม่ชอบ ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ถือเป็นจุดที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้ากับกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์<sup>5</sup>

### 3.1.2 มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงกรุงมาดริดว่าด้วยการปราบปรามสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าที่ใช้ไม่ถูกต้องหรือปลอมแปลง (The Madrid Agreement for the Repression of False or Deceptive Indications of Source on Goods) (ค.ศ.1891)

ความตกลงกรุงมาดริดว่าด้วยการปราบปรามสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าที่ใช้ไม่ถูกต้องหรือปลอมแปลงนี้ ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 14 เมษายน ค.ศ. 1891 โดยมีวัตถุประสงค์ของการกำหนด

<sup>4</sup> วิมาน กฤตพลวิมาน. (2552). “การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” ในเอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 174.

<sup>5</sup> ธนพจน์ เอกโชคยะ. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 3. หน้า 25-26.

ขึ้นเพื่อมาเป็นมาตรการเสริมให้แก่อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยความคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ที่สูงยิ่งขึ้น<sup>6</sup> ซึ่งความตกลงฉบับนี้มีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ดังต่อไปนี้

#### 1) คำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ความตกลงกรุงมาดริดว่าด้วยการปราบปรามสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าที่ใช้ไม่ถูกต้องหรือปลอมแปลงนี้ ได้มีการใช้ชื่อเรียกที่มีลักษณะเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ว่า “สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา” เช่นเดียวกับอนุสัญญากรุงปารีส แต่อย่างไรก็ตาม ความตกลงฉบับดังกล่าวนี้ก็ได้มีการกำหนดนิยามความหมายของคำว่าสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาเอาไว้เช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามความตกลงกรุงมาดริดนี้ก็ได้มีการกล่าวถึงสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาเอาไว้ในข้อที่ 1 (1) ซึ่งอาจทำการตีความโดยกว้างได้ว่า หมายถึง สิ่งที่ใช้อ้างอิงถึงประเทศ หรือสถานที่ในประเทศว่าเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้านั้น ๆ

อีกทั้ง คำว่า “สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา” ในข้อ1(1) นั้น เมื่อได้ทำการพิจารณาแล้วจะเห็นว่าหลักการดังกล่าวมิได้มีการกำหนดเงื่อนไขอันเกี่ยวกับคุณภาพหรือลักษณะเฉพาะของสินค้าที่มาจากแหล่งกำเนิดนั้นเอาไว้แต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อสินค้าได้ถูกผลิตขึ้นในประเทศ หรือในสถานที่ที่ได้ระบุไว้ในสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มานั้นแล้วก็เป็นกรเพียงพอที่จะเข้าข่ายได้รับความคุ้มครองภายใต้ความตกลงกรุงมาดริดว่าด้วยการปราบปรามสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าที่ใช้ไม่ถูกต้องหรือปลอมแปลงนี้แล้ว

#### 2) หลักการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงกรุงมาดริดฉบับนี้ มีการกำหนดหลักการของการให้ความคุ้มครองที่คล้ายกับหลักการของอนุสัญญากรุงปารีส ซึ่งหลักในเรื่องของการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความตกลงกรุงมาดริดนั้นมีดังต่อไปนี้

(1) ให้ความคุ้มครองในกรณีที่มีการใช้สิ่งบ่งชี้ที่ใช้ในการอ้างอิงถึงประเทศหรือสถานที่ภายในประเทศว่าเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้านั้น ๆ

(2) หลักการให้ความคุ้มครองไม่นำเอาเงื่อนไขในเรื่องของคุณภาพหรือลักษณะเฉพาะของสินค้าที่มีความเชื่อมโยงกับแหล่งกำเนิดนั้น ๆ มาพิจารณาประกอบ

(3) หากสินค้านั้นได้ถูกผลิตขึ้นในประเทศหรือภายในสถานที่ที่ได้ระบุไว้ในสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาแล้วนั้น ก็เป็นการเพียงพอแล้วที่จะทำให้สินค้านั้นดังกล่าวจะได้รับการคุ้มครองภายใต้ความตกลงกรุงมาดริดฉบับนี้

<sup>6</sup> Ludwig Bacumer. (1991). The International Protection of Geographical indications. *Symposium on the international Protection of Geographical indications*, 12(18). Page 29.

(4) อย่างไรก็ตามการให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงกรุงมาดริดนี้ก็ยังไม่ครอบคลุมถึงการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้แปลเป็นภาษาอื่นหรือการใช้คำว่า “แบบ” “ชนิด” “ประเภท” ควบคู่ไปกับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ทำให้เกิดช่องว่างในการให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ขึ้น

### 3) มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์<sup>7</sup>

ความตกลงกรุงมาดริดว่าด้วยการปราบปรามสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าที่ใช้ไม่ถูกต้องหรือปลอมแปลงนั้นก็ได้มีการวางหลักในเรื่องของมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เอาไว้เช่นกัน โดยได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองไว้ดังนี้

(1) ห้ามไม่ให้มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ถูกต้อง หรือห้ามไม่ให้มีการนำเอาสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นไปใช้ในทางที่จะก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดแก่ผู้บริโภค

(2) ห้ามมิให้มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ถูกต้องกับการดำเนินธุรกิจการค้าในทุกประเภท โดยให้หมายความรวมถึงการประกอบธุรกิจในลักษณะของการให้บริการด้วย

(3) กำหนดให้อำนาจรัฐในการสั่งยึดสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยไม่ชอบจากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าการกำหนดให้บังคับใช้แก่การนำสินค้านั้นเข้ามาจำหน่ายในประเทศเท่านั้น หากสินค้าที่มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ถูกต้องนั้น อยู่ในระหว่างของการขนส่งไปยังประเทศที่สาม หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการนำผ่านแดนนั้น ประเทศสมาชิกที่เป็นทางผ่านนั้นจะไม่สามารถทำการยึดหรือกักสินค้าดังกล่าวนั้นไว้เพื่อทำการสอบได้

**3.1.3 มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนระหว่างประเทศ (The Lisbon Agreement for the Protection of Appellations of Origin and Their International Registration) (ค.ศ.1958)**

ความตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนระหว่างประเทศ ได้จัดทำขึ้นเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม ค.ศ.1958 ซึ่งเป็นระยะเวลาประมาณ 75 ปี หลังจากที่ได้มีการจัดทำอนุสัญญากรุงปารีสขึ้น โดยความตกลงกรุงลิสบอนฉบับนี้ก็เป็นหนึ่งกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นมาตรการเสริมในการสร้างประสิทธิภาพการบังคับใช้แก่อนุสัญญากรุงปารีสเช่นเดียวกับความตกลงกรุงมาดริดว่าด้วยการปราบปราม

<sup>7</sup> จักรกฤษณ์ วรรณพงษ์ และบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์. (2556). *สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications) ทรัพย์สินทางปัญญาและสิทธิชุมชน* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: นิติธรรม. หน้า 63.



สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าที่ใช้ไม่ถูกต้องหรือปลอมแปลง สำหรับสาระสำคัญของมาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนระหว่างประเทศนั้น มีดังต่อไปนี้

#### 1) คำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ความตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนระหว่างประเทศได้เรียกขานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ว่า “เครื่องหมายแหล่งกำเนิด (Appellation of Origin)” โดยได้มีการให้คำจำกัดความของคำดังกล่าวไว้ในข้อ 2 วรรค 1<sup>8</sup> ว่า หมายถึง “ชื่อทางภูมิศาสตร์ของประเทศ ภูมิภาค หรือท้องถิ่น ซึ่งได้ใช้เป็นที่ระบุว่าสินค้านั้นได้มีแหล่งกำเนิดจากที่นั้น ๆ และสินค้านั้นมีคุณภาพและลักษณะเฉพาะเชื่อมโยงอย่างแท้จริงกับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของแหล่งที่มานั้น ๆ ซึ่งให้ความหมายรวมถึงปัจจัยทางธรรมชาติของมนุษย์ด้วย”

คำนิยามของ เครื่องหมายแหล่งกำเนิดดังที่ได้กล่าวไปนั้นได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาและเครื่องหมายแหล่งกำเนิด เนื่องจากเครื่องหมายแหล่งกำเนิดนั้นจะเป็นสิ่งที่ใช้กับสินค้าที่มีความเชื่อมโยงกับแหล่งกำเนิดนั้นๆ ในแง่ที่ว่า สินค้าจะต้องมีคุณภาพและลักษณะเฉพาะที่มาจากสภาพแวดล้อม ณ แหล่งกำเนิดนั้นๆ แต่สินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มานั้นกลับไม่จำเป็นที่จะต้องมีความเชื่อมโยงกับแหล่งกำเนิดดังกล่าวแต่อย่างใด เพียงแต่ได้ผลิตหรือมาจากท้องถิ่นที่ระบุไว้เท่านั้นก็เป็นการเพียงพอแล้วที่จะได้รับการคุ้มครอง<sup>9</sup>

จากที่กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่า การกำหนดคำนิยามของคำว่า “เครื่องหมายแหล่งกำเนิด” ตามความตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนระหว่างประเทศนั้นเป็นการให้คำจำกัดความอย่างแคบ ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นการกำหนดคุณสมบัติหรือเงื่อนไขอันมีวัตถุประสงค์เป็นการมุ่งให้ความคุ้มครองแก่สินค้าประเภทไวน์และสุราเป็นสำคัญนั่นเอง<sup>10</sup>

#### 2) หลักการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

สำหรับหลักการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนระหว่างประเทศนั้นได้บัญญัติถึงคุณสมบัติและเงื่อนไขแห่งการคุ้มครองเอาไว้ดังต่อไปนี้

<sup>8</sup> Lisbon Agreement Article 2 (1)

<sup>9</sup> ธนพจน์ เอกโยชยะ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 28

<sup>10</sup> จักรกฤษณ์ ครอบพจน์ และบัณฑิตพร เศรษฐศิริโรตม์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 7. หน้า 65-66.

(1) เครื่องหมายแหล่งกำเนิดจะต้องเป็นชื่อทางภูมิศาสตร์ของประเทศ แคว้น หรือท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง

(2) เครื่องหมายแหล่งกำเนิดจะต้องแสดงถึงประเทศ แคว้น หรือท้องถิ่นอันเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้น

(3) เครื่องหมายแหล่งกำเนิดจะต้องแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงอย่างมีนัยสำคัญระหว่างคุณภาพ หรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์กับภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์อันเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

### 3) มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนระหว่างประเทศ เป็นในเรื่องของกำหนดมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายแหล่งกำเนิด โดยได้วางหลักไว้ว่า เครื่องหมายแหล่งกำเนิดดังกล่าวนั้นจะต้องได้รับการคุ้มครองในประเทศที่เป็นต้นกำเนิดเสียก่อน โดยไม่คำนึงว่าจะได้รับการรับรองหรือได้รับการคุ้มครองในรูปแบบใด และไม่ว่าการคุ้มครองดังกล่าวนั้นจะเป็นการให้ความคุ้มครองภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย คำพิพากษาของศาลหรือคำวินิจฉัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ตาม

จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าเครื่องหมายแหล่งกำเนิดดังกล่าวยังจะต้องได้รับการจดทะเบียนไว้กับสำนักงานระหว่างประเทศขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกอีกด้วย และเมื่อเครื่องหมายดังกล่าวได้ทำตามเงื่อนไขดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นจะส่งผลทำให้เครื่องหมายแหล่งกำเนิดนั้นจะไม่ตกเป็นชื่อสามัญตราบเท่าที่ยังคงได้รับความคุ้มครองในประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดอยู่

### 3.1.4 มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (Agreement on Trade Related in Intellectual Property Rights) (ค.ศ.1995)

ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPs) เป็นส่วนหนึ่งของความตกลงหลายๆ ฉบับที่เป็นผลจากการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบอุรุกวัย โดยข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้าฉบับนี้ได้มีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่างๆ เอาไว้ โดยได้หมายความรวมไปถึงการกำหนดให้ประเทศสมาชิกนั้นมีพันธกรณีในการกำหนดมาตรการเพื่อให้การคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ขึ้นด้วย สำหรับข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPs) นั้น มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

### 1) คำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ได้เรียกสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้คำว่า Geographical Indications หรือ GI โดยได้มีการให้คำจำกัดความของคำดังกล่าวเอาไว้ดังนี้

“สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ คือ สิ่งที่ใช้บ่งชี้ว่าสินค้านั้นมีแหล่งกำเนิดในดินแดนของประเทศสมาชิกหรือท้องถิ่นในดินแดนนั้น โดยคุณภาพ ชื่อเสียง หรือลักษณะเฉพาะอื่นของสินค้านั้นมีความเชื่อมโยงกับแหล่งกำเนิดนั้นอย่างแท้จริง”<sup>11</sup>

### 2) สิ่งที่ได้รับ ความคุ้มครองภายใต้ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs)

ความตกลง TRIPs ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าไว้ในข้อ 7 ความว่า การคุ้มครองและการบังคับใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ควรจะเกื้อหนุนต่อการส่งเสริมนวัตกรรมทางเทคโนโลยี และต่อการถ่ายทอด และการแพร่ขยายเทคโนโลยีต่อประโยชน์ร่วมกันของผู้ผลิต และผู้ใช้ความรู้ทางเทคโนโลยีและในลักษณะอำนวยความสะดวกต่อสวัสดิการทางสังคมและทางเศรษฐกิจ และต่อความสมดุลของสิทธิและพันธกรณีด้วย และยังได้กำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขต และการลักษณะของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไว้ในมาตรา 22 – 24 ซึ่งจะทำการกล่าวถึงประเด็นถัดไป

### 3) ลักษณะการให้ความคุ้มครองภายใต้ความตกลง TRIPs

ตามคำนิยามและขอบเขตการให้ความคุ้มครองตามความตกลง TRIPs ข้างต้นสามารถจำแนกลักษณะการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ การให้ความคุ้มครองในระดับทั่วไป (General Protection) และการให้ความคุ้มครองในระดับพิเศษ (Additional Protection) โดยที่การให้ความคุ้มครองทั้งสองระดับมีความแตกต่างกัน จะอธิบายได้ต่อไปนี้

#### (1) การให้ความคุ้มครองในระดับทั่วไป (General Protection)

การให้ความคุ้มครองในระดับนี้จะใช้สำหรับสินค้าทั่วไป เป็นหลักการทั่วไปของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แต่ในความตกลง TRIPs สินค้าที่ได้รับความคุ้มครองทั่วไป นอกเหนือจากไวน์และสุราจะถูกกำหนดไว้ในมาตรา 22 วรรค 2 โดยมีลักษณะเป็นมาตรการเชิงลบ (Negative Protection) จึงได้กำหนดพันธกรณีให้แก่สมาชิกองค์การการค้าโลกไว้ว่า บรรดาประเทศสมาชิกจะต้องกำหนดวิธีทางการกฎหมายสำหรับผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อป้องกันการกระทำอันเป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสองลักษณะด้วยกัน ได้แก่

<sup>11</sup> TRIPs Agreement, Article 22.1.

(ก) การระบุหรือนำเสนอสินค้าด้วยวิธีการใดๆ อันเป็นการชี้หรือแนะว่าสินค้านั้นดังกล่าวมีแหล่งกำเนิดมาจากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์แห่งหนึ่งซึ่งไม่ใช่พื้นที่อันเป็นแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้านั้น ในลักษณะที่ทำให้ผู้บริโภคทั่วไปซึ่งเป็นสาธารณชนสับสนหลงผิดเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ที่แท้จริงของสินค้านั้นตามบทบัญญัติข้อ 22 วรรค 2(เอ)<sup>12</sup> ในมาตรานี้บัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันเป็นเท็จในลักษณะที่อาจทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนหลงผิดเกี่ยวกับสถานที่อันเป็นแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้านั้น

(ข) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะใดๆ ที่ก่อให้เกิดการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมตามความหมายของบทบัญญัติข้อ 10 ทวิ แห่งอนุสัญญากรุงปารีสตามความในบทบัญญัติข้อ 22 วรรค 2 (บี)<sup>13</sup> ซึ่งการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะที่ก่อให้เกิดการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมระหว่างผู้ผลิตสินค้าตามบทบัญญัติข้อ 10 ทวิ แห่งอนุสัญญากรุงปารีสนั้น เป็นไปได้ใน 3 ลักษณะ ได้แก่ การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันมีลักษณะเป็นการก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้านั้น การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการรายอื่น หรือ การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะที่ทำให้ผู้บริโภคทั่วไปที่เป็นสาธารณชนสับสนหลงผิดในคุณลักษณะ กระบวนการผลิต ตลอดจนคุณภาพของสินค้า

นอกจากการกระทำอันเป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันเป็นเท็จ หรือ การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะที่ก่อให้เกิดการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมตามที่ได้อธิบายในข้างต้น ในกรณีของการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันเป็นแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้านั้นๆ ก็อาจต้องห้ามด้วย เช่น หากว่าการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวเป็นไปเพื่อทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดเข้าใจว่าสินค้านั้นมีแหล่งกำเนิดมาจากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์อีกแห่งหนึ่ง ซึ่งมีชื่อเหมือนกันและเป็นสถานที่ที่มีชื่อเหมือนกันในการผลิตสินค้านั้น ทั้งนี้โดยเป็นไปตามบทบัญญัติในข้อ 22 วรรค 4<sup>14</sup> กำหนดว่า การป้องกันการกระทำอันเป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นให้รวมถึงกรณีที่เป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีข้อความอันเป็นความจริง (Literally True) เกี่ยวกับเรื่องดินแดน ภูมิภาค หรือท้องถิ่นอันเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้านั้น หากแต่เป็นการแสดงอันเป็นเท็จต่อสาธารณชนว่าสินค้านั้นมีแหล่งกำเนิดมาจากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์อีกแห่งหนึ่งด้วย

อย่างไรก็ดี เนื่องจากตามบทบัญญัติในข้อ 22 วรรค 2 นั้นกำหนดไว้เพียงแต่ทำให้บรรดาประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกจัดให้มีวิธีการทางกฎหมายเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์แห่งบทบัญญัติข้อนี้ในดินแดนของตนเท่านั้น ไม่ได้มีการกำหนดถึงวิธีการทาง

<sup>12</sup> TRIPs Agreement Article 22.2 (a).

<sup>13</sup> TRIPs Agreement Article 22.2 (b).

<sup>14</sup> TRIPs Agreement Article 22.4

กฎหมายวิธีการใดวิธีการหนึ่งเป็นการเฉพาะ ดังนั้น ประเทศสมาชิกแห่งองค์การการค้าโลกจึงสามารถเลือกใช้วิธีทางกฎหมายใดๆ ก็ได้ตามแต่ความเหมาะสมกับลักษณะของประเทศตนเป็นสำคัญ ทั้งนี้โดยอาจเป็นไปได้ในลักษณะของการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นกรณีเฉพาะ (Sui Generis Legislation) หรืออาจเป็นไปได้ในลักษณะของการให้ความคุ้มครองภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่มีอยู่แล้ว อาทิ กฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า กฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า กฎหมายแพ่ง หรือกฎหมายอาญาก็ได้เช่นกัน<sup>15</sup>

นอกเหนือจากกรณีป้องกันการกระทำอันเป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในข้างต้นแล้ว ความตกลง TRIPs ยังได้กำหนดถึงกรณีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในเครื่องหมายการค้าไว้ด้วยในบทบัญญัติข้อ 22 วรรค 3<sup>16</sup> กล่าวคือ หากเครื่องหมายการค้านั้นมีหรือประกอบไปด้วยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในเครื่องหมายการค้าดังกล่าวเป็นการใช้กับสินค้าที่ไม่ได้มีแหล่งกำเนิดในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ตามที่ได้ระบุ ทั้งยังเป็นไปในลักษณะที่ทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดเกี่ยวกับสถานที่อันเป็นแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้านั้นได้ด้วย ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกสามารถปฏิเสธการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าดังกล่าวได้ หรือในกรณีที่ได้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าดังกล่าวไว้แล้ว ประเทศสมาชิกก็สามารถเพิกถอนการจดทะเบียนดังกล่าวได้ ทั้งนี้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายของประเทศ หรือโดยอาศัยการร้องขอของผู้มีส่วนได้เสียเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ดี หลักเกณฑ์เพื่อการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับทั่วไปตามความในบทบัญญัติข้อ 22 วรรค 2 ถึงวรรค 4 ดังกล่าวข้างต้น ยังมีจุดบกพร่องตลอดจนอุปสรรคในหลายกรณี ดังนี้<sup>17</sup>

(ก) การป้องกันการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันเป็นเท็จตามความในบทบัญญัติข้อ 22 วรรค 2 (เอ) ตลอดจนการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันแท้จริงหากแต่ทำให้เกิดความสับสนหลงผิดได้ตามความในบทบัญญัติข้อ 22 วรรค 4 นั้นเป็นไปได้โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ เพื่อป้องกันไม่ให้สาธารณชนเกิดความสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้านั้น ดังนั้น หากเป็นกรณีที่มีการระบุเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ใดๆ ในลักษณะที่ต้องการให้เกิดความชัดเจน เกี่ยวกับแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้านั้นมากยิ่งขึ้น เช่น การเติมคำว่า ผลิตใน (Made in) ต่อท้ายชื่อของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นๆ ก็ย่อมจะสามารถทำได้ แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะไม่ได้

<sup>15</sup> จักกฤษณ์ ควรวจน์ และบัณฑิต ศรีษะศิริโรตม์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 7. หน้า 70

<sup>16</sup> TRIPs Agreement Article 22.3

<sup>17</sup> ภัทรพร เอ็นบุตร. (2561). *การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน: ศึกษาตามความตกลงทริปส์*. นิตยสารศึกษาศาสตร์ คณະนิตยสาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. หน้า 46.

เป็นไปตามหลักเกณฑ์ทั่วไปในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ก็ตาม การกระทำดังกล่าวนี้เป็นการช่วยลดโอกาสในการเกิดความสับสนหลงผิดของสาธารณชนได้

(ข) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากชื่อเสียงของแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ที่แท้จริงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น แม้จะสามารถดำเนินคดีเพื่อขอความคุ้มครองจากการถูกนำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไปใช้โดยไม่ละเมิดได้ก็ตาม หากแต่ผลจากการกระทำดังกล่าวก็ทำให้ชื่อเสียงของสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยชอบด้วยกฎหมายเกิดความเสียหายขึ้นแล้ว และความเสียหายดังกล่าวก็มีผลกระทบไปถึงต่อตัวผู้ผลิตสินค้าและผู้บริโภคด้วย กล่าวคือ ทำให้บรรดาผู้ผลิตซึ่งได้ลงทุนพัฒนาคุณภาพตลอดจนได้ประชาสัมพันธ์สินค้าอันมีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้เป็นที่รู้จักกลับถูกจกจกยวสิ่งของตนเองลงทุนไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายจากบุคคลอื่นซึ่งไม่มีสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนอาจจะถูกสินค้าซึ่งใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น โดยมิชอบด้วยกฎหมายช่วงชิงพื้นที่ส่วนแบ่งทางการตลาดได้ด้วย อีกทั้งยังส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนหลงผิดได้ว่าสินค้านั้นมีคุณภาพดีหรือมีลักษณะเฉพาะตรงตามที่ได้มีการระบุไว้ ทั้งที่ความจริงแล้วเป็นสินค้าเลียนแบบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งถือว่าเป็นกรณีละเมิด ความเสียหายที่เกิดขึ้นมีมูลค่ามากกว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ใช้โดยชอบกฎหมาย

(ค) การกำหนดให้มีการป้องกันการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยอาศัยเรื่องการก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้า ตลอดจนการนำเรื่องพิจารณาถึงลักษณะเป็นการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมในทางการค้ามาเป็นเงื่อนไขสำคัญ ในข้อนี้มีผลว่า หากกรณีใดที่ไม่ได้เป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะที่ทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้านั้นๆ ตลอดจนไม่ใช่กรณีที่เป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะที่ก่อให้เกิดการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมแล้วก็ย่อมจะสามารถใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวได้ในทุกกรณี ซึ่งผลดังกล่าวทำให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในกรณีของสินค้าทั่วไป สุ่มเสี่ยงต่อการกลายเป็นชื่อสามัญ (Generic Name) ของสินค้านั้นได้ โดยหากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวได้กลายเป็นชื่อสามัญไปแล้วย่อมจะสามารถถูกนำไปใช้เพื่อการแสวงหาประโยชน์ได้โดยเสรีเป็นการทั่วไป และผู้ที่เคยเป็นเจ้าของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นๆ มาก่อนย่อมไม่อาจแสวงหาประโยชน์ในฐานะที่เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้อีกต่อไป

(ง) กรณีที่มีการดำเนินคดีทางกฎหมายอันเนื่องมาจากการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยละเมิดสำหรับสินค้าโดยทั่วไปที่ไม่ใช่สินค้าประเภทไวน์และสุรา ผู้เป็นเจ้าของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยชอบด้วยกฎหมายมีภาระในการพิสูจน์ที่ค่อนข้างยุ่งยากและครอบคลุมในหลายประเด็น กล่าวคือ นอกจากเจ้าของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยชอบด้วยกฎหมายจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่ามีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะดังกล่าวได้ทำให้เกิดความสับสนหลงผิดต่อ

สาธารณชน หรือการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวเป็นไปในลักษณะของการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมตามความหมายในบทบัญญัติข้อ 10 ทวิ แห่งอนุสัญญากรุงปารีส<sup>18</sup>

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า การดำเนินคดีทางกฎหมายอันเนื่องมาจากการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยละเมิดสำหรับสินค้าทั่วไปที่ไม่ใช่สินค้าประเภทไวน์และสุรา เห็นว่ามีได้ อำนวยความสะดวกแก่ผู้เป็นเจ้าของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยชอบด้วยกฎหมายเท่าใดนัก การดำเนินคดีที่สามารถกระทำได้ตามบทบัญญัติข้อ 22 ขอความตกลง TRIPs จึงไม่เกิดขึ้นเลยในปัจจุบัน<sup>19</sup>

(2) การให้ความคุ้มครองในระดับพิเศษ (Additional Protection) สำหรับสินค้าประเภทไวน์และสุรา

บทบัญญัติในข้อ 23 แห่งข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPs) เป็นมาตรการทางกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษสำหรับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าประเภทไวน์และสุรา ในลักษณะเป็นการให้ความคุ้มครองโดยขึ้นพิเศษปกป้องมิให้มีการนำชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าประเภทไวน์และสุราไปใช้กับสินค้าที่ไม่ได้มีแหล่งกำเนิดตามที่ได้ระบุไว้โดยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้ ทั้งนี้ โดยที่มาตรการดังกล่าว ก็ได้ถูกกำหนดไว้ในลักษณะของมาตรการคุ้มครองเชิงลบ (Negative Protection) เป็นหลักเช่นเดียวกับในกรณีของการให้ความคุ้มครองในระดับทั่วไปนั่นเอง โดยในกรณีการให้ความคุ้มครองในระดับพิเศษสำหรับสินค้าไวน์และสุรา ตามความในบทบัญญัติข้อ 23<sup>20</sup> นั้นมีหลักการที่สำคัญสี่ประการ<sup>21</sup> ได้แก่

ประการที่หนึ่ง ห้ามมิให้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ประเภทไวน์และสุราที่ไม่ได้มีแหล่งกำเนิดจากสถานที่ตามที่ได้ระบุไว้โดยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นตามความในวรรค 1 ของบทบัญญัติข้อ 23 ซึ่งได้บัญญัติว่า ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกจะต้องกำหนดวิธีการทางกฎหมายสำหรับผู้มีส่วนได้เสียเพื่อป้องกันมิให้มีการนำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ที่บ่งระบุสินค้าประเภทไวน์ไปใช้กับไวน์ที่ไม่ได้มีแหล่งกำเนิดจากสถานที่ตามที่ได้ระบุไว้โดยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น หรือการนำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่บ่งระบุสินค้าประเภทสุราไปใช้กับสุราที่ไม่ได้มีแหล่งกำเนิดจากสถานที่ตามที่ได้ระบุไว้โดยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น แม้ว่าจะเป็นกรณีที่ได้มีการบ่งระบุถึงแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้านั้นไว้ด้วย หรือแม้ว่าจะเป็นกรณีการใช้สิ่งบ่งชี้ทาง

<sup>18</sup> ภัทรพร เชนบุตร, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 17, หน้า 46.

<sup>19</sup> ภัทรพร เชนบุตร, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 17, หน้า 46.

<sup>20</sup> TRIPs Agreement Article 23.1

<sup>21</sup> ภัทรพร เชนบุตร, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 17, หน้า 46.

ภูมิศาสตร์ในคำแปลหรือเป็นการใช้ร่วมกับข้อความประกอบต่างๆ เช่น ชนิด (Kind) ประเภท (Type) แบบ (Style) การเลียนแบบ (Imitation) หรือถ้อยคำอื่นใดที่คล้ายคลึงก็ตาม<sup>22</sup>

วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการกำหนดบทบัญญัติในลักษณะดังกล่าวนี้คือ เพื่อป้องกันไม่ให้คู่แข่งทางการค้าก๊อปปี้เอาเทคนิคทางการตลาดใดๆ ไปใช้โดยมิชอบ เนื่องจากเทคนิคทางการตลาดดังกล่าวนี้ล้วนเกิดจากการที่ผู้ผลิตไวน์หรือสุราในพื้นที่ได้ลงทุนพัฒนาปรับปรุงขึ้น ทั้งในด้านกรรมวิธีการผลิต คุณภาพและคุณลักษณะของสินค้า ตลอดจนยกระดับสินค้าให้สามารถนำไปจำหน่ายได้

ประการที่สอง ห้ามมิให้จดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ประเภทไวน์และสุรา เป็นเครื่องหมายการค้า ตามความในวรรค 2 ของบทบัญญัติข้อ 23<sup>23</sup> ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่าภายใต้ บทบัญญัติแห่งกฎหมายของประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกหรือโดยการร้องขอของผู้มีส่วนได้เสีย ประเทศสมาชิกจะต้องปฏิเสธหรือเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าประเภทไวน์หรือสุราซึ่งมีหรือประกอบด้วยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้บ่งระบุถึงไวน์หรือสุรานั้น หากปรากฏว่าไวน์หรือสุราดังกล่าวไม่ได้มีแหล่งกำเนิดจริงตามที่แสดงไว้

ประการที่สาม ข้อกำหนดกรณีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าประเภทไวน์ที่มีชื่อเรียกเหมือนกัน (Homonymous Geographical Indication) ตามความในวรรค 3 ของบทบัญญัติข้อ 23<sup>24</sup> ซึ่งได้บัญญัติว่า ในกรณีของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าประเภทไวน์ที่มีชื่อเรียกเหมือนกัน ให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แต่ละสิ่งได้รับความคุ้มครองภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติ ในวรรค 4 ของข้อ 22 ด้วยกันทั้งสิ้น โดยที่แต่ละประเทศภาคีต้องกำหนดเงื่อนไขที่สามารถปฏิบัติได้เพื่อใช้จำแนกความแตกต่างของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเรียกเหมือนกันนั้น ทั้งนี้ โดยจะต้องคำนึงถึงการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมต่อบรรดาผู้ผลิตที่เกี่ยวข้องด้วย และจะต้องคำนึงถึงการไม่ก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดแก่ผู้บริโภคอีกทางหนึ่งด้วย

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเรียกเหมือนกัน หมายถึง กรณีที่สินค้าสองชนิดมีชื่อทางภูมิศาสตร์ที่สะกดและออกเสียงเหมือนกัน แต่ระบุแหล่งภูมิศาสตร์อันเป็นแหล่งกำเนิดของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มาจากต่างพื้นที่กัน ตัวอย่างเช่นการที่ผู้ผลิตไวน์ในแคว้นริโอฮาของประเทศสเปน และผู้ผลิตไวน์ในแคว้นริโอฮาของประเทศอาร์เจนตินา ต่างก็สามารถใช้คำว่า “Rioja” เพื่อบ่งระบุถึงสถานที่อันเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้าประเภทไวน์ของตนได้<sup>25</sup>

<sup>22</sup> ภัทรพร เย็นบุตร. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 17. หน้า 46.

<sup>23</sup> TRIPs Agreement Article 23.2

<sup>24</sup> TRIPs Agreement Article 23.3

<sup>25</sup> ภัทรพร เย็นบุตร. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 17. หน้า 46.



ความแตกต่างกันของบทบัญญัติมาตรา 22 วรรค 4 กับ มาตรา 23 วรรค 3 หากเป็นสินค้าที่ได้รับคุ้มครองทั่วไป กฎหมายห้ามมิให้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเรียกเหมือนกัน ถึงแม้จะระบุชื่อแหล่งกำเนิดที่แท้จริงไว้แล้ว แต่การใช้ดังกล่าวต้องถึงขั้นทำให้สาธารณชนเกิดความสับสนหลงผิด แต่ในกรณีสินค้าประเภทไวน์และสุราที่มีชื่อเรียกเหมือนกัน จะไม่คำนึงถึงว่าการมีชื่อเรียกเหมือนกันนั้นจะทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดหรือไม่ ก็ไม่สามารถใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันนั้นได้อีก อีกทั้งแต่ละประเทศต้องกำหนดเงื่อนไขสำหรับการจำแนกความแตกต่างของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเรียกเหมือนกันนี้อาไว้ด้วย โดยเงื่อนไขดังกล่าวนี้จะต้องเป็นไปโดยกำหนดให้ผู้ผลิตไวน์และสุราทุกรายได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน และจะต้องไม่ทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิดเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของสินค้าด้วย

ประการที่สี่ การกำหนดให้มีการเจรจาคณะมนตรีทริปส์ (TRIPs Council) เกี่ยวกับการจัดตั้งระบบพหุภาคีเพื่อการแจ้งให้ทราบและการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับไวน์และสุรา (Multilateral Notification and Registration of Geographical Indications for Wines and Spirits)

การเจรจาเรื่องสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในเวที WTO อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของคณะมนตรีทริปส์ ซึ่งการเจรจาในเรื่องสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 หัวข้อการเจรจา ได้แก่ การเจรจาขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับพิเศษให้ครอบคลุมถึงสินค้าอื่น นอกจากไวน์และสุรา และ การเจรจาจัดตั้งระบบแจ้งและจดทะเบียนพหุภาคีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับไวน์และสุรา ซึ่งเป็นการเจรจาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดตั้งระบบจดทะเบียนสากลที่มุ่งให้ความสะดวกในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับไวน์และสุราของประเทศสมาชิก ทั้งนี้ การประชุมดังกล่าวนี้จัดขึ้นทั้งหมด 5 ครั้ง โดยในครั้งนี้ได้จัดขึ้น ณ เมืองแคนคูน ประเทศเม็กซิโก โดยมีประเด็นสำคัญเป็นในเรื่องของการเสนอให้ขยายผลระบบจดทะเบียนพหุภาคีให้ครอบคลุมถึงสินค้าอื่นๆ ด้วย ซึ่งไทยได้ให้การสนับสนุนข้อเสนอดังกล่าวเช่นกัน

#### 4) ข้อยกเว้นการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

จากบทบัญญัติในข้อ 24 วรรค 4 ถึง 9 แห่งข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นนั้นมีขึ้นเพื่อกำหนดข้อยกเว้นในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความในบทบัญญัติข้อ 22 และข้อ 23 โดยมีหลักการที่สำคัญดังต่อไปนี้

(1) การยกเว้นให้สามารถใช้สิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้อย่างต่อเนื่องตามความในบทบัญญัติข้อ 24 วรรค 4<sup>26</sup> ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า ไม่มีบทบัญญัติใดในภาคส่วนนี้ที่กำหนดให้

<sup>26</sup> TRIPs Agreement Article 24.4

ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกจะต้องป้องกันไม่ให้มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าประเภทไวน์และสุราของประเทศสมาชิกอื่น ไม่ว่าจะเป็นการใช้โดยคนชาติของตนหรือโดยบุคคลอื่น ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศของตน หากว่าการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวเป็นไปได้โดยต่อเนื่องไม่ขาดตอนภายในดินแดนของประเทศสมาชิคนั้น ทั้งที่เป็น (เอ) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มาเป็นเวลาอย่างน้อย 10 ปี ก่อนวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2537 หรือ (บี) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยสุจริตอยู่ก่อนวันดังกล่าว

บทบัญญัติในข้อ 24 วรรค 4 เป็นข้อยกเว้นของบทบัญญัติในข้อ 23 วรรค 1 โดยกำหนดให้เฉพาะแต่กรณีของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าประเภทไวน์และสุราเท่านั้น ที่ได้รับการยกเว้นตามความตกลงแห่งบทบัญญัตินี้ สินค้าประเภทอื่นนอกจากไวน์และสุราไม่อยู่ภายใต้ข้อยกเว้นประการนี้แต่อย่างใด โดยบทบัญญัติในข้อ 24 วรรค 4 นี้ เป็นกรณีที่ประเทศสมาชิกสามารถอนุญาตให้คนชาติของตนหรือบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศของตนสามารถใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความคุ้มครองของประเทศสมาชิกอื่นได้ภายใต้หลักเกณฑ์ที่สำคัญสองประการ คือ

(ก) บุคคลดังกล่าวได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นมาโดยตลอดอย่างต่อเนื่องและไม่ขาดตอน

(ข) บุคคลดังกล่าวได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นในดินแดนของประเทศสมาชิกที่ให้ ความคุ้มครองมาเป็นเวลาอย่างน้อย 10 ปี ก่อนวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2537 ซึ่งเป็นวันที่มีการประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อสรุปผลการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบอุรุกวัย หรือบุคคลดังกล่าวได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นโดยสุจริต (In good Faith) ซึ่งหมายถึง การที่บุคคลดังกล่าวได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นโดยไม่รู้ว่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายของประเทศสมาชิกอื่นอยู่ โดยเป็นการใช้มาก่อนวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2537

ทั้งนี้ ในกรณีของการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มาโดยตลอดอย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอนนั้น เนื่องจากการไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาไว้โดยเฉพาะแต่อย่างใด จึงอาจตีความได้ว่า การใช้อย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอนดังกล่าวอาจเป็นไปได้ทั้งการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นในฐานะที่เป็นเครื่องหมายการค้า หรือในฐานะที่เป็นชื่อสามัญก็ได้ ตลอดจนไม่ว่าการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวจะเป็นการใช้เพื่อกำกับสินค้า หรือเป็นการใช้เพื่อการโฆษณาก็ตาม

(2) การยกเว้นให้สามารถใช้เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนโดยสุจริตได้ตามความในบทบัญญัติข้อ 24 วรรค 5 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า ในกรณีที่มีการขอหรือมีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าโดยสุจริต หรือกรณีที่มีการได้สิทธิในเครื่องหมายการค้าจากการใช้โดยสุจริต ไม่ว่าจะ เป็น (เอ) การขอจดทะเบียนหรือการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า หรือการได้สิทธิใน

เครื่องหมายการค้านั้นมียุ่ก่อนวันที่บทบัญญัติเหล่านี้จะมีผลใช้บังคับกับประเทศสมาชิกตามที่ได้ระบุไว้ในภาค 6 บทเฉพาะกาล หรือ (บี) การจดทะเบียนหรือการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าหรือการได้สิทธิในเครื่องหมายการค้านั้นมียุ่ก่อนที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะได้รับความคุ้มครองในประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิด มาตรการอันเกิดจากการปฏิบัติตามบทบัญญัติในภาคส่วนนี้จะต้องไม่ทำให้เสื่อมเสียไปซึ่งสิทธิในการจดทะเบียน หรือความถูกต้องของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ตลอดจนสิทธิในการใช้เครื่องหมายการค้าดังกล่าวด้วยเหตุที่ว่าเครื่องหมายการค้านั้นเหมือนหรือมีความคล้ายคลึงกันกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

บทบัญญัติในข้อ 24 วรรค 5 เป็นข้อยกเว้นของบทบัญญัติในข้อ 22 วรรค 3 และบทบัญญัติในข้อ 23 วรรค 2 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเพื่อการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ห้ามไม่ให้มีการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นเครื่องหมายการค้า โดยตามบทบัญญัติในข้อ 24 วรรค 5 นี้ ได้ยกเว้นให้เครื่องหมายการค้าที่ได้มีการจดทะเบียนหรือมีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า หรือมีการใช้เครื่องหมายการค้านั้นอยู่โดยสุจริตก่อนที่ความตกลง TRIPs จะมีผลใช้บังคับ ให้สามารถใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้านั้นต่อไปได้ภายใต้เงื่อนไขในสองกรณี คือ

(ก) การจดทะเบียนหรือการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าหรือการได้สิทธิในเครื่องหมายการค้านั้นมียุ่ก่อนวันที่บทบัญญัติแห่งความตกลง TRIPs จะมีผลผูกพันต่อประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกตามที่ได้ระบุไว้ในภาค 6 บทเฉพาะกาล

(ข) การจดทะเบียนหรือการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าหรือการได้สิทธิในเครื่องหมายการค้ามียุ่ก่อนที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะได้รับความคุ้มครองในประเทศแหล่งกำเนิด

ทั้งนี้ โดยที่ข้อยกเว้นในกรณีของบทบัญญัติข้อ 24 วรรค 5 นี้ เป็นการยกเว้นให้ทั้งกรณีของเครื่องหมายการค้าที่ได้มาโดยการจดทะเบียนและเครื่องหมายการค้าที่ได้มาโดยการใช้ โดยหากเป็นกรณีที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าได้สิทธิในเครื่องหมายการค้าดังกล่าวมาโดยชอบด้วยกฎหมายก่อนที่ความตกลง TRIPs จะมีผลบังคับใช้แล้ว สิทธิในเครื่องหมายการค้าดังกล่าวจะไม่กระทบกระเทือนหรือเสื่อมไปเนื่องด้วยการปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วยการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลง TRIPs นี้

(3) การยกเว้นให้สามารถใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เป็นชื่อสามัญหรือชื่อพันธุ์องุ่นได้ตามความในบทบัญญัติข้อ 24 วรรค 6 ซึ่งบัญญัติว่า ไม่มีบทบัญญัติใดในภาคส่วนนี้ที่กำหนดให้ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกจะต้องใช้บทบัญญัติที่ว่าด้วยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศสมาชิกอื่น โดยที่ตามจารีตประเพณีแล้ว สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าว เป็นชื่อสามัญในภาษาทั่วไปสำหรับสินค้าหรือบริการในดินแดนของประเทศสมาชิคนั้น และไม่มีบทบัญญัติใด

ในภาคส่วนนี้ที่กำหนดให้ประเทศสมาชิกจะต้องใช้บทบัญญัติว่าด้วยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศสมาชิกอื่น โดยที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวไปพ้องกับชื่อตามจารีตประเพณีของพันธุ์องุ่นในดินแดนของประเทศสมาชิคนั้น นับตั้งแต่วันที่ความตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลกมีผลใช้บังคับ

บทบัญญัติในข้อ 24 วรรค 6 เป็นการกำหนดยกเว้นให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเหมือนกันหรือพ้องกันกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความคุ้มครองของประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกประเทศอื่นให้สามารถใช้ได้ในสองกรณีด้วยกัน คือ

(ก) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวนั้น โดยจารีตประเพณีแล้วได้รับการยอมรับว่าเป็นชื่อสามัญ (Common Name) ของสินค้าหรือบริการดังกล่าวในดินแดนของประเทศสมาชิคนั้น โดยที่ชื่อสามัญดังกล่าว หมายถึง ชื่อที่ใช้เรียกหรือระบุถึงสินค้าโดยตรง โดยไม่ได้เป็นการแสดงถึงแหล่งกำเนิดของสินค้านั้นแต่อย่างใด และผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการใดๆ ก็สามารถนำชื่อดังกล่าวไปใช้กับสินค้าของตนเองโดยเสรีเป็นการทั่วไป หรือ

(ข) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวนั้น โดยจารีตประเพณีไปพ้องกันกับชื่อของพันธุ์องุ่นที่ปลูกในดินแดนของประเทศสมาชิคนั้น

ทั้งนี้ การที่บทบัญญัติในข้อ 24 วรรค 6 ได้กำหนดข้อยกเว้นในลักษณะเช่นนี้ไว้ก็เนื่องมาจากวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของสาธารณชนในการใช้ชื่อสามัญดังกล่าวอันเป็นสาธารณสมบัติที่บุคคลใดในประเทศนั้นสามารถนำไปใช้ได้โดยเสรี แม้ว่าชื่อสามัญดังกล่าวจะได้รับการยอมรับและได้รับความคุ้มครองในฐานะที่เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายของประเทศอื่นก็ตาม

(4) การให้สิทธิในการใช้ชื่อบุคคลในทางการค้าตามความในบทบัญญัติข้อ 24 วรรค 8 ซึ่งบัญญัติว่า บทบัญญัติในภาคส่วนนี้จะต้องไม่ทำให้เสื่อมเสียไปซึ่งสิทธิของบุคคลใดๆ ในอันที่จะใช้ชื่อของบุคคลนั้นในทางการค้า หรือในอันที่จะใช้ชื่อของบรรพบุรุษในทางการค้า ไม่ว่าในกรณีใดๆ ก็ตาม เว้นแต่ในกรณีที่ชื่อดังกล่าวจะได้ถูกนำไปใช้ในลักษณะที่ทำให้สาธารณชนเกิดความสับสนหลงผิด

บทบัญญัติในข้อ 24 วรรค 8 นี้ เป็นบทบัญญัติที่มีขึ้นเพื่อรับรองว่าสิทธิในการใช้ชื่อบุคคลในทางการค้า ตลอดจนสิทธิในการใช้ชื่อบรรพบุรุษ (Name of Person's Prodecessor) ในทางการค้านั้นย่อมจะไม่เสื่อมเสียไปด้วยเหตุที่ได้มีการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความตกลง TRIPS ในภาคส่วนนี้ แม้ว่าชื่อบุคคลหรือชื่อของบรรพบุรุษของบุคคลผู้นั้นจะไปพ้องกันกับชื่อของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ใดๆ ก็ตาม

อย่างไรก็ดี ตามบทบัญญัติในข้อ 24 วรรค 8 ก็มีกรณีที่เป็นข้อยกเว้นของข้อยกเว้นอีกประการหนึ่งด้วยกัน กล่าวคือ หากการใช้ชื่อบุคคลในทางการค้าหรือการใช้ชื่อบรรพบุรุษในทางการค้าดังกล่าวเป็นไปโดยมีเจตนาที่จะสร้างความสับสนหลงผิดให้แก่สาธารณชนแล้ว การกระทำดังกล่าวก็ย่อมจะมีลักษณะเป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรมในทางการค้า ซึ่งจะ ไม่เข้าข้อยกเว้นให้สามารถใช้ชื่อดังกล่าวได้ตามความในบทบัญญัตินี้

(5) ข้อกำหนดว่าด้วยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ได้รับความคุ้มครองในประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดตามความในบทบัญญัติข้อ 24 วรรค 9 ซึ่งบัญญัติว่า ภายใต้ความตกลงฉบับนี้ไม่ก่อให้เกิดพันธกรณีใดๆ ที่จะต้องให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ได้รับความคุ้มครองหรือสิ้นสุดการได้รับความคุ้มครองในประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดแล้ว หรือเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่มีการใช้แล้วในดินแดนของประเทศนั้น

บทบัญญัติในข้อ 24 วรรค 9 เป็นบทบัญญัติที่มีขึ้นเพื่อรับรองว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายของประเทศสมาชิกแห่งองค์การการค้าโลกใดๆ ได้ก็ต่อเมื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวได้รับความคุ้มครองจากประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดของสินค้านั้นแล้วเท่านั้น โดยหากเป็นกรณีที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไม่ได้รับความคุ้มครองจากประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิด หรือกรณีที่การได้รับความคุ้มครองจากประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดได้สิ้นสุดลงแล้ว หรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวนั้น ไม่มีการใช้ดินแดนของประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดอีกต่อไปแล้ว ประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกก็ไม่มีพันธกรณีใดๆ ที่จะต้องให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น หรือหากเป็นกรณีที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายของประเทศสมาชิกอื่นอยู่แล้ว ประเทศสมาชิกอื่นนั้นก็สามารถที่จะระงับหรือยกเลิกการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวนั้นเสียก็ได้เช่นกัน

5) หลักเกณฑ์การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน

สำหรับหลักการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันตามข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) นั้น ได้กำหนดขึ้นในลักษณะของการป้องกันการสับสนหลงผิดของผู้บริโภค ซึ่งหลักในเรื่องของการให้ความคุ้มครองกรณีดังกล่าวนี้ได้ปรากฏอยู่ในข้อ 22 วรรคสี่ ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ 2 ประการ ดังนี้

(1) แม้การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าจำพวกไวน์จะเป็นจริงสอดคล้องกับแหล่งที่มาของสินค้า แต่หากการใช้เช่นนี้อาจทำให้สาธารณชนหลงผิดว่าไวน์ดังกล่าวมีแหล่งที่มาจากอีกดินแดนหนึ่ง ก็ต้องหาวิธีการในการป้องกันการสับสนหลงผิด

(2) ต้องมีการสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าเฉพาะอย่างที่เหมาะสมหรือต้องเพื่อป้องกันการสับสนหลงผิด โดยการสร้างความแตกต่างดังกล่าวต้องปฏิบัติอย่างเป็นธรรมซึ่งความ

เป็นธรรมในความหมายนี้ถ้าพิจารณาจากร่างภาษาอังกฤษจะใช้คำว่า “Equitable Treatment” ซึ่งหมายความว่าความเป็นธรรมในลักษณะที่เท่าเทียมกัน<sup>27</sup>

จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าในบทบัญญัติว่าด้วยการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลง TRIPs นั้น ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกทั้งหลาย ต่างก็สามารถกำหนดวิธีการที่เหมาะสมเพื่อปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งความตกลงฉบับนี้ได้โดยอิสระ ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า การกำหนดวิธีการเพื่อให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศของตนนั้น จะต้องไม่ขัดต่อบทบัญญัติของความตกลง TRIPs ตามความในบทบัญญัติข้อ 1 วรรค 1 จึงทำให้แนวปฏิบัติในการกำหนดกลไกการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกทั้งหลายจึงสามารถเป็นไปได้อย่างหลากหลาย และความหลากหลายดังกล่าวก็ไม่เอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงเพื่อหาแนวทางร่วมกันในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

### 3.2 มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายต่างประเทศ

สำหรับมาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายต่างประเทศนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายในประเทศ ดังต่อไปนี้

#### 3.2.1 มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสหภาพยุโรป

สหภาพยุโรปถือเป็นกลุ่มประเทศที่ได้มีการวางหลักขั้นพื้นฐานในเรื่องของการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นจำนวนมาก เนื่องจากประชากรในสหภาพยุโรปส่วนใหญ่ไม่ได้ได้เพียงแต่ต้องการความปลอดภัยในมาตรฐานด้านสุขอนามัยเท่านั้น แต่ยังต้องการการรับรองถึงแหล่งกำเนิดของสินค้าและวิธีการหรือกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพหรือมีลักษณะเฉพาะของสินค้านั้นๆด้วย ดังนั้น สหภาพยุโรปจึงได้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งที่ได้แสดงถึงคุณภาพหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้าเพื่อปกป้องและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ต่างๆของท้องถิ่นขึ้นบังคับใช้ กล่าวคือ สหภาพยุโรปได้มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ขึ้นโดยจำแนกตามประเภทของสินค้า อันได้แก่ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าทางการเกษตรและอาหารจะให้ความคุ้มครองตาม ระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 1151/2012 (Regulation (EU) No. 1151/2012) และ ข้อบังคับ สหภาพยุโรป ที่ 510/2006 (Council Regulation (EC) No. 510/2006), สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าประเภทไวน์ให้ความคุ้มครองตาม ระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 1308/2013 (Regulation (EU) No. 1308/2013) และสิ่งบ่งชี้ทาง

<sup>27</sup> ธนพจน์ เอกโยคยะ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 161.

ภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าประเภทสุราให้ความคุ้มครองตามระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 110/2008 (Regulation (EC) No. 110/2008)<sup>28</sup>

มาตรการทางกฎหมายฉบับล่าสุดที่มีผลบังคับใช้ในกรณีของการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นก็คือ ระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 1151/2012 (Regulation (EU) No. 1151/2012) ซึ่งระเบียบประชาคมดังกล่าวนี้ได้ถูกแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าการเกษตรและอาหาร โดยมาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระเบียบประชาคมยุโรปฉบับดังกล่าวนี้ สามารถทำการจำแนกเนื้อหาและสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1) นิยามและลักษณะของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่จะได้รับการคุ้มครอง

ขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 1151 / 2012 นั้นได้บัญญัติไว้ในข้อ 5 ซึ่งได้กำหนดให้ความคุ้มครองต่อการระบุแหล่งกำเนิด และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและอาหาร โดยสินค้าที่จะได้รับความคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 1151 / 2012 ฉบับนี้ได้จำแนกสินค้าออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

(1) สิ่งบ่งระบุแหล่งที่มา (Designation of Origin)

ระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 1151/2012 นั้นได้มีการวางหลักในส่วนของคำนิยามคำว่า “สิ่งบ่งระบุแหล่งที่มา” เอาไว้ว่าหมายถึง ชื่อสินค้าที่จะได้รับการให้ความคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งระบุแหล่งที่มา ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการ<sup>29</sup>

(ก) ต้องสามารถทำการระบุหรือบ่งชี้ให้ทราบถึงแหล่งกำเนิดอันเป็นสถานที่ที่มีลักษณะเป็นภูมิภาคหรือประเทศที่มีความเฉพาะเจาะจงได้

(ข) คุณภาพ ชื่อเสียง หรือลักษณะเฉพาะ ของสินค้าจะต้องเป็นผลโดยตรงมาจากพื้นที่อันเป็นแหล่งภูมิศาสตร์ที่เป็นแหล่งกำเนิดทั้งที่เป็นปัจจัยโดยตรงทางธรรมชาติและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์

(ค) จะต้องมีการขึ้นตอนหรือกระบวนการในทุกๆขั้นตอนเกิดขึ้นในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ตามที่ได้ระบุแจ้งไว้

จากคำนิยามดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจะได้รับความคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งระบุแหล่งที่มาตามระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 1151 / 2012 นั้นจะเน้นให้ความสำคัญแก่การ

<sup>28</sup> สัญญา วรณศรี. (2561). *ปัญหาการจำแนกประเภทและระดับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 49-50.

<sup>29</sup> Regulation (EU) No. 1151/2012, Article 5 Paragraph 1

จะต้องมีคุณภาพหรือลักษณะเฉพาะอันเป็นผลโดยตรงอย่างมีนัยสำคัญจากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ที่ได้ระบุเอาไว้อย่างเคร่งครัดทั้งที่ปัจจัยโดยธรรมชาติหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ อีกทั้งยังได้มีการวางเงื่อนไขที่เข้มงวดเป็นอย่างมากโดยเฉพาะกับการกำหนดให้ในทุกๆ ขั้นตอนหรือในทุกกระบวนการการผลิตสินค้านั้นจะต้องเกิดขึ้นในพื้นที่อันเป็นแหล่งที่มาของสินค้านั้นทั้งหมดอีกด้วย<sup>30</sup>

## (2) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication)

ระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 1151/2012 นั้นได้มีการวางหลักในส่วนของการนิยามคำว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” เอาไว้ว่าหมายถึง ชื่อสินค้าที่จะได้รับการให้ความคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการ<sup>31</sup> ดังนี้

(ก) ต้องสามารถทำการระบุหรือบ่งชี้ให้ทราบถึงแหล่งกำเนิดอันเป็นสถานที่ที่มีลักษณะเป็นภูมิภาคหรือประเทศที่มีความเฉพาะเจาะจงได้

(ข) คุณภาพ ชื่อเสียง หรือลักษณะเฉพาะของสินค้า จะต้องเป็นผลโดยตรงมาจากพื้นที่อันเป็นแหล่งภูมิศาสตร์ที่เป็นแหล่งกำเนิด

(ค) จะต้องมิขึ้นตอนหรือกระบวนการในการผลิตอย่างน้อยหนึ่งขั้นที่เกิดขึ้นในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ตามที่ได้ระบุแจ้งไว้

จากคำนิยามดังกล่าวในข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจะได้รับความคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 1151 / 2012 นั้นจะไม่ได้มุ่งเน้นในประเด็นของการจะต้องมีคุณภาพหรือลักษณะเฉพาะอันเป็นผลโดยตรงอย่างมีนัยสำคัญจากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ที่ได้ระบุไว้อย่างเคร่งครัดแต่อย่างใด ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยโดยธรรมชาติหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ก็ตาม โดยจะเห็นได้จากการกำหนดหลักการที่มีความผ่อนปรนว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามระเบียบประชาคมฉบับดังกล่าวนี้ให้หมายถึงชื่อเสียงตลอด จนคุณลักษณะอื่นใดของสินค้าอันเนื่องมาจากภูมิศาสตร์ที่ได้ระบุไว้นั่นเอง<sup>32</sup>

จากการศึกษาในเรื่องของนิยามและลักษณะของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่จะได้รับการคุ้มครองดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่า สินค้าที่ได้รับการคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มาจากแหล่งที่มามีภายใต้ระเบียบประชาคมยุโรปฉบับนี้มีขอบเขตของการบังคับใช้ที่ค่อนข้างจำกัด

<sup>30</sup> อังสนา มหาชนกุล. (2559). *กฎหมายระหว่างประเทศกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในกรณีผลิตภัณฑ์กาแฟ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายระหว่างประเทศ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 74.

<sup>31</sup> Regulation (EU) No. 1151/2012, Article 5 Paragraph 2

<sup>32</sup> อังสนา มหาชนกุล. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 30. หน้า 76.



และเข้มงวด มากกว่าขอบเขตของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามที่ได้วางหลักในเรื่องของการให้ความคุ้มครองไว้ในข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้าเป็นอย่างมาก

## 2) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่อาจได้รับความคุ้มครอง

นอกจากหลักการทั้งหมดดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้นแล้ว ระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 1151 / 2012 นั้นยังได้มีการบัญญัติถึงลักษณะของชื่อที่ไม่สามารถจะทำการจดทะเบียนเป็นชื่อแหล่งกำเนิดหรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามข้อบังคับฉบับดังกล่าวนี้ได้เอาไว้อีกด้วย<sup>33</sup> โดยลักษณะของชื่อที่ไม่อาจได้รับความคุ้มครองนั้นจะต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้<sup>34</sup>

(1) ชื่อสามัญ หลักเกณฑ์การพิจารณาการเป็นชื่อสามัญนั้นได้วางหลักเอาไว้ว่าจะเป็นการพิจารณาถึงสภาพการปัจจุบันในประเทศสมาชิกและในด้านการบริโภคและพิจารณาถึงกฎหมายภายในประเทศและกฎหมายของประชาคมที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ กล่าวคือ แม้ชื่อของผลิตภัณฑ์นั้นจะมีความเชื่อมโยงกับสถานที่หรือท้องถิ่นที่ได้ทำการผลิตและจัดจำหน่ายแต่ดั้งเดิมแล้วก็ตาม แต่ชื่อดังกล่าวนั้นได้กลายเป็นคำทั่วไปที่ใช้เรียกชื่อผลิตภัณฑ์ในประชาคมยุโรปแล้ว ชื่อในลักษณะดังกล่าวนี้จะไม่สามารถจะได้รับความคุ้มครองตามข้อบังคับสหภาพยุโรปที่ 510 / 2006

(2) ชื่อที่พ้องกับชื่อพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์และอาจทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ข้อห้ามดังกล่าวนี้มีได้เป็นข้อห้ามที่มีลักษณะเป็นการเด็ดขาด ดังนั้น หากชื่อที่จะทำการจดทะเบียนไม่เป็นการทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนหลงผิดในสินค้าหรือสัตว์ซึ่งมีที่มาจากแหล่งอื่นแล้วก็จะสามารถทำการจดทะเบียนชื่อดังกล่าวที่พ้องกับพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ได้

(3) ชื่อที่พ้องกับชื่อที่ได้จดทะเบียนไปแล้ว ทั้งนี้ไม่ว่าชื่อที่พ้องกันนั้นจะเป็นการพ้องทั้งหมดหรือแต่บางส่วนก็ตาม ก็จะไม่สามารถทำการจดทะเบียนเป็นชื่อแหล่งกำเนิดหรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ เว้นแต่ เป็นการพิจารณาจากการใช้ในท้องที่และการใช้ดั้งเดิม อีกทั้ง ยังมีความแตกต่างในการใช้มากเพียงพอในการที่จะจดทะเบียนภายหลังจากที่มีผู้อื่นได้จดทะเบียนไปก่อนแล้วจึงจะสามารถทำการจดทะเบียนชื่อนั้นได้ แต่อย่างไรก็ตาม ก็ได้มีการกำหนดข้อยกเว้นในกรณีดังกล่าวเอาไว้เช่นกัน โดยได้กำหนดว่าจะไม่อนุญาตให้มีการจดทะเบียนชื่อที่พ้องกัน หากเป็นการทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนหลงผิดว่าผลิตภัณฑ์นั้นมาจากท้องถิ่นอื่น แม้จะมีการใช้ชื่อจากพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้านั้นก็ตาม

<sup>33</sup> Regulation (EU) No. 1151/2012, Article 6

<sup>34</sup> ตะวัน เดชภิรัชมงคล. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 1. หน้า 98-100.

(4) ชื่อแหล่งกำเนิดหรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ซ้ำกับเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและมีการใช้กันต่อเนื่องมาเป็นเวลายาวนานเนื่องจากอาจทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนหลงผิดในตัวสินค้าได้

### 3) วัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ระเบียบประชาคมยุโรปเลขที่ 1151/2012 ฉบับนี้ได้มีการกล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เอาไว้ เป็นการดำเนินการที่มีความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือแก่บรรดาผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการซึ่งอยู่ในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงกันกับคุณภาพหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้านั้นใน 3 ประการด้วยกัน<sup>35</sup> ได้แก่

(1) เพื่อช่วยให้ได้รับผลตอบแทนที่เป็นธรรมและมีความเหมาะสมที่สอดคล้องกับคุณภาพของสินค้า

(2) เพื่อให้การรับรองว่าผู้ผลิตจะได้รับความคุ้มครองแก่ชื่อสินค้าของตนในฐานะที่เป็นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาภายในอาณาเขตแห่งสหภาพยุโรป

(3) เพื่อแจ้งข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับสินค้าให้ผู้บริโภคได้ทราบ อันจะมีส่วนในการช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าดังกล่าวอีกทางหนึ่งด้วย

### 4) หลักเกณฑ์การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน

หลักเกณฑ์การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันนี้เป็นหลักการที่มีความสำคัญอย่างมากต่อสหภาพยุโรปเป็นอย่างมาก เนื่องจากสหภาพยุโรปนั้นถือเป็นกลุ่มประเทศที่มีความประสงค์ที่จะทำการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าจำพวกไวน์และสุราเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงเป็นอย่างมากและมักจะนำเอาชื่อของแหล่งผลิตหรือแหล่งกำเนิดมาเป็นชื่อสินค้า<sup>36</sup> โดยหลักการดังกล่าวมีหลักการดังนี้

ชื่อที่พ้องกันทั้งหมดหรือบางส่วนกับชื่อที่ขึ้นทะเบียนแล้วภายใต้กฎระเบียบนี้จะต้องใช้ความระมัดระวังในการขึ้นทะเบียน โดยจะต้องคำนึงถึงการใช้ชื่อในท้องถิ่นนั้นและวัฒนธรรมการใช้ชื่อนั้นและความเสี่ยงที่จะเกิดความสับสนหลงผิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

(1) ชื่อที่พ้องกันที่ทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดเชื่อว่าสินค้านั้นมาจากที่อีกแห่งหนึ่ง จะไม่สามารถนำมาขึ้นทะเบียนได้ แม้ว่าชื่อนั้นจะถูกต้องตรงกับชื่อท้องถิ่น ภูมิภาค หรือสถานที่ที่เป็นแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้าเกษตรหรืออาหารนั้น ๆ

<sup>35</sup> Regulation (EU) No. 1151/2012, Article 4

<sup>36</sup> โคมพล เณติมช่วง. (2550). *ปัญหาการอนุวัติกฎหมายให้เป็นไปตามความตกลงทริปส์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อพ้องกัน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 74-76.

(2) การใช้ชื่อที่พ้องกันที่ได้รับการขึ้นทะเบียนแล้ว จะต้องมีความแตกต่างกันในทางปฏิบัติอย่างเพียงพอระหว่างชื่อที่จะได้รับการขึ้นทะเบียนไว้ก่อนแล้วและชื่อที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทีหลัง โดยจะต้องพิจารณาถึงการให้การปฏิบัติต่อผู้ผลิตสินค้าในในลักษณะที่มีความเท่าเทียมกันและจะต้องไม่ทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิด

กฎหมายสหภาพยุโรปได้กำหนดหลักการเบื้องต้นในการคุ้มครองผู้บริโภคจากการสับสนหลงผิดเกี่ยวกับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่พ้องกันไว้เช่นกัน โดยกำหนดให้การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่พ้องกันต้องคำนึงถึงความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดความสับสนหลงผิดด้วย ซึ่งมาตรการในการป้องกันการสับสนหลงผิดดังกล่าว กฎหมายได้บัญญัติต่อมาในข้อ (1) และ (2) กล่าวคือ

ข้อ (1) มาตรการในข้อนี้เป็นมาตรการหลักในการป้องกันการสับสนหลงผิดให้กับผู้บริโภค โดยกฎหมายกำหนดไม่ให้นำชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อพ้องกันที่ อาจทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิดมาขึ้นทะเบียน แม้ว่าชื่อดังกล่าวจะเป็นจริงตามแหล่ง ภูมิศาสตร์ของสินค้า มาตรการตามข้อ (1) นี้เป็นมาตรการที่สอดคล้องกับหลักการในตอนต้นของข้อ 23 วรรคสาม ของข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ที่กำหนดให้การคุ้มครองสินค้า เฉพาะอย่างที่มีชื่อเหมือนหรือพ้องกันต้องอยู่ภายใต้ข้อ 22 วรรคสี่ ของความตกลง ทริปส์ กล่าวคือ ประเทศสมาชิกต้องป้องกันการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แม้ว่าจะเป็นความจริงตามความหมายของตัวอักษรในเรื่องดินแดน ภูมิภาค หรือท้องถิ่นที่สินค้ามี แหล่งกำเนิด ถ้าการใช้ดังกล่าวจะเป็นการทำให้สาธารณชนหลงผิด การกำหนดห้ามไม่ให้นำชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อพ้องกันที่อาจทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิดมาขึ้นทะเบียน จึงเป็นการกำหนดมาตรการในการป้องกันการสับสน หลงผิดของผู้บริโภค ตามข้อ 22 วรรคสี่ ของข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) อย่างไรก็ตามข้อกำหนดตาม (1) นั้น ได้ถูกยกเว้นโดยข้อ (2) ซึ่งจะได้กล่าวในส่วนต่อไป

ข้อ (2) หลักการในข้อนี้กำหนดให้ผู้ผลิตสามารถขึ้นทะเบียนใช้สิ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันได้ แต่การใช้ดังกล่าวต้องมีการสร้างความแตกต่างเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้บริโภคหลงผิด และการสร้างความแตกต่างดังกล่าวต้องขึ้นอยู่กับหลักการของความเป็นธรรม(Equitable) หลักเกณฑ์ในข้อ (2) นี้ เป็นเสมือนข้อยกเว้น ของข้อ (1) เนื่องจากบทบัญญัติในข้อ (1) กำหนดห้ามไม่ให้นำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเหมือนหรือพ้องกันมาขึ้นทะเบียน นอกจากนี้มาตรการดังกล่าวยังเป็นมาตรการที่กำหนดตามทริปส์ข้อ 23 วรรคสามตอนท้ายที่กำหนดให้การแยกความแตกต่างของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันต้องขึ้นอยู่กับหลักการของความเป็นธรรม(Equitable Treatment) และไม่ทำให้ผู้บริโภคหลงผิด

จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าตามบทบัญญัติดังกล่าวนี้ ไม่ได้แยกตัวอย่างการสร้าง ความแตกต่างที่ถือว่าสอดคล้องกับหลักความเท่าเทียมกันเอาไว้ จึงต้องอาศัยดุลยพินิจของผู้มีอำนาจ ในการกำหนดวิธีการในการสร้างความแตกต่างซึ่งการกำหนดเช่นนี้เป็นการสร้างความยืดหยุ่นให้กับ ผู้ใช้อำนาจในการสร้าง ความแตกต่าง นอกจากนี้จะสังเกตได้ว่ากฎหมายของสหภาพยุโรปไม่ได้ บังคับใช้ มาตรการดังกล่าวกับสินค้าจำพวกไวน์ดังที่บัญญัติไว้ในความตกลงทริปส์ข้อ 23 วรรค สาม เท่านั้น แต่มาตรการดังกล่าวนำมาใช้แก้ปัญหาให้กับสินค้าเฉพาะอย่างที่มี ชื่อเหมือนหรือพ้อง กันจำพวกอื่นด้วย ซึ่งเป็นมาตรการที่เกินไปกว่ามาตรฐานขั้นต่ำ ที่กำหนดไว้ในข้อตกลงว่าด้วยสิทธิ ในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS)

### 3.2.2 มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสาธารณรัฐสิงคโปร์

สาธารณรัฐสิงคโปร์นั้นได้มีการจัดทำกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ขึ้นครั้งแรก ในปี ค.ศ. 1999 ซึ่งต่อมาในวันที่ 19 พฤษภาคม ค.ศ. 2014 ประธานาธิบดีสิงคโปร์ ได้ทำการอนุมัติ กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ฉบับใหม่ขึ้นบังคับใช้ ในชื่อว่า “The Geographical Indications Act 2014” โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวนี้ถือเป็นกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่สาธารณรัฐสิงคโปร์ได้ บัญญัติขึ้นบังคับใช้เพื่อปฏิบัติตามพันธกรณีข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) และความตกลงการค้าเสรีภาพกับสหภาพยุโรป<sup>37</sup> ซึ่ง The Geographical Indications Act 2014 นี้มีเนื้อหาและสาระสำคัญดังต่อไปนี้

#### 1) คำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

คำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตาม The Geographical Indications Act 2014 นี้ได้ ปรากฏอยู่ใน ข้อ 2 โดยมีใจความว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” หมายถึง สิ่งที่ใช้ในทางการค้าเพื่อระบุ หรือแสดงเกี่ยวกับสินค้าว่ามีแหล่งที่มาหรือมีแหล่งกำเนิดจากสถานที่ใดสถานที่หนึ่งซึ่งคุณภาพ คุณลักษณะหรือชื่อเสียงของสินค้านั้นมีความสัมพันธ์อย่างสำคัญกับสถานที่นั้น<sup>38</sup>

นอกจากนี้ The Geographical Indications Act 2014 ยังได้มีการให้คำนิยามของคำว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกัน” เอาไว้เช่นกัน โดยบัญญัติความหมายของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ที่เหมือนกันไว้ว่าหมายถึง สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่บางส่วนหรือทั้งหมดมีตัวสะกดเหมือนกันหรือที่

<sup>37</sup> ทวีพฤทธิ์ ศิริศักดิ์บรรจง และคณะ. (2558). *มาตรการกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อปกป้องภูมิปัญญา ท้องถิ่น ด้านสินค้าอาหารในประชาคมอาเซียน: บทเรียนสำหรับประเทศไทย*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. หน้า 52.

<sup>38</sup> กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2559). *กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์: สาธารณรัฐสิงคโปร์*. นนทบุรี: กรมทรัพย์สินทางปัญญา. หน้า 2.

ออกเสียงเหมือนกันกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าใดๆที่มีแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน<sup>39</sup>

## 2) หลักการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

สำหรับ The Geographical Indications Act 2014 ของสิงคโปร์ฉบับนี้ได้กำหนดหลักการของการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไว้ใน ข้อ 4 ซึ่งมีใจความว่าภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้ ผู้มีส่วนได้เสียในสินค้าที่ได้มีการระบุสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เอาไว้ในนี้อาจดำเนินคดีกับบุคคลอื่นเพื่อดำเนินการตามมาตรานี้ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ โดยได้กำหนดให้การดำเนินคดีนั้นสามารถบังคับใช้แก่การกระทำที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้าใดๆที่ไม่ได้เกิดขึ้นในสถานที่ตามที่ได้ระบุสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จนก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดแก่สาธารณชนเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ของสินค้านั้น

(2) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะที่ก่อให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมขึ้นตามความหมายในข้อ 10 ทวิของอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม

(3) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้าประเภทไวน์และสุราซึ่งไม่ได้มีแหล่งกำเนิดตามสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ระบุไว้ ไม่ว่าจะเป็นในกรณี

(ก) ไวน์หรือสุราที่ขึ้นทะเบียนไม่ได้มีแหล่งกำเนิดที่แท้จริงตามที่ระบุไว้

(ข) ไวน์หรือสุราที่ขึ้นทะเบียนมีลักษณะเป็นการกระทำที่พยายามให้สาธารณชนสับสนหลงผิดด้วยการแสดงข้อความบางอย่างโดยการใช้คำว่า” ชนิด” “ประเภท” “แบบ” “การเลียนแบบ” หรือถ้อยคำหรือข้อความที่คล้ายคลึงกันด้วย

## 3) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ได้รับการคุ้มครอง

นอกจากหลักการในเรื่องของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้ว The Geographical Indications Act 2014 ยังได้มีการวางหลักเกี่ยวกับเหตุของการที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้เอาไว้เช่นกัน โดยได้วางหลักไว้ว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายก็ต่อเมื่อเข้าใจเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

<sup>39</sup> The Geographical Indications Act 2014, Interpretation

2. In this Act, unless the context otherwise requires —

“homonymous geographical indication” means a geographical indication that, in part or in whole, has the same spelling as, or sounds the same as, a geographical indication for any goods having a different geographical origin;

(1) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเป็นชื่อสามัญของสินค้าซึ่งไม่สามารถทำหน้าที่ระบุแหล่งกำเนิดของสินค้า

(2) ชื่อของสินค้าชนิดนั้นๆ เป็นชื่อของสินค้าที่ถูกใช้โดยบุคคลที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้มานานกว่า 10 ปี หรือก่อนวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2537

(ก) บุคคลที่ถือสัญชาติสิงคโปร์หรือบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศสิงคโปร์

(ข) องค์กรจัดตั้งขึ้นมาตามกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร

(3) ชื่อของสินค้านั้นๆ เป็นชื่อของสินค้าที่คล้ายหรือเหมือนกับชื่อของเครื่องหมายที่ได้รับการคุ้มครองแล้ว ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจก่อให้เกิดความสับสนเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของสินค้าได้

(4) ชื่อของบุคคลหรือบรรพบุรุษที่เคยประกอบกิจการมาก่อน

4) การจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน

สำหรับในเรื่องหลักของการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนตาม The Geographical Indications Act 2014 นั้นได้กำหนดหลักการไว้ในข้อที่ 42 ดังนี้

(1) นายทะเบียนอาจจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการจดทะเบียนก่อนหน้า

(2) เพื่อความมุ่งประสงค์ของอนุมาตรา (1) นายทะเบียนอาจจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่พ้องเสียงกับเงื่อนไขทางปฏิบัติที่แยกความแตกต่างของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันจากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการจดทะเบียนก่อนหน้า

(3) ในการกำหนดเงื่อนไข ในทางปฏิบัติที่จะกำหนดตามอนุมาตรา (2) ให้นายทะเบียนคำนึงถึง

(a) ความจำเป็นในการดูแลผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องอย่างเท่าเทียมกัน

(b) ความจำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่าผู้บริโภคจะไม่เข้าใจผิด และ

(c) มุมมองและการยื่นคำขอจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเดียวกัน และของผู้ขอจดทะเบียนหรือผู้จดทะเบียน แล้วแต่กรณีของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการจดทะเบียนก่อนหน้า

(4) รัฐมนตรีอาจวางระเบียบเพื่อจัดให้มีการดำเนินการตามความมุ่งประสงค์ของอนุมาตรา (3) (c) และเรื่องที่เกี่ยวข้อง

5) หลักการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกัน

The Geographical Indications Act 2014 นั้นได้มีการวางหลักการในเรื่องของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันเอาไว้เช่นกัน โดยได้กำหนดเอาไว้ในข้อ 10 ใจความว่า

(1) ผู้มีส่วนได้เสียในสินค้าที่มีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันนั้นอาจดำเนินคดีตามมาตรา 4 ได้

(2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสินค้าที่มีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันนั้น หากเป็นการกระทำที่ยังไม่ได้กำหนดไว้ในเงื่อนไขของนายทะเบียนในข้อ 42 (2) แล้วนั้น จะเป็นอำนาจของศาลในการกำหนดเงื่อนไขในทางปฏิบัติซึ่งจะต้องทำแยกความแตกต่างของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันขึ้น

(3) การดำเนินการของศาลตาม (2) นั้น ศาลจะต้องทำการคำนึงถึง

(a) ความจำเป็นของการให้ความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกันแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง และ

(b) ความจำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่าผู้บริโภคนั้นจะไม่สับสนหลงผิด

6) มาตรการในการเยียวยา

เมื่อปรากฏว่า มีการละเมิดสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เกิดขึ้น เจ้าของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นสามารถใช้มาตรการเยียวยาทางแพ่ง<sup>40</sup> ได้ดังนี้

(1) ร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งห้ามไม่ให้ผู้กระทำละเมิดใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นต่อไป; หรือ

(2) ให้ชดเชยค่าเสียหายให้แก่เจ้าของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าตามกฎหมายระหว่างประเทศการปฏิบัติตามพันธกรณีของสัญญาฉบับนั้นๆ หากทำได้ทำการฝ่าฝืนอาจถูกรัฐที่ได้รัฐผลกระทบดำเนินการเรียกร้องให้ออกมารับผิดในระดับระหว่างประเทศได้อีกด้วย ซึ่งรัฐที่ทำการฝ่าฝืนนั้นไม่อาจกล่าวอ้างหลักกฎหมายภายในของตนเพื่อเป็นข้อแก้ตัวในการไม่ปฏิบัติตามได้แต่อย่างใด ดังนั้น รัฐที่เข้าเป็นภาคีนั้นจึงต้องพยายามทำให้กฎหมายภายในของรัฐตนมีความสอดคล้องกลมกลืนและไม่ขัดแย้งกับพันธกรณีที่ได้กำหนดไว้ในสนธิสัญญาเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการต้องรับผิดชอบในระดับระหว่างประเทศขึ้น

### 3.3 มาตรการการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทย

มาตรการทางกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นยังไม่มี การบัญญัติหลักการและมาตรการในการดำเนินการในกรณีของการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันเอาไว้อย่างชัดเจนเพียงพอแม้จะมีการกำหนดกฎกระทรวงกำหนด

<sup>40</sup> กรมทรัพย์สินทางปัญญา. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 38. หน้า 3-4.

รายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547

### 3.3.1 มาตรการการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 นั้นเป็นมาตรการทางกฎหมายที่มีเจตนารมณ์แห่งการตราขึ้นบังคับใช้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพของสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่นนั้นดียิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาทางด้านการค้าของประเทศให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นตามไปด้วย อีกทั้งยังเป็นมาตรการเพื่อป้องกันในเรื่องของการทำให้เกิดความสับสนหลงผิดของสาธารณชนในแหล่งภูมิศาสตร์หรือแหล่งที่มาของสินค้านั้นๆ<sup>41</sup> นอกจากนี้ ยังเป็นการดำเนินการตามพันธกรณีในข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ที่ไทยเป็นประเทศภาคีสมาชิกที่เข้าร่วมในข้อตกลงดังกล่าวด้วย<sup>42</sup> สำหรับหลักการและสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

#### 1) คำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 นั้น ได้มีการนิยามความหมายของคำว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” ไว้ในมาตรา 3 ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า

“สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” หมายความว่า ชื่อ สัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ และที่สามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว

จากนิยามความหมายของคำดังกล่าวในข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นก็คือ ชื่อหรือเครื่องหมายที่ได้ปรากฏอยู่บนฉลากของสินค้า ซึ่งเป็นสิ่งที่สื่อให้ผู้บริโภคได้รับรู้ว่าสินค้านั้นๆ มีแหล่งที่มาหรือได้ถูกผลิตขึ้นที่ท้องถิ่น หรือประเทศใด อีกทั้ง การระบุถึงชื่อท้องถิ่นหรือประเทศที่เป็นแหล่งที่มานั้นก็เพื่อเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้บริโภคว่าสินค้า

<sup>41</sup> ชรรยง พวงราช. (2545). *เอกสารเพื่อประกอบการพิจารณากฎหมายของสมาชิกวุฒิสภาเล่มที่ 3*. กรุงเทพฯ: สิริโรจน์การพิมพ์. หน้า 21.

<sup>42</sup> วรวุฒิ โปษยานนท์ และคณะ. (2545). ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์. *บทบัญญัติ*, 58(1). หน้า 57.



ดังกล่าวนี้เป็นสินค้าที่มีคุณภาพและมีลักษณะที่พิเศษแตกต่างไปจากสินค้าจำพวกเดียวกันที่ถูกผลิตขึ้นจากแหล่งผลิตอื่นๆ<sup>43</sup>

## 2) องค์ประกอบของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่จะได้รับความคุ้มครอง

จากการศึกษานิยามความหมายในหัวข้อข้างต้นนั้น สามารถทำการสรุปถึงองค์ประกอบหรือคุณสมบัติของสิ่งที่จะมาขอรับความคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ว่า จะต้องประกอบไปด้วยเงื่อนไขที่สำคัญทั้งหมด 3 ประการ ดังต่อไปนี้

(1) เป็นชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนภูมิศาสตร์ โดยในเงื่อนไขนี้จะเห็นได้ว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นไม่ได้จำกัดเฉพาะชื่อของแหล่งภูมิศาสตร์อย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังสามารถรวมไปถึงสัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นใดอีกด้วย ซึ่งสามารถทำการจำแนกประเภทได้ดังนี้

- ชื่อของแหล่งภูมิศาสตร์ ชื่อในลักษณะนี้โดยทั่วไปนั้นมักจะหมายถึงชื่อของท้องถิ่น โดยอาจจะเป็นชื่อของตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค หรือแม้กระทั่งชื่อประเทศ เป็นต้น สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะนี้ถือเป็นประเภทที่นิยมใช้กันมากที่สุด เนื่องจากสามารถทำการสื่อความหมายได้โดยตรงแก่ผู้บริโภคว่าสินค้าของตนนั้นมาจากแหล่งภูมิศาสตร์ใด

- สัญลักษณ์ที่ใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ การสื่อสารให้ผู้บริโภคได้รับรู้ถึงแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้านั้นไม่จำเป็นที่จะต้องใช้ชื่อของแหล่งภูมิศาสตร์นั้นๆ เสมอไป อาจทำการสื่อสารออกมาในรูปของสัญลักษณ์ต่างๆ ที่สามารถรู้กันโดยทั่วไปในหมู่ผู้บริโภคว่าเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงแหล่งภูมิศาสตร์ใดก็ย่อมกระทำได้ เช่น สัญลักษณ์ห่อไอเฟล, รูปปั้นเทพีเสรีภาพ, หอนาฬิกาบีกเบน เป็นต้น

- สิ่งอื่นที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ สิ่งอื่นในลักษณะดังกล่าวนี้มักอยู่ในรูปของชื่อหรือข้อความอื่นใดที่ไม่ชื่ออย่างเป็นทางการแหล่งภูมิศาสตร์เหล่านั้น แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่สามารถสื่อสารให้ผู้บริโภคเข้าใจได้ว่าสินค้านั้นมีแหล่งภูมิศาสตร์ที่แท้จริงมาจากที่ใด เช่น แอปเปิ้ล, ส้มพราน เป็นต้น

(2) ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ที่สามารถบ่งบอกได้ว่าเป็นสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้น

องค์ประกอบที่สองนี้ เป็นในเรื่องของชื่อหรือสัญลักษณ์ที่บ่งบอกให้ทราบถึงท้องถิ่นหรือสิ่งอื่นใดที่บอกถึงท้องถิ่นอีกด้วย โดยการใช้นามลักษณะดังกล่าวนี้จะต้องเป็นการ

<sup>43</sup> โคมพล เฉลิมช่วง. (2550). *ปัญหาการอนุวัติกฎหมายให้เป็นไปตามความตกลงทริพส์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อพ้องกัน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 70.

นำมาใช้กับสินค้าที่มาจากท้องถิ่นเท่านั้นอีกด้วย ซึ่งการใช้ชื่อ สัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นบ่งบอกถึงท้องถิ่นนั้นแม้จะมีได้มีการระบุไว้ในคำนิยามสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 อย่างชัดเจน แต่การใช้ในลักษณะดังกล่าวนี้ก็ถือเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญที่จะขาดไปไม่ได้เช่นกัน ไม่เช่นนั้นการกระทำดังกล่าวอาจเข้าข่ายการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบในกรณีที่ชื่อของท้องถิ่นหรือสัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นใดที่บ่งบอกถึงท้องถิ่นได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายแล้ว หรือหากเป็นในกรณีที่ชื่อ สัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นใดที่บ่งบอกถึงท้องถิ่นนั้นยังไม่ได้มีการขึ้นทะเบียนก็อาจเป็นการเข้าข่ายของการแสดงข้อความเท็จซึ่งเป็นการหลอกลวงผู้บริโภคได้อีกเช่นกัน

(3) สินค้าจำเป็นต้องมีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์นั้น

องค์ประกอบประการสุดท้ายนี้เป็นในส่วนของ การแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์หรือความเชื่อมโยงระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์หรือแหล่งกำเนิดของสินค้านั้นๆ<sup>44</sup> ซึ่งความเชื่อมโยงดังกล่าวนี้อาจแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้

(ก) คุณภาพ เป็นสิ่งที่ผู้ประสงค์จะนำชื่อท้องถิ่น สัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นใดที่บ่งบอกถึงท้องถิ่นมาขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าสินค้าของตนได้ผลิตขึ้นตามมาตรฐานคุณภาพที่แหล่งภูมิศาสตร์หรือท้องถิ่นนั้นๆ ได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงความโดดเด่นในเรื่องของคุณภาพวัตถุดิบที่มีเฉพาะในแหล่งพื้นที่

(ข) ชื่อเสียง เป็นสิ่งที่ผู้ประสงค์จะนำเอาชื่อ สัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นใดที่บ่งบอกถึงท้องถิ่นมาขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่จะต้องทำการพิสูจน์ให้ได้ว่าสินค้าของตนนั้นเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงของแหล่งท้องถิ่นนั้น

(ค) คุณลักษณะเฉพาะ เป็นสิ่งที่ต้องแสดงให้เห็นว่าสินค้าของตนนั้นมีคุณลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นหรือแหล่งภูมิศาสตร์นั้นด้วย โดยคุณลักษณะดังกล่าวอาจเกิดขึ้นจากปัจจัยต่างๆ ประกอบกันก็เป็นได้ อาทิ ความเป็นกรดต่างของดิน ปริมาณน้ำฝน หรือแร่ธาตุในน้ำบาดาล เป็นต้น แต่จะต้องมีลักษณะเป็นสิ่งที่เฉพาะตัว

3) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่อาจขอรับความคุ้มครองได้

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในเรื่องของคำนิยามในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ในความหมายของคำว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” ซึ่งจะเห็นได้ว่าแม้จะมีการกำหนดให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์บางชนิดที่เข้าข่ายตามคำนิยามดังกล่าว แต่ทั้งนี้ ก็ไม่อาจที่จะได้รับการคุ้มครองหรือนำมาขึ้นทะเบียนได้ เนื่องจากพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้ ได้มีการ

<sup>44</sup> ธนพจน์ เอกโยภยะ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 37.

วางหลักในเรื่องของข้อจำกัดของการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เอาไว้เช่นกัน โดยข้อจำกัดเหล่านั้นสามารถทำการจำแนกประเภทได้เป็น 2 ประเภทหลักๆ ดังต่อไปนี้

(1) ข้อจำกัดทั่วไป

ข้อจำกัดในลักษณะดังกล่าวนี้จะนำมาบังคับใช้กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในทุกๆ ประเภท โดยหลักการดังกล่าวนี้ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ใจความว่า

“สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขอขึ้นทะเบียนสำหรับสินค้าใดต้องไม่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) เป็นชื่อสามัญของสินค้าที่จะใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น

(2) เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือนโยบายแห่งรัฐ”<sup>45</sup>

จากบทบัญญัติที่ได้กล่าวไปในข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่า ในมาตรา 5 นี้ได้ทำการจำแนกสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่อาจนำมาขึ้นทะเบียนเพื่อขอรับความคุ้มครองได้เอาไว้ โดยเมื่อทำการพิจารณาโดยละเอียดจะสังเกตได้ว่าสิ่งบ่งชี้ที่ไม่อาจขอขึ้นทะเบียนได้ตามมาตรา 5 นี้มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 ประเภท ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(ก) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นชื่อสามัญ

คำว่า “ชื่อสามัญ” ตามที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 นั้นได้นิยามความหมายเอาไว้ว่าหมายถึง ชื่อที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเป็นชื่อที่ใช้เรียกขานสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง<sup>46</sup> ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ชื่อสามัญนี้เป็นชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ประชาชนได้เรียกขานแก่สินค้าใดสินค้านั้นไปจนติดปากกันโดยทั่วไปแล้ว ทั้งนี้ ยังหมายความรวมไปถึงชื่อทางภูมิศาสตร์ที่ได้ใช้สำหรับสินค้าใดสินค้านั้นซึ่งโดยแท้แล้วผู้ผลิตอาจมีการตั้งชื่ออื่นเอาไว้โดยเฉพาะแล้ว แต่ประชาชนโดยทั่วไปกลับนิยมเรียกชื่อสินค้าตามชื่อภูมิศาสตร์ที่ใช้กับสินค้านั้นแทนอีกด้วย

นอกจากนี้ ชื่อสามัญที่ไม่อาจขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 นั้นได้ครอบคลุมไปถึง ชื่อของสายพันธุ์พืชหรือสัตว์ด้วยไม่ว่าจะเป็นสายพันธุ์พืชที่มีชื่อซ้ำกับชื่อท้องถิ่น, สายพันธุ์พืชที่มีชื่อสายพันธุ์เฉพาะซึ่งไม่เป็นชื่อท้องถิ่น, สายพันธุ์สัตว์ที่มีชื่อซ้ำกับชื่อท้องถิ่น และสายพันธุ์สัตว์ที่มีชื่อเฉพาะก็

<sup>45</sup> พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546. มาตรา 5.

<sup>46</sup> พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546. มาตรา 3 วรรคสี่.

ตาม ผู้ผลิตก็ไม่อาจที่จะนำมาขอขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อขอรับการคุ้มครองได้ เนื่องจากชื่อดังกล่าวเหล่านี้ถือเป็นชื่อสามัญทั้งหมด

(ข) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยนั้นไม่สามารถนำมาขอขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ยกตัวอย่างเช่น สัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงการปกครองในระบอบเผด็จการอันเป็นลักษณะการปกครองที่ขัดต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของประเทศไทย เป็นต้น

(ค) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนนั้นก็เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อีกลักษณะหนึ่งที่ไม่สามารถนำมาขึ้นทะเบียนเพื่อขอรับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ได้ ยกตัวอย่างเช่น การใช้สัญลักษณ์ที่สื่อไปในลักษณะทางเพศ ดังการนำเอารูปหินตาหินยายอันมีลักษณะคล้ายอวัยวะเพศมาขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แก่สินค้าเพื่อให้ผู้บริโภครับรู้ว่าสินค้านั้นมาจากเกาะสมุย เป็นต้น

(ง) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นการขัดต่อแนวนโยบายของภาครัฐ

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นการขัดต่อแนวนโยบายของภาครัฐถือเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ลักษณะสุดท้ายที่ไม่อาจนำมาขึ้นทะเบียนเพื่อขอรับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ อาทิ การนำเอาสัญลักษณ์ที่มีลักษณะเป็นสิ่งเสพติดมาใช้กับสินค้า เหตุเพราะรัฐบาลไทยนั้นถือเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีนโยบายในการประกาศสงครามกับยาเสพติดเพื่อถอนรากถอนโคนยาเสพติดให้หมดไปจากสังคมไทย เป็นต้น

4) ผู้มีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มีความแตกต่างจากกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่นในเรื่องของสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการใช้ทรัพย์สินทางปัญญานั้น สิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นจะตกเป็นของชุมชน เมื่อผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มายื่นคำขอขึ้นทะเบียนและต่อมาสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้รับการขึ้นทะเบียนตามที่ได้อื่นคำขอไว้ ผู้มีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นจะสามารถใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้ จึงเรียกได้ว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นสิทธิชุมชน

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไม่ได้จำกัดแก่บุคคลใด บุคคลหนึ่งเท่านั้น กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ได้ให้สิทธิแก่บุคคลอื่นไว้ในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 25<sup>47</sup> ดังมีระบุต่อไปนี้

“เมื่อมีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าใดแล้ว ผู้ผลิตสินค้านั้นซึ่งอยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้านั้นดังกล่าว หรือผู้ประกอบการค้าเกี่ยวกับสินค้านั้นมีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขึ้นทะเบียนกับสินค้าที่ระบุตามเงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนด”

ตามบทบัญญัติดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่า มีบุคคล 2 กลุ่มที่สามารถใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้ว ได้แก่

- (1) ผู้ผลิตสินค้า ซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว
- (2) ผู้ประกอบการค้าเกี่ยวกับสินค้านั้น

ตามบทบัญญัติมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า หากนายทะเบียนกำหนดเงื่อนไขใดๆ ให้ผู้ผลิตสินค้าหรือผู้ประกอบการค้านั้นปฏิบัติตามในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นๆ ผู้ประกอบการค้าจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดโดยเคร่งครัด

นายทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้กำหนดเงื่อนไขคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยเห็นควรให้การประกาศโฆษณาการรับขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้มีเงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15 ตามความในข้อ 12 (8) แห่งกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการขอขึ้นทะเบียน การประกาศโฆษณา การคัดค้านและการโต้แย้งคำคัดค้าน การขึ้นทะเบียน การอุทธรณ์ และการแก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2547

ในทางปฏิบัติการประกาศโฆษณาการรับขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ นายทะเบียนกำหนดให้มีดังนี้

- (1) จัดให้มีระบบการตรวจสอบและควบคุมคุณภาพ ทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิต และระดับจังหวัด
- (2) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต ผู้ประกอบการค้าที่ประสงค์จะขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
- (3) ผู้ขอขึ้นทะเบียนสมาชิก ผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า จะต้องปฏิบัติตามคู่มือสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

เห็นได้ว่า กรณีตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น เป็นกรณีหนึ่งที่นายทะเบียนสามารถกำหนดเงื่อนไขการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ในเรื่องของการจัดทำระบบควบคุมคุณภาพสิ่ง

<sup>47</sup> พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546. มาตรา 25.

บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยสินค้าที่ขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทุกสินค้าต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ก่อนนายทะเบียนจึงจะสามารถประกาศโฆษณาการค้าของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้

แต่อย่างไรก็ตาม กลับไม่เคยพบว่านายทะเบียนจะกำหนดเงื่อนไขการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หนึ่งให้แตกต่างไปจากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อีกอันหนึ่งได้เลย ในกรณีนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า หากกรณีที่ตั้งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีความชัดเจนอยู่ในตัวเอง และการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ไม่ได้กระทบถึงบุคคลที่สาม กรณีนี้เห็นว่าไม่จำเป็นที่นายทะเบียนจะต้องกำหนดเงื่อนไขใดๆ แต่หากว่า กรณีที่ตั้งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หนึ่งเหมือนหรือพ้องกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อีกอันหนึ่ง ในกรณีนี้นายทะเบียนเห็นสมควรจำต้องสร้างเงื่อนไขข้อกำหนดขึ้น เพื่อให้ผู้ประกอบการตรวจสอบคำขอขึ้นทะเบียนต่อไป

#### 5) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบ

จากบทบัญญัติมาตรา 25 ที่ได้ทราบแล้วว่าผู้มีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีใครบ้าง ต่อมาจะอธิบายถึงกรณีละเมิดสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบ บทบัญญัติมาตรา 27<sup>48</sup> แห่งพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 บัญญัติว่า

“การกระทำต่อไปนี้ถือว่าเป็นการกระทำโดยมิชอบ

(1) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อแสดงหรือทำให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าสินค้าที่มีได้มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ที่ระบุในคำขอขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว

(2) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยประการใดที่ทำให้เกิดความสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้าและในคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะอื่นของสินค้านั้น เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการรายอื่น

การกระทำความดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ถ้าได้กระทำก่อนวันขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ให้ถือว่าเป็นการกระทำโดยชอบ”

ตามบัญญัติข้างต้นอาจแยกการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อแสดงหรือทำให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าสินค้าที่มีได้มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ที่ระบุในคำขอขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว

การกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายในประเภทนี้ หมายถึง การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ได้มาจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นอย่างแท้จริง เช่น การใช้ชื่อ “ใจเต็มใจยา” กับสินค้าใจเต็มที่ไม่ได้มาจากพื้นที่อำเภอใจยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี หรือการใช้ชื่อ “โองมั่งกรราชบุรี” ที่ไม่

<sup>48</sup> พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546. มาตรา 27.

ได้มาจากพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นต้น ประการแรกจะเห็นได้ว่าการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบไม่ได้จำกัดอยู่ที่สินค้าทางการเกษตรเท่านั้นแต่หมายรวมถึงสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทุกประเภทที่ได้รับการขึ้นทะเบียนแล้ว ประการต่อมา องค์ประกอบที่จะทำให้เข้าข่ายเป็นการละเมิดสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบนี้คือการกระทำดังกล่าวจะต้องทำให้ผู้บริโภคหรือบุคคลอื่น หลงเชื่อว่าสินค้านั้นมาจากแหล่งภูมิศาสตร์ที่ได้รับระบุไว้บนฉลาก หรือทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิดว่าสินค้านั้นมาจากท้องถิ่นที่ได้รับระบุไว้บนฉลาก ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วสินค้านั้นไม่ได้มาจากท้องถิ่นนั้นแต่อย่างใด

ในทางปฏิบัติจริง การกระทำดังกล่าวนี้มักจะกระทำโดยผู้ผลิตที่อยู่นอกแหล่งภูมิศาสตร์ที่ระบุไว้ใน การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าใดสินค้านึง เช่น เป็นการกระทำโดยผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผาในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ผลิตสินค้าประเภทเดียวกับโอง ใช้ชื่อว่า “โองมังกรนนทบุรี” ขายในพื้นที่จังหวัดนนทบุรีเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้ผลิต ผู้ประกอบการสินค้าเครื่องปั้นดินเผา ต้องการแสวงหาประโยชน์จากชื่อเสียงของคำว่า “โองมังกร” แต่กระนั้นการกระทำดังกล่าว ก็เป็นเพียงการแสวงหาประโยชน์จากชื่อที่ตนไม่มีสิทธิใช้โดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้นเอง<sup>49</sup>

(2) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยประการที่ทำให้เกิดความสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้าและในคุณภาพชื่อเสียง หรือคุณลักษณะอื่นของสินค้านั้นเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการรายอื่น ซึ่งการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเภทนี้ แบ่งอธิบายได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

(ก) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยผู้ผลิตที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์นั้นหรือผู้ประกอบการค้าเกี่ยวกับสินค้านั้น

โดยทั่วไปนั้น ผู้ผลิตสินค้าและผู้ประกอบการค้าเกี่ยวกับสินค้านั้นเท่านั้น ถึงจะเป็นผู้ที่มีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้านั้น โดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ในกรณีที่ผู้ผลิตสินค้านั้นไม่ได้ผลิตสินค้าให้เป็นไปตามกระบวนการ กรรมวิธีการผลิตที่ได้กรอกไว้ในแบบฟอร์มคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และได้รับการขึ้นทะเบียนในภายหลังต่อมานั้น ผู้ผลิตสินค้านั้นก็จะไม่มีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวได้อีกต่อไป ดังนั้น การที่ผู้ผลิตสินค้าที่มีถิ่นที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์นั้นๆ และได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนไว้แล้ว แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามกระบวนการ กรรมวิธีการผลิตในทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวข้างต้น จะถือว่าเป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยประการใดที่ทำให้เกิดความสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้าและในคุณภาพชื่อเสียง หรือคุณลักษณะอื่นของสินค้านั้นได้

<sup>49</sup> ธนพจน์ เอกโชคยะ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 81-82.

เนื่องจากการผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้ว ย่อมจะต้องดำเนินการเรื่องระบบควบคุมคุณภาพสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้เป็นไปตามคู่มือการปฏิบัติงานที่ได้มาขึ้นทะเบียนไว้ หากไม่ได้ปฏิบัติตามดังนี้แล้ว การกระทำในลักษณะนี้จึงเป็นการทำให้ลักษณะเฉพาะอื่นใดของสินค้าเปลี่ยนแปลงไป เมื่อมีการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้าที่ไม่ได้ผลิตตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ จึงถือว่าหลอกลวงผู้บริโภค และเป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบ<sup>50</sup>

(ข) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยผู้ผลิตที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ที่มีชื่อพ้องกันกับแหล่งภูมิศาสตร์ที่ระบุไว้ใน การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ในกรณีนี้ เป็นการใช้ชื่อท้องถิ่นที่มีชื่อตรงกันกับชื่อท้องถิ่นของสินค้าที่ระบุไว้ใน การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เช่น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถปลูกละมุดได้ร่อยกว่าละมุดที่มาจากแหล่งอื่น เนื่องจากดินในอำเภอดังกล่าวมีแร่ธาตุอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การปลูกละมุด ผู้ปลูกละมุดในอำเภอดังกล่าวจึงมาขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยใช้ชื่อว่า “ละมุดเฉลิมพระเกียรติ” ต่อมาผู้ปลูกละมุดเห็นว่า “ละมุดเฉลิมพระเกียรติ” สามารถขายได้ราคาดีเนื่องจากผู้บริโภคติดใจในรสชาติ และเมื่อผู้บริโภคเห็นละมุดติดฉลากว่า “ละมุดเฉลิมพระเกียรติ” ก็จะซื้อมาบริโภคทันทีแม้ว่าจะมีราคาแพงกว่าละมุดธรรมดาทั่วไป ดังนั้นอาจเป็นไปได้ว่าผู้ปลูกละมุดในจังหวัดอื่น เช่น จังหวัดนครราชสีมา หรือจังหวัดบุรีรัมย์ แต่บังเอิญอยู่ในอำเภอที่มีชื่อว่า เฉลิมพระเกียรติ เช่นเดียวกัน เห็นว่าการใช้ชื่อ “ละมุดเฉลิมพระเกียรติ” ทำให้สินค้าขายดี จึงนำเอาไปติดชื่อกับสินค้าละมุดของตนด้วย กรณีเช่นนี้ เป็นการกระทำที่เข้าลักษณะการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยประการใดที่ทำให้เกิดความสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้าได้ เนื่องจากประชาชนหรือผู้บริโภคอาจจะเข้าใจว่าเป็นละมุดที่มาจากอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราชได้

อย่างไรก็ตาม กฎหมายได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ว่า หากการกระทำดังกล่าวได้เกิดขึ้นมาก่อนวันที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้รับการขึ้นทะเบียน การกระทำดังกล่าวไม่มีความผิด แต่ประการใด แม้ว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้รับการขึ้นทะเบียนในภายหลัง ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายเล็งเห็นว่า มีผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าเป็นจำนวนมากที่ได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้าของตน โดยหาว่าไม่ว่าการกระทำเช่นนี้อาจเป็นความผิดได้ ดังนั้น จึงไม่เป็นการสมควร และไม่เป็นธรรมที่จะบัญญัติให้กฎหมายมีผลย้อนหลังไปทำลายเช่นนั้น

6) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าเฉพาะอย่าง โดยมิชอบ

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สามารถแบ่งระดับการให้ความคุ้มครอง ออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ การให้ความคุ้มครองระดับทั่วไป และการให้ความคุ้มครองระดับพิเศษ

<sup>50</sup> ธนพจน์ เอกโยภยะ. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 3. หน้า 84-85.



การแบ่งระดับให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นี้เป็นไปตามพันธกรณีความตกลงก่อตั้งองค์การการค้าโลก (WTO) ในส่วนความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ในการนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์จึงได้ออกกฎกระทรวงกำหนดให้สินค้าชนิดใดเป็นสินค้าเฉพาะอย่างตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 28<sup>51</sup> วรรคหนึ่ง ดังนี้

“รัฐมนตรีอาจประกาศให้สินค้าประเภทใดเป็นสินค้าเฉพาะอย่างก็ได้ โดยกำหนดในกฎกระทรวง” คำว่าสินค้าเฉพาะอย่างนั้นเอง เป็นชื่อเรียกสินค้าที่ได้ประกาศกำหนดให้มีการคุ้มครองในระดับพิเศษ เนื่องจากเห็นสมควรว่าสินค้าเฉพาะอย่างนั้นสมควรได้รับความคุ้มครองชั้นกว่าปกติธรรมดา เช่น เป็นสินค้าที่ผู้ผลิตส่วนใหญ่อยู่ภายในประเทศ เป็นสินค้าที่สร้างมูลค่าให้แก่เศรษฐกิจในประเทศ หรืออาจจะเป็นสินค้าที่พบว่ามีการลักลอบนำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไปใช้กับสินค้าที่คล้ายคลึงกันมากโดยอาศัยช่องโหว่ทางกฎหมาย เป็นต้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์จึงออกกฎกระทรวงกำหนดให้ข้าว ใหม วนั และสุรา เป็นสินค้าเฉพาะอย่าง

ในวรรค 2 ของมาตรา 28 ได้กล่าวถึงการละเมิดการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าเฉพาะอย่างไว้ดังนี้ “ภายใต้บังคับวรรคสี่ เมื่อประกาศให้สินค้าประเภทใดเป็นสินค้าเฉพาะอย่างตามวรรคหนึ่ง การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้าที่มีได้มีแหล่งภูมิศาสตร์ที่ระบุในคำขอขึ้นทะเบียนเป็นการกระทำโดยมิชอบแม้ว่าผู้ใช้จะได้ระบุแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้านั้นไว้ด้วย หรือ ได้ใช้คำหรือได้กระทำการใดที่แสดงให้เห็นทราบถึงแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้านั้นก็ตาม

การแสดงให้เห็นทราบถึงแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้าตามวรรคสองให้รวมถึงการใช้คำว่า “ชนิด” “ประเภท” “แบบ” หรือคำหรือสิ่งทำนองเดียวกันประกอบกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ใช้กับสินค้านั้น

การกระทำตามวรรคสองมิให้ถือว่าเป็นการกระทำโดยมิชอบหากผู้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวเป็นระยะเวลาสิบปีติดต่อกันก่อนวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2537 หรือ โดยสุจริตก่อนวันดังกล่าว

การให้ความคุ้มครองแก่สินค้าเฉพาะอย่างนี้ ถือได้ว่าเป็นการให้ความคุ้มครองในระดับพิเศษ โดยกฎหมายสามารถเอาผิดกับผู้ที่นำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มาใช้โดยไม่ตรงกับความเป็นจริง ถึงแม้ว่าจะได้มีการระบุถึงแหล่งที่มาที่แท้จริงของสินค้านั้นก็ตาม เช่น ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ไวน์เชียงราย” กับไวน์ที่ผลิตจากพะเยา ถึงแม้ว่าจะได้ระบุแหล่งที่มาที่แท้จริงของไวน์นั้นว่ามาจากพะเยาหรือผลิตที่พะเยาก็ตาม ในกรณีเช่นนี้หากไวน์ไม่ได้เป็นสินค้าเฉพาะอย่างตามที่รัฐมนตรีกำหนด การระบุที่มาที่แท้จริงของไวน์นั้น เช่น “ผลิตที่พะเยา” จะไม่ทำให้การใช้ชื่อ

<sup>51</sup> พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546. มาตรา 28.

“ไวน์เชียงราย” กับไวน์ที่ผลิตในจังหวัดพะเยาเป็นความผิดแต่อย่างใด แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ไวน์เป็นสินค้าที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นสินค้าเฉพาะอย่าง ดังนั้น การระบุแหล่งที่มาที่แท้จริง ก็ไม่ทำให้การกระทำนั้นไม่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ไปได้ จึงเห็นได้ว่าการให้ความคุ้มครองระดับพิเศษนี้ จะไม่คำนึงว่าผู้บริโภคสับสนหลงผิดหรือไม่ เพียงการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไม่ถูกต้องตามที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ ก็เป็นความผิดทั้งสิ้น<sup>52</sup>

อย่างไรก็ตาม กฎหมายได้ระบุข้อยกเว้นไว้ว่า หากมีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าเฉพาะอย่างโดยระบุแหล่งที่มาที่แท้จริง มาเป็นระยะเวลา 10 ปี ติดต่อกันหรือโดยสุจริตก่อนวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2537 อันเป็นวันที่ประเทศสมาชิก WTO ได้ลงนามในความตกลงมารีราเกชจัดตั้ง WTO ก็สามารถใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น โดยระบุแหล่งที่มาที่แท้จริงต่อไปได้ เช่น สุราไทยยี่ห้อหนึ่งพิมพ์ข้อความว่า “Scotch Whisky” ลงบนฉลากของสุราดังกล่าว โดยที่สุรานั้นไม่ได้ผลิตในสกอตแลนด์แต่อย่างใด แต่ได้ใช้ข้อความนั้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 ในกรณีเช่นนี้ สุราไทยยี่ห้อนั้นยังคงใช้ข้อความดังกล่าวต่อไปได้โดยไม่ถือเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 นอกจากนี้ ในกรณีที่สินค้าที่รัฐมนตรีกำหนดให้เป็นสินค้าเฉพาะอย่าง มีหรือใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน แต่สินค้าทั้งสองชนิดมีแหล่งภูมิศาสตร์ที่ต่างกัน การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทั้งสองชนิดมีแหล่งภูมิศาสตร์ที่ต่างกัน การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าทั้งสองชนิดดังกล่าว จะถูกกำหนด โดนกฎเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งจะกำหนดให้ผู้ที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ระบุข้อความอื่นที่จะทำให้ผู้บริโภคทราบแน่ชัดว่าเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของแหล่งพื้นที่ใด ตัวอย่างเช่น ระบุชื่อประเทศของแหล่งภูมิศาสตร์นั้น เช่น Canterbury, England หรือ Canterbury, New Zealand เป็นต้น หรือ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น ทั้งนี้ ดังที่ได้บัญญัติในมาตรา 29<sup>53</sup> “ในกรณีที่สินค้าเฉพาะอย่างที่กำหนดในกฎกระทรวงมีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันแต่เป็นสินค้าที่มีแหล่งภูมิศาสตร์ต่างกันเมื่อมีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าดังกล่าว ให้การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในกรณีนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

<sup>52</sup> ชนพจน์ เอกโยคยะ. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 85-86.

<sup>53</sup> พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546. มาตรา 29.

### 7) การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน

การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 นั้น อยู่ในรูปของการกำหนดมาตรการในการป้องกันการลบล้างผลของผู้บริโภคขึ้น โดยได้วางหลักไว้ในมาตรา 29 ความว่า

“ในกรณีที่ดินค้าเฉพาะอย่างที่กำหนดในกฎกระทรวงมีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เหมือนหรือพ้องกันแต่เป็นสินค้าที่มีแหล่งภูมิศาสตร์ต่างกัน เมื่อมีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้านั้นแล้วให้การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในกรณีนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นในกรณีที่ดินค้านั้นมีหรือใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันแต่กลับมีแหล่งภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกันนั้น การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้านั้นจะถูกกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเอาไว้ในกฎกระทรวงในเรื่องดังกล่าวเป็นการเฉพาะ ซึ่งได้วางหลักให้ผู้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นๆทำการระบุข้อความอื่นที่จะทำให้ผู้บริโภคทราบแน่ชัดว่าเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของแหล่งใดเป็นสำคัญ โดยอำนาจตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 นี้ ทางรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์จึงได้มีการออก “กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547” ขึ้นบังคับใช้ โดยหลักเกณฑ์และมาตรการตามกฎกระทรวงฉบับดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจะทำการกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

### 3.3.2 มาตรการการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547

กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 ฉบับนี้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในกรณีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันแต่มีแหล่งภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน<sup>54</sup> ทั้งนี้ ก็เพื่อใช้ในการสร้างความแตกต่างให้กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวเพื่อแก้ปัญหาการก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดแก่ผู้บริโภคในประเด็นแหล่งที่มาหรือแหล่งภูมิศาสตร์ที่แท้จริงของสินค้านั้นๆ อีกทั้ง ยังเป็นการประกาศรายชื่อสินค้าที่ถูกกำหนดให้เป็นสินค้าเฉพาะอย่างอีกด้วย

<sup>54</sup> กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547. เหตุผลในการประกาศใช้.

สำหรับการสร้างความแตกต่างให้กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันนั้น กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 ได้วางหลักให้ผู้ที่ทำการผลิตสินค้าที่ใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เหมือนหรือพ้องกันกับผู้ผลิตรายอื่น แต่มาขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวนี้ภายหลังผู้ผลิตรายอื่น จะต้องทำการกำหนดชื่อแหล่งภูมิศาสตร์และชื่อประเทศต่อท้ายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ประสงค์จะใช้ด้วย หลักการดังกล่าวนี้ได้บัญญัติไว้ใน ข้อ 2 ใจความว่า

“ในกรณีที่สินค้าเฉพาะอย่างตามข้อ 1<sup>55</sup> มีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เหมือนหรือพ้องกันกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของสินค้าเฉพาะอย่างที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้วหรืออยู่ระหว่างดำเนินการขึ้นทะเบียน แต่เป็นสินค้าที่มีแหล่งภูมิศาสตร์ต่างกัน ให้การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าเฉพาะอย่างที่ยื่นทะเบียนรายหลังต้องระบุแหล่งภูมิศาสตร์และประเทศที่ผลิตสินค้านั้นไว้ท้ายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยชัดเจน”

จากบทบัญญัติในข้อ 2 แห่งกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 นั้น จะเห็นได้ว่า การกำหนดมาตรการในการป้องกันการสับสนหลงผิดของผู้บริโภคในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้านั้นยังไม่มีมีการกำหนดกรอบหรือขอบเขตในการกำหนดมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันแต่อย่างใด ซึ่งแตกต่างไปจากหลักการที่ได้บัญญัติไว้ในข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ที่ได้มีการกำหนดหลักการในเรื่องของสร้างความแตกต่างภายใต้หลักแห่งความเท่าเทียมกันเอาไว้ ซึ่งในประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้จะได้ทำการกล่าวในส่วนของการวิเคราะห์ปัญหาต่อไป

### 3.3.3 มาตรการการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

ทรัพย์สินทางปัญญานั้นถือเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่งที่มีลักษณะแตกต่างไปจากทรัพย์สินโดยทั่วไป เนื่องจากทรัพย์สินโดยทั่วไปนั้นส่วนมากจะมีความเป็นรูปธรรม กล่าวคือเป็น

<sup>55</sup> กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547. ข้อ 1 .

“กำหนดให้รายชื่อประเภทสินค้าต่อไปนี้เป็นสินค้าเฉพาะอย่าง

- (1) ข้าว
- (2) ไหม
- (3) ไวน์
- (4) สุรา”

สิ่งที่สามารถมองเห็นและสามารถสัมผัสได้ซึ่งได้แก่สังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ แต่ทรัพย์สินทางปัญญานั้นถือเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่งที่มีความเป็นนามธรรมเป็นอย่างมาก เนื่องจากมักอยู่ในรูปของสิ่งที่ไม่สามารถหยิบแตะได้เนื่องจากเป็นสิ่งที่พัฒนามาจากปัญญาของมนุษย์ แต่อย่างไรก็ตามทรัพย์สินทางปัญญานั้นแม้จะจับไม่ได้เหมือนกับทรัพย์สิน โดยทั่วไปแต่กลับสามารถตราความเป็นทรัพย์สินได้เช่นเดียวกับทรัพย์สินรูปแบบอื่นๆ

สำหรับคำนิยามของความหมายคำว่าทรัพย์สินทางปัญญานั้นมิได้มีการกำหนดเอาไว้ อย่างตายตัวและเฉาะเจาะจงว่าหมายถึงสิ่งใดบ้าง จึงเป็นเหตุให้มีการนิยามความหมายของทรัพย์สินทางปัญญาขึ้นหลากหลายและมีขอบเขตของการตีความไว้อยู่มาก ซึ่งนิยามความหมายของคำดังกล่าวนี้มีตัวอย่างดังต่อไปนี้<sup>56</sup>

1) ทรัพย์สินทางปัญญานั้นหมายถึงผลงานที่เกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นหรือการสร้างสรรคของมนุษย์โดยให้ความสำคัญกับผลผลิตของสติปัญญาและความชำนาญของผู้คิดค้นเป็นอย่างมาก แต่จะไม่คำนึงถึงชนิดของการสร้างสรรค์หรือวิธีการนำเสนอแต่อย่างใด ซึ่งทรัพย์สินทางปัญญานั้นสามารถทำการนำเสนอออกมาได้ในทุกรูปแบบไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของสิ่งที่จับต้องได้หรือจับต้องไม่ได้ก็ตาม ซึ่งสามารถกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ทรัพย์สินทางปัญญานั้นเป็นสิทธิทางกฎหมายที่ได้มอบให้แก่เจ้าของสิทธิหรือผู้ทรงสิทธิที่มีอยู่เหนือสิ่งที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ในทางสติปัญญาของมนุษย์ โดยสามารถจำแนกประเภทของทรัพย์สินทางปัญญาได้เป็น 2 ประเภทหลักๆด้วยกัน ก็คือ ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมและลิขสิทธิ์ ในส่วนของทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมนั้นยังสามารถทำการแบ่งประเภทย่อยออกได้อีกเช่นกัน โดยมีทั้งหมด 6 ประเภท อันได้แก่ สิทธิบัตร, เครื่องหมายการค้า, แบบผังภูมิของวงจรรวม, ความลับทางการค้า, ชื่อทางการค้า และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

2) ทรัพย์สินทางปัญญานั้นถือเป็นผลงานที่เกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นหรือการสร้างสรรคโดยสติปัญญาของมนุษย์โดยไม่คำนึงว่าสิ่งที่ทำการประดิษฐ์คิดค้นหรือสร้างสรรคขึ้นมานั้นจะมีรูปแบบหรือวิธีการในการแสดงออกเป็นเช่นไร โดยทรัพย์สินทางปัญญาตามความหมายนี้ได้หมายความรวมไปถึงความคิด แนวคิดที่เกิดจากสติปัญญา การสร้างสรรค์ขึ้นเป็นผลงานหรือผลผลิตที่สามารถสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นได้หรือสามารถนำไปต่อยอดเป็นผลผลิต สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าโดยเริ่มต้นจากความคิดและสติปัญญาของมนุษย์ด้วย แม้ว่าสิ่งนั้นจะสามารถจับต้องได้หรือไม่ได้ก็ตาม ย่อมเป็นสิ่งที่กฎหมายได้ให้ความคุ้มครองว่าเป็นทรัพย์สินทาง

<sup>56</sup> สุขแสง คุณนก และสายชล จินโจ. (2562). รูปแบบการพัฒนาสื่อการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญากฎมีปัญญาท้องถิ่นด้านสิทธิบัตรสู่การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. หน้า 6-7.

ปัญญาแล้วและถือเป็นสิ่งที่สามารถครอบครองสิทธิในการเป็นเจ้าของได้ ทั้งนี้ การให้ความหมายทรัพย์สินทางปัญญาในลักษณะดังกล่าวก็ได้มีการแบ่งประเภทของทรัพย์สินทางปัญญาออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ เช่นเดียวกับการให้นิยามความหมายในข้างต้นซึ่งก็คือทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมและลิขสิทธิ์ แต่มีข้อแตกต่างกันตรงที่ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมตามความหมายในข้อดังกล่าวนี้ได้แบ่งออกเป็นประเภทย่อยทั้งหมด 9 ประเภทด้วยกัน คือ สิทธิบัตร, สิทธิบัตรการประดิษฐ์, อนุสิทธิบัตร, สิทธิบัตร การออกแบบผลิตภัณฑ์, แผนผังภูมิของวงจรรวม, เครื่องหมายการค้า, ความลับทางการค้า, ชื่อทางการค้า และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดในข้างต้นในเรื่องของความหมายของทรัพย์สินทางปัญญานั้นสามารถสรุปใจความสำคัญได้ว่า ทรัพย์สินทางปัญญา คือ ผลงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์โดยใช้สติปัญญาของมนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของความคิด สิ่งประดิษฐ์หรือการแสดงออกถึงผลงานการสร้างสรรค์ก็ตาม แต่ผลงานดังกล่าวนั้นก็กลับมีคุณค่าทางเศรษฐกิจได้เมื่อนำเข้าสินค้าดังกล่าวนั้นสู่ระบบตลาด<sup>57</sup> โดยทรัพย์สินทางปัญญานี้ได้ก่อให้เกิดสิทธิในทางกฎหมายขึ้นในรูปแบบหนึ่ง ทั้งนี้ ก็เพื่อให้ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ทรงสิทธินั้นสามารถที่จะใช้ผลงานของตนในการดำเนินการใดๆ อันเป็นการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการ โอนสิทธิหรืออนุญาตให้ใช้สิทธิ ตลอดจนการใช้สิทธิต่างๆอันเป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญานั้น แต่อย่างไรก็ตาม สิทธิดังกล่าวจะต้องขึ้นอยู่กับประเภทของทรัพย์สินทางปัญญาในชั้นนั้นๆ ด้วยว่าเป็นเช่นไร<sup>58</sup>

### 3.4 สรุปเปรียบเทียบมาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายระหว่างกฎหมายต่างประเทศและประเทศไทย

ในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 ที่ไม่สอดคล้องกับข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ในข้างต้นนั้น เมื่อทำการพิจารณาตีความตามตัวอักษรและตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ประกอบกับการศึกษาเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักการดังกล่าวของกฎหมายต่างประเทศแล้ว จะเห็นได้ว่ายังมีความไม่ชัดเจนอันเป็นบ่อเกิดของการไม่สอดคล้องกับหลักการใจข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ในประเด็นของหลักความเป็นธรรมในแง่ของการตีความตามตัวอักษรเป็นอย่างดี

<sup>57</sup> พัฒน์รัฐ พักจันทร์. (2552). *หนังสือชุดกติกา WTO เล่มที่ 5 โครงการ WTO Watch*. หน้า 1.

<sup>58</sup> ไชยศ เหมะรัชตะ. (2560). *ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: นิติธรรม. หน้า 8.

มาก ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้ประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกัน พ.ศ. 2547 นั้นมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ที่มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่พ้องหรือเหมือนกันนั้นจะสามารถสร้างความเป็นธรรมให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้อย่าง สมบูรณ์

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบมาตรการการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันของกฎหมายระหว่างประเทศ

ประเทศ	มาตรการทางกฎหมาย	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน			
		คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม
สาธารณรัฐฝรั่งเศส	อนุสัญญากรุงปารีสฯ	ไม่ได้มีการบัญญัติ	ไม่ได้มีการบัญญัติไว้	ไม่ได้มีการบัญญัติไว้	<p>(1) อนุญาตให้ยี่ห้อสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม</p> <p>(2) การยี่ห้อดังกล่าวสามารถกระทำได้ทั้งในประเทศที่ผลิตสินค้าและประเทศที่นำเข้า</p> <p>(3) การยี่ห้อสามารถทำได้โดยการร้องขอของอัยการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบุคคลผู้มีส่วนได้เสียภายใต้กฎหมายของประเทศสมาชิก</p> <p>(4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่จำเป็นต้องยี่ห้อสินค้านั้นในระหว่างการขนส่ง</p> <p>(5) หากกฎหมายของประเทศสมาชิกไม่อนุญาตให้มีการยี่ห้อสินค้าที่นำเข้า การยี่ห้อดังกล่าวจะต้องถูกแทนที่ด้วยการห้ามการนำเข้าสินค้านั้น หรือการอนุญาตให้ยี่ห้อสินค้านั้นภายในประเทศได้ และ</p>



ประเทศ	มาตรการ ทางกฎหมาย	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน			
		คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม
					(6) หากกฎหมายของประเทศสมาชิกไม่อนุญาตให้มีการยึดสินค้าที่นำเข้าหรือการห้ามการนำเข้าหรือการยึดสินค้าในประเทศ ประเทศนั้นจะต้องอนุญาตให้มีการฟ้องร้องและชดใช้ค่าเสียหายเป็นการทดแทนมาตรการเหล่านั้น
ราชอาณาจักร สเปน	ความตกลง กรุงมาดริดฯ	ไม่ได้มีการ บัญญัติ	ไม่ได้มีการ บัญญัติไว้	ไม่ได้มีการบัญญัติไว้	(1) ห้ามไม่ให้มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ถูกต้อง หรือห้ามไม่ให้มีการนำเอาสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ไปใช้ในทางที่จะก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดแก่ผู้บริโภค  (2) ห้ามมิให้มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ถูกต้องกับการดำเนินธุรกิจการค้าในทุกประเภท โดยให้หมายความรวมถึงการประกอบธุรกิจในลักษณะของการให้บริการด้วย  (3) กำหนดให้อำนาจรัฐในการสั่งยึดสินค้าที่ใช้สิ่ง

ประเทศ	มาตรการ ทางกฎหมาย	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน			
		คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม
					บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยไม่ชอบ โดยกำหนดให้บังคับใช้แก่การนำสินค้าเข้ามายังจำหน่ายในประเทศเท่านั้น แต่หากสินค้าที่มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ถูกต้องนั้น ได้อยู่ในระหว่างของการขนส่งไปยังประเทศที่สาม หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการนำผ่านแดนนั้น ประเทศสมาชิกที่เป็นทางผ่านนั้นจะไม่สามารถทำการยึดหรือกักสินค้านั้นไว้เพื่อทำการสอบได้
สหพันธ์ สาธารณ รัฐ เยอรมนี	ความตกลง กรุงลิสบอน ฯ	ได้มีการนิยาม ความหมายของ คำว่า “เครื่องหมาย แหล่งกำเนิด” แต่ ไม่ได้มีการ กำหนดนิยาม	ไม่ได้มีการ บัญญัติไว้	(1) เครื่องหมายแหล่งกำเนิดจะต้อง เป็นชื่อทางภูมิศาสตร์ของประเทศ แคว้น หรือท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง (2) เครื่องหมายแหล่งกำเนิดจะต้อง แสดงถึงประเทศ แคว้น หรือท้องถิ่น อันเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้าหรือ	การให้ความคุ้มครองภายใต้บทบัญญัติแห่ง กฎหมายคำพิพากษาของศาลหรือคำวินิจฉัยของ เจ้าหน้าที่ของรัฐ

ประเทศ	มาตรการ ทางกฎหมาย	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกัน			
		คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม
		เฉพาะของสิ่ง บ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ที่ เหมือนหรือป้อง กันไว้แต่อย่างใด		ผลิตภัณฑ์นั้น (3) เครื่องหมายแหล่งกำเนิดจะต้อง แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงอย่างมี นัยสำคัญ ระหว่างคุณภาพ หรือ คุณลักษณะเฉพาะของสินค้าหรือ ผลิตภัณฑ์กับภาพแวดล้อมทาง ภูมิศาสตร์อันเป็นแหล่งกำเนิดของ สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าว	
ประเทศ ไทย	ข้อตกลงว่า ด้วยสิทธิใน ทรัพย์สิน ทางปัญญาที่ เกี่ยวกับการ การค้า	มีแต่เพียงการ นิยามความหมาย ของคำว่า “สิ่ง บ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์” เท่านั้น แต่ไม่ได้ มีการกำหนด	หลักในเรื่อง ของการให้ ความคุ้มครอง ตามข้อ 22 วรรคสี่ มีดังนี้ 1) แม้การใช้สิ่ง	- การจดทะเบียน หรือการจด ทะเบียนเครื่องหมายการค้าหรือการ ได้สิทธิในเครื่องหมายการค้านั้นมีอยู่ ก่อนวันที่ทบพญูญติแห่งความตกลง TRIPs จะมีผลผูกพันต่อประเทศ สมาชิกองค์การการค้าโลกตามที่ได้ ระบุไว้ในภาค 6 บทเฉพาะกาล	การดำเนินคดีที่สามารถกระทำได้ตามบทบัญญัติ ข้อ 22 ขอความตกลง TRIPs

ประเทศ	มาตรการ ทางกฎหมาย	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกัน			
		คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม
		<p>นิยามเฉพาะของ สิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ที่ เหมือนหรือป้อง กันไว้อย่าง ชัดเจน</p>	<p>บ่งชี้ทา ภูมิศาสตร์ใน สินค้าจำพวก ไวน์จะเป็นจริง สอดคล้องกับ แหล่งที่มาของ สินค้า</p> <p>2) ต้องมีการ สร้างความ แตกต่าง เพื่อ ป้องกันการ ทับซ้อนหลงผิด โดยต้องปฏิบัติ อย่างเป็นธรรม</p>	<p>- การขอจดทะเบียน หรือการจด ทะเบียนเครื่องหมายการค้าหรือการ ได้สิทธิในเครื่องหมายการค้ามีอยู่ ก่อนที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะได้รับ ความคุ้มครองในประเทศแหล่งกำเนิด</p>	

ประเทศ	มาตรการ ทางกฎหมาย	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกัน			
		คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม
ประเทศ มยุโรป	ข้อบังคับ สภาพภาพ ยุโรป ที่ 1151/2012	ได้มีการบัญญัติ คำจำกัดความ ของสิ่งที่จะได้รับ การจดทะเบียน เป็นสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ เอาไว้ 2 ประเภท ซึ่งได้แก่ การระบุ แหล่งกำเนิดและ สิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ แต่ ไม่ได้มีการ กำหนดนิยาม เฉพาะของสิ่ง บ่งชี้ทาง	1) ชื่อที่ป้องกัน ที่ทำให้ ผู้บริโภคเข้าใจ ผิดเชื่อว่าสินค้า นั้นมาจากที่อื่น แห่งหนึ่ง จะไม่ สามารถนำมา ขึ้นทะเบียนได้ 2) การใช้ชื่อที่ ป้องกันที่ได้รับ การขึ้น ทะเบียนแล้ว จะต้องมีความ	- ต้องสามารถทำการระบุหรือบ่งชี้ให้ ทราบถึงแหล่งกำเนิดอันเป็นสถานที่ที่มี ลักษณะเป็นภูมิภาคหรือประเทศที่มี ความเฉพาะเจาะจงได้ - คุณภาพ ชื่อเสียง หรือลักษณะเฉพาะ ของสินค้าจะต้องเป็นผลโดยตรงมา จากพื้นที่อันเป็นแหล่งภูมิศาสตร์ที่ เป็นแหล่งกำเนิดทั้งที่เป็นปัจจัยโดย ทางธรรมชาติและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ มนุษย์ - จะต้องมีขั้นตอนหรือกระบวนการ ในทุกๆ ขั้นตอนเกิดขึ้นในพื้นที่ทาง ภูมิศาสตร์ตามที่ได้ระบุแจ้งไว้	มาตรการในการป้องกันการสับสนหลงผิดตาม กฎหมายได้บัญญัติต่อมาในข้อ (1) และ (2) กล่าวคือ

ประเทศ	มาตรการทางกฎหมาย	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกัน			
		คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม
		ภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกันไว้	แตกต่างกันในทางปฏิบัติอย่างเพียงพอระหว่างชื่อที่ขึ้นทะเบียนไว้ก่อนและหลัง		
สาธารณรัฐสิงคโปร์	The Geographical Indications Act 2014 แห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกัน หมายถึง สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่บางส่วนหรือ	1) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสินค้าที่มีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันนั้นอาจ	(1) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้าใดๆที่ไม่ได้เกิดขึ้นในสถานที่ตามที่ได้ระบุสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จนก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดแก่สาธารณชนเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ของสินค้านั้น (2) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะที่ก่อให้เกิดการแข่งขันที่ไม่	(1) นายทะเบียนอาจจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการจดทะเบียนก่อนหน้า (2) เพื่อความมุ่งประสงค์ของอนุมาตรา (1) นายทะเบียนอาจจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ฟ้องเสียดกับเงื่อนไขทางปฏิบัติที่แยกความแตกต่างของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกัน

ประเทศ	มาตรการ ทางกฎหมาย	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน			
		คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม
		ทั้งหมดมี ตัวสะกด เหมือนกันหรือที่ ออกเสียง เหมือนกันกับสิ่ง บ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ สำหรับสินค้า ใดๆที่มี แหล่งกำเนิดทาง ภูมิศาสตร์ที่ แตกต่างกัน	ดำเนินคดี ได้ 2) ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียใน สินค้าที่มีสิ่ง บ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ที่ เหมือนกันนั้น หากเป็นการ กระทำที่ยัง ไม่ได้กำหนด ไว้ในเงื่อนไข ของนาย ทะเบียน จะ	เป็นธรรมขึ้นตามความหมายในข้อ 10 ทวิของอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการ คุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม (3) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับ สินค้าประเภทไวน์และสุราซึ่งไม่ได้มี แหล่งกำเนิดตามสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ที่ระบุไว้ ไม่ว่าจะเป็นใน กรณี - ไวน์หรือสุราที่ขึ้นทะเบียนไม่ได้มี แหล่งกำเนิดที่แท้จริงตามที่ระบุไว้ - ไวน์หรือสุราที่ขึ้นทะเบียนมีลักษณะ เป็นการกระทำที่พยายามให้ สาธารณชนสับสนหลงผิดด้วยการ แสดงข้อความบางอย่างโดยการใช้คำ	จากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการจดทะเบียน ก่อนหน้า (3) ในการกำหนดเงื่อนไข ในทางปฏิบัติที่จะ กำหนดตามอนุมาตรา (2) ให้นายทะเบียนคำนึงถึง (a) ความจำเป็นในการดูแลผู้มีส่วนได้เสียที่ เกี่ยวข้องอย่างเท่าเทียมกัน (b) ความจำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่าผู้บริโภคจะไม่ เข้าใจผิด และ (c) มุมมองและการยื่นคำขอจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเดียวกันและของผู้ขอจด ทะเบียนหรือผู้จดทะเบียน แล้วแต่กรณีของสิ่งบ่งชี้ ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการจดทะเบียนก่อนหน้า (4) รัฐมนตรีอาจวางระเบียบเพื่อจัดให้มีการ ดำเนินการตามความมุ่งประสงค์ของอนุมาตรา (3)

ประเทศ	มาตรการ ทางกฎหมาย	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกัน			
		คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม
			เป็นอำนาจของศาลในการกำหนดเงื่อนไขในการแยกความแตกต่างนั้น	ว่า”ชนิด” “ประเภท” “แบบ” “การเลียนแบบ” หรือถ้อยคำหรือข้อความที่คล้ายคลึงกันด้วย	(c) และเรื่องที่เกี่ยวข้อง



จากการศึกษาเปรียบเทียบมาตรการการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันระหว่างกฎหมายระหว่างประเทศกับกฎหมายต่างประเทศนั้น ผู้วิจัยจะชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของมาตรการการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ออกมาในรูปแบบของตารางเปรียบเทียบ โดยทำการเปรียบเทียบทั้งมาตรการที่วางหลักไว้ในอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม, ความตกลงกรุงมาดริดว่าด้วยการปราบปรามสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าที่ใช้ไม่ถูกต้องหรือปลอมแปลง, ความตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนระหว่างประเทศ, ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า, ข้อบังคับสหภาพยุโรป ที่ 510/2006 กับระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 1151/2012 (Regulation (EU) No. 1151/2012) และ The Geographical Indications Act 2014 แห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งมีเนื้อหาและสาระสำคัญดังตารางที่กล่าวข้างต้น

## บทที่ 4

### วิเคราะห์ ปัญหา ทางกฎหมายเกี่ยวกับ การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายในเรื่องของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยเฉพาะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน ประกอบการวิเคราะห์ปัญหาของการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายในการที่จะขึ้นทะเบียนและให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ดังกล่าว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ กำหนดประเด็นเพื่อการวิเคราะห์แนวทางปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในเรื่องดังกล่าวไว้ดังนี้

#### 4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ประเด็นปัญหาในเรื่องของความไม่ชัดเจนของกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 นั้น ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาออกเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

##### 4.1.1 ปัญหาความไม่ชัดเจนที่ไม่สอดคล้องกับข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ในประเด็นของหลักความเป็นธรรมในแง่ของการตีความตามตัวอักษร

คำว่า “Equitable Treatment” ตามที่ระบุไว้ในข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ในข้อ 23 (3) เรื่องการให้ความคุ้มครองในระดับพิเศษสำหรับสินค้าไวน์และสุรา หากแปลตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว “Equitable Treatment” หมายถึงการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม โดยข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า In the case of homonymous geographical indications for wines. Each Member shall determine the practical conditions under which the homonymous indications in question will be differentiated from each other, taking into account the need to ensure equitable treatment of the producers concerned and the consumers are not misled. ดังจะกล่าวได้ว่า ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ได้กำหนดเงื่อนไขที่สามารถปฏิบัติได้เอาไว้อย่างชัดเจนแล้ว แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันสำหรับผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการทุกฝ่ายด้วย

ซึ่งเมื่อทำการตีความตามตัวอักษรของคำว่า “Equitable Treatment” ตามที่ระบุไว้ใน ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ในข้อ 23 (3) กับการนำ หลักการดังกล่าวมาบัญญัติไว้ในมาตรการกฎหมายภายในประเทศตามพันธกรณีที่ไทยได้เข้าร่วม เป็นภาคีในข้อตกลงระหว่างประเทศฉบับดังกล่าวนั้นสามารถทำการจำแนกการพิจารณาได้ดังนี้

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ได้บัญญัติเรื่องสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าเฉพาะอย่างไว้ในมาตรา 29 โดยวางหลักว่า เมื่อมีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าเฉพาะอย่าง ให้การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในกรณีนี้เป็นไปตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง เมื่อตีความตามตัวอักษรแล้วกฎหมายไทยไม่ได้ บัญญัติถึงเรื่องการคำนึงให้มีการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมแก่ผู้ผลิตทุกฝ่ายตามที่ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิ ในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) กำหนดไว้แต่อย่างใด ในขณะที่ประเทศไทยมี พันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การที่ไม่ได้บัญญัติหรือวางหลัก ไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว ส่งผลเสียหายต่อการที่นายทะเบียนจะต้องใช้ความระมัดระวังในการ ตรวจสอบคำขอให้เป็นไปอย่างเป็นธรรมให้แก่ทุกฝ่าย ดังนั้น แม้ว่าพระราชบัญญัตินี้จะไม่ได้ ทำการระบุถึงนิยามความหมายของคำว่า “Equitable Treatment” หรือการปฏิบัติอย่างเป็น ธรรมเอาไว้ แต่การบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ฉบับดังกล่าวนั้นก็กลับก่อให้เกิดผลที่เอื้ออำนวยไป ในทิศทางที่ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ผลิตทั้งสองฝ่ายนั้นได้เองการไม่บัญญัติเช่นนี้ก็ไม่ได้เป็นการ ผิดพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติแต่อย่างใด

ในส่วนของกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็น กฎกระทรวงที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ได้กำหนดขึ้นบังคับใช้โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546<sup>1</sup> นั้นถือเป็นมาตรการทางกฎหมาย ที่ประเทศไทยได้ตราขึ้นบังคับใช้ก็เพื่อให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้สอดคล้องกับ มาตรฐานขั้นต่ำที่ได้กำหนดไว้ในข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ที่ได้บัญญัติไว้ในข้อ 23 (3)<sup>2</sup> โดยเมื่อพิจารณาจากถ้อยคำตามตัวอักษรแล้วจะพบว่า กฎกระทรวงฉบับดังกล่าวนี้ก็มิได้ทำการบัญญัติถึง “Equitable Treatment” เอาไว้เช่นกัน

<sup>1</sup> พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546. มาตรา 29.

ในกรณีที่สินค้าเฉพาะอย่างที่กำหนดในกฎกระทรวงมีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เหมือนหรือพ้องกันแต่เป็น สินค้าที่มีแหล่งภูมิศาสตร์ต่างกัน เมื่อมีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้านั้นๆ ให้การใช้สิ่ง บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในกรณีนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

<sup>2</sup> ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs). ข้อ 23 (3).

แต่หากพิจารณาตามเจตนารมณ์แล้วหลักปฏิบัติในการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าเฉพาะอย่างที่มีเหมือนหรือพ้องกันได้บัญญัติไว้ในกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อ ประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 นั้นจะเห็นได้ว่าได้มีการวางหลักเกณฑ์ไว้ในข้อ 2 โดยพิจารณาคำว่า “Equitable Treatment” จะเห็นว่ากฎกระทรวงดังกล่าวมีเจตนารมณ์วางหลักการแบ่งแยกสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันตามที่ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) กำหนดให้ปฏิบัติ แต่กฎกระทรวงกำหนดไว้เพียงว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของสินค้าเฉพาะอย่างที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้วหรืออยู่ระหว่างดำเนินการขึ้นทะเบียนแต่เป็นสินค้าที่มีแหล่งภูมิศาสตร์ต่างกัน ให้การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าเฉพาะอย่างที่ได้ขึ้นทะเบียนรายหลังต้องระบุแหล่งภูมิศาสตร์และชื่อประเทศที่ผลิตสินค้านั้นไว้ท้ายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยชัดเจน

ซึ่งการวางหลักเกณฑ์ในข้อ 2 แห่งกฎกระทรวงฉบับดังกล่าวนี้ถือเป็นการวางหลักการในเรื่องของการสร้างความแตกต่างให้กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน และเป็นการป้องกันการสับสนหลงผิดให้แก่ผู้บริโภคแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม หลักการดังกล่าวกลับเป็นเพียงมาตรการที่กำหนดว่าการจะนำเอาชื่อแหล่งภูมิศาสตร์หรือชื่อประเทศมาใช้ร่วมกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ชื่อเหมือนหรือพ้องกันนั้นจะต้องทำอย่างชัดเจนเท่านั้น แต่กลับไม่ได้มีการกำหนดว่า จะต้องกระทำโดยวิธีการแค่ไหนอย่างไรจึงจะถือว่าชัดเจนเพียงพอแล้ว ซึ่งหากมีการกระทำในลักษณะของการหลีกเลี่ยงขึ้น เช่น “ไวน์ที่ราบสูงภูเขา” กับ “ไวน์เมืองเลย” เช่นนี้จะถือว่าเป็นการกระทำโดยชัดเจนแล้วหรือไม่ การแสดงให้เห็นว่า “ไวน์ที่ราบสูงภูเขา” คือไวน์ที่ผลิตในแหล่งภูมิศาสตร์ที่ราบสูงภูเขา ของจังหวัดเลย กับสินค้า “ไวน์เมืองเลย” คือไวน์ที่ผลิตในพื้นที่แหล่งภูมิศาสตร์ที่ราบสูงครอบคลุมพื้นที่จังหวัดเลยเช่นเดียวกัน ดังเช่นกรณีนี้ จะทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนหลงผิดได้โดยง่าย แสดงให้เห็นว่าแม้มาตรการทางกฎหมายของไทยจะได้มีการกำหนดหลักการเพื่อป้องกันการสับสนหลงผิดแก่ผู้บริโภคในกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้า

---

การคุ้มครองเพิ่มเติมสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับไวน์และสุรา

...

(3) ในกรณีที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับไวน์เหมือนกันแต่มีความหมายต่างกัน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แต่ละสิ่ง จะได้รับการคุ้มครองภายใต้บังคับบทบัญญัติของวรรค 4 ข้อ 22 สมาชิกแต่ละรายจะพิจารณากำหนดเงื่อนไขที่สามารถปฏิบัติได้ซึ่งแยกความแตกต่างของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกัน แต่มีความหมายต่างกัน ดังกล่าว ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความจำเป็นในการทำให้ผู้ผลิตที่เกี่ยวข้องได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และไม่ทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิด ...

เฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 แล้วก็ตาม แต่มาตรการดังกล่าวนั้นกลับยังไม่อาจถือว่ามีผลสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้าได้ (TRIPs) เนื่องจากมาตรการดังกล่าวนี้ยังไม่สามารถที่จะทำการป้องกันการเกิดความสับสนหลงผิดของผู้บริโภคได้อย่างสมบูรณ์

ดังนั้น ในส่วนของการพิจารณาการตีความตามตัวอักษรของคำว่า “Equitable Treatment” กับมาตรการทางกฎหมายของไทยที่เกี่ยวข้องนั้นจะเห็นได้ว่า แม้กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 นั้นจะได้มีการวางหลักการสร้างความแตกต่างให้กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันที่จะมาขึ้นทะเบียนไว้แล้ว แต่หากพิจารณาว่าเป็นไปตามหลัก “Equitable Treatment” หรือการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมด้วยหรือไม่นั้น ผู้วิจัยกลับมีความเห็นว่าการกระทรวงฉบับดังกล่าวได้กำหนดกรอบการสร้างควมแตกต่างระหว่างสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันไว้อย่างแคบทำให้ไม่ยืดหยุ่นที่จะสามารถเปิดช่องหรือเปิดโอกาสให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเหมือนหรือชื่อคล้ายได้มาใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของตนที่อาจมีชื่อเสียงมาเป็นระยะเวลานาน ซึ่งการกำหนดวิธีการเพียงว่าให้ผู้นั้นขอขึ้นทะเบียนรายหลังระบุชื่อแหล่งภูมิศาสตร์และชื่อประเทศต่อท้าย ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการดังกล่าวนี้ไม่เป็นไปตามหลัก “Equitable Treatment” เช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีสินค้าสุรา PISCO และ PISCO CHILE สร้างความเป็นธรรมเพียงพอแล้วหรือไม่ที่ผู้ผลิตรายหลังจะไม่สามารถใช้คำว่า PISCO เพียงคำเดียวได้ เช่นเดียวกับผู้ผลิตรายแรกที่มาขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

นอกจากนี้ ปัญหาเรื่องการให้ระบุแหล่งภูมิศาสตร์และชื่อประเทศไว้ท้ายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เองนั้น ผู้วิจัยก็ได้มีความคิดเห็นในประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้ว่า ระบุแหล่งภูมิศาสตร์และชื่อประเทศไว้ท้ายสิ่งบ่งชี้ขึ้นถือเป็นการปิดช่องและปิดกั้นโอกาสการใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการที่มากเกินความพอดี ซึ่งหากมาตรการในการระบุตำแหน่งดังกล่าวนี้สามารถที่จะทำการยืดหยุ่นให้ผู้นั้นคำขอสามารถที่จะทำการพิจารณาการระบุตำแหน่งเองได้ก็จะถือว่าเป็นการที่สมควรอย่างยิ่ง เหตุเพราะผู้นั้นคำขอนั้นถือเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการที่จะได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นสร้างรายได้หรือสร้างมูลค่าเพิ่มโดยตรง จึงย่อมที่จะได้รับผลประโยชน์หรือผลกระทบกับการดำเนินการดังกล่าวที่มากกว่านายทะเบียนที่เป็นผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายนั่นเอง

สำหรับการวางหลักเกณฑ์ในเรื่องของการกำหนดเงื่อนไขเพื่อแสดงความแตกต่างดังกล่าวอย่างไม่ชัดเจนให้แก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันของไทยที่ได้กล่าวมาในข้างต้นมีความแตกต่างไปจากหลักการในเรื่องการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่

เหมือนหรือป้องกันตามกฎหมายต่างประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากทั้งสหภาพยุโรปและสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้นได้มีการบัญญัติหลักการดังกล่าวเอาไว้อย่างชัดเจน อาทิเช่น ในข้อบังคับสหภาพยุโรปที่ 510/2006 นั้นได้กำหนดว่า “การใช้ชื่อป้องกันที่จะได้รับการจดทะเบียนนั้นจะต้องมีความแตกต่างในทางปฏิบัติที่เพียงพอ จึงจะสามารถทำการขึ้นทะเบียนขอรับความคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้” หรือใน The Geographical Indications Act 2014 แห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์เองก็ได้มีการวางหลักในเรื่องดังกล่าวไว้ว่า “ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวินาทีใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อป้องกันนั้นอาจขอให้ศาลมีคำสั่งกำหนดเงื่อนไขที่เหมาะสมที่จะทำให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวนั้นถูกแยกแยะออกจากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อีกอันหนึ่งได้”

จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าในประเด็นปัญหาความไม่ชัดเจนของกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกัน พ.ศ. 2547 ที่ไม่สอดคล้องกับข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ในข้างต้นนั้น เมื่อทำการพิจารณาตีความตามตัวอักษรและตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ประกอบกับการศึกษาเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักการดังกล่าวของกฎหมายต่างประเทศแล้วจะเห็นได้ว่า กฎกระทรวงดังกล่าวยังมีความไม่ชัดเจนอันเป็นบ่อเกิดของการไม่สอดคล้องกับหลักการใจข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ในประเด็นของหลักความเป็นธรรมในแง่ของการตีความตามตัวอักษรเป็นอย่างมาก ซึ่งการแก้ไขความไม่ชัดเจนดังกล่าวนี้จะมีส่วนช่วยให้ประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกัน พ.ศ. 2547 นั้นมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ที่มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ฟ้องหรือเหมือนกันนั้นจะสามารถสร้างความเป็นธรรมให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้อย่างสมบูรณ์

#### **4.1.2 ปัญหาความไม่ชัดเจนที่ไม่สอดคล้องกับข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ในประเด็นของถ้อยคำและเจตนารมณ์**

สำหรับการศึกษาวิเคราะห์ในปัญหาความไม่ชัดเจนที่ไม่สอดคล้องกับข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ในประเด็นของถ้อยคำและเจตนารมณ์นั้น แม้จะได้มีการกรีนนำเนื้อหาบางส่วนไว้ในการวิเคราะห์ปัญหาความไม่สอดคล้องในหัวข้อก่อนหน้าไปบ้างแล้ว แต่ปัญหาความไม่สอดคล้องในด้านถ้อยคำและเจตนารมณ์นั้นยังเป็นสิ่งที่จะต้องทำการศึกษาวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นด้วยเช่นกัน

ดังที่ได้กล่าวไปว่า การตราพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 ขึ้นบังคับใช้นั้นเป็นการดำเนินการในลักษณะของการประยุกต์ใช้หรือการแปรสภาพกฎหมายระหว่างประเทศมาใช้เป็นกฎหมายภายในของไทย โดยผ่านขั้นตอนของฝ่ายนิติบัญญัติเสียก่อนจึงจะมีผลบังคับใช้ การดำเนินการในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นการนำถ้อยคำจากต้นฉบับซึ่งก็คือ ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ที่เป็นภาษาต่างประเทศมาแปลให้เป็นภาษาไทย เพื่อทำการกำหนดถ้อยคำภาษาไทยให้สอดคล้องกับความหมายและเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้ในข้อตกลงฉบับดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการในลักษณะนี้ย่อมก่อให้เกิดปัญหาตามมาได้เนื่องด้วยข้อจำกัดทางด้านภาษาที่มีความแตกต่างกัน รวมไปถึงการตีความเพื่อแปลความหมายอีกด้วย และเมื่อเกิดปัญหาไม่สอดคล้องในด้านของถ้อยคำขึ้นนั้นก็ย่อมที่จะส่งผลกระทบต่อความสอดคล้องในด้านเจตนารมณ์ตามไปด้วยเช่นกัน

ดังนั้น การวิเคราะห์ปัญหาความไม่ชัดเจนที่ไม่สอดคล้องกับข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ในประเด็นของถ้อยคำและเจตนารมณ์นั้น อีกทั้งในแง่ของความตกลงระหว่างประเทศ การบัญญัติข้อตกลงนี้จะเพียงการกำหนดไว้เพียงกว้างๆ หรือเรียกว่าเป็นเพียงมาตรฐานขั้นต่ำที่ต้องการให้ภาคีสมาชิกนำไปเป็นพื้นฐานในการอนุวัติการกฎหมายภายในประเทศขึ้นใหม่ ซึ่งหมายความว่าประเทศไทยสามารถตรากฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้ครอบคลุมและชัดเจนมากขึ้นเพียงใดก็ได้ แต่จะไม่สามารถจำกัดหรือด้อยสิทธิในการคุ้มครองให้ต่ำไปกว่าข้อตกลงระหว่างประเทศด้วย

ทั้งนี้ คำว่า “Homonymous Geographical Indications” ตามที่ระบุไว้ในข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ในข้อ 23(3) เรื่องการให้ความคุ้มครองในระดับพิเศษสำหรับสินค้าไวน์และสุรา หากแปลตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศแล้วสามารถแปลความหมายได้ว่า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน แต่อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) กลับไม่ได้มีการให้คำนิยามของคำว่า “Homonymous Geographical Indications” ไว้ว่าหมายถึงสิ่งใดที่เหมือนหรือสิ่งใดที่คล้ายอย่างไร จึงสามารถทำได้แต่เพียงอนุมานความหมายของคำดังกล่าวเองได้ว่าหมายถึง กรณีที่สินค้าสองชนิดมีชื่อทางภูมิศาสตร์ที่สะกดและออกเสียงเหมือนกัน แต่ระบุแหล่งภูมิศาสตร์อันเป็นแหล่งกำเนิดของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มาจากต่างพื้นที่กัน

ซึ่งคำนิยามดังกล่าวนี้ได้มีการนิยามความหมายไว้ใน The Geographical Act 2014 แห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งได้กำหนดคำนิยามของ “Homonymous Geographical Indications” เอาไว้ว่า หมายถึง สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่บางส่วนหรือทั้งหมดมีตัวสะกดเหมือนกันหรือที่ออกเสียงเหมือนกันกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าใดๆ ที่มีแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน

โดยการกำหนดคำนิยามในลักษณะดังกล่าวของกฎหมายสิงคโปร์นั้นเป็นการแสดงให้เห็นได้ว่า ประเทศฝ่ายกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) นั้นมีเจตนารมณ์ของการบัญญัตินิยามดังกล่าว ขึ้นอย่างชัดเจนด้วยเหตุที่ว่าไม่ต้องทำให้ศาลมีภาระในการตีความคำดังกล่าวอีก เนื่องจากศาลนั้น ถือเป็นผู้สร้างกฎหมายที่จะสามารถทำการระบุคำนิยามลงในตัวบทกฎหมายให้ชัดเจนประการใด ย่อมกระทำได้หากมิได้มีการบัญญัติขึ้นเป็นบทบัญญัติเอาไว้ จึงได้มีการกำหนดนิยามของคำว่า “Homonymous Geographical Indications” อย่างชัดเจนเพื่อลดปัญหาดังกล่าวที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

สำหรับ การระบุคำนิยามหรือไม่ระบุเป็นประเด็นปัญหาหนึ่งที่ผู้วิจัยจะหยิบยกขึ้นเพื่อนำมาทำการวิเคราะห์ถึงความไม่สอดคล้องกับข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ในประเด็นของถ้อยคำและเจตนารมณ์ ซึ่งทำการพิจารณาได้ว่า

พระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 ของไทยเองก็ไม่ได้มีการระบุคำนิยามไว้เช่นเดียวกัน แต่หากทำการวิเคราะห์ไปในแง่ที่ว่าหากระบุคำนิยามแล้วจะทำให้นายทะเบียนสามารถลดการใช้ดุลพินิจในการตีความตามกฎหมายที่ได้วางกรอบของคำว่าเหมือนหรือคล้ายลงได้นั้น อาจจะเป็นการก่อให้เกิดเป็นกรณีตัวอย่างแก่การนำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันที่จะนำมาขึ้นทะเบียนในภายหลังได้ ซึ่งจะเป็นการทำให้สามารถทราบได้ว่าชื่อที่จะนำมาขึ้นทะเบียนเหมือนหรือพ้องกับชื่อที่ดำเนินการขึ้นทะเบียนไว้อยู่หรือไม่

ต่อมาเมื่อทำการวิเคราะห์ในแง่ที่ว่าหากไม่ระบุคำนิยามคำว่า “Homonymous Geographical Indications” เอาไว้จะทราบได้อย่างไรว่าชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นี้จะเหมือนหรือพ้องหรือไม่นั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการหยิบยกบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ในมาตรา 6 ที่ได้วางหลักในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าวเอาไว้ว่า เครื่องหมายการค้าอันพึงรับจดทะเบียนได้ต้องไม่เป็นเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่บุคคลอื่นได้จดทะเบียนไว้แล้ว และต้องไม่เป็นเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายจนอาจทำให้ประชาชนสับสนหลงผิดในความเป็นเจ้าของหรือแหล่งกำเนิดของสินค้าไม่ว่าจะจดทะเบียนแล้วหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกฎหมายเครื่องหมายการค้านี้ถือเป็นกฎหมายที่มุ่งประสงค์คุ้มครองผู้บริโภค โภคอีกฉบับหนึ่งที่มีหลักการในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภค โภคมิให้หลงผิดในตัวเจ้าของสินค้าหรือแหล่งกำเนิดนั้นมีความใกล้เคียงและเทียบเคียงได้กับกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั่นเอง ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าแม้จะไม่มีคำนิยามที่จำเป็นต้องมีการระบุนิยามความหมายของคำดังกล่าวเอาไว้อย่างชัดเจนก็ตาม แต่ผู้วิจัยก็ยังมีความเห็นในทิศทางที่ว่าจะต้องทำ



การแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 ให้ชัดเจนถึงการป้องกันการทับซ้อนหลงผิดของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น ซึ่งการดำเนินการในกรณีเช่นนี้อาจทำให้การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันเป็นไปตามเจตนารมณ์ของข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ได้มากยิ่งขึ้น

จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าในประเด็นความไม่ชัดเจนของมาตรการทางกฎหมายของไทยที่ไม่สอดคล้องกับข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ในประเด็นของถ้อยคำและเจตนารมณ์ดังที่ได้กล่าวในข้างต้นนั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่ามาตรการทางกฎหมายไทยในการให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันนั้นยังมีจุดบกพร่องที่สมควรได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดขึ้นมาเพื่อรองรับการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเฉพาะ ทั้งนี้ ก็เพื่อให้การบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายในกรณีดังกล่าวนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง ยังช่วยลดปัญหาความสับสนหลงผิดของผู้บริโภคและสร้างความเท่าเทียมให้แก่ผู้ผลิตที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้อีกด้วย

#### 4.2 ปัญหาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองที่ไม่เท่าเทียมกันที่เกิดขึ้นในกรณีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าทั่วไป กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าเฉพาะอย่าง

หลักในเรื่องของการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้านั้นมีหลักในเรื่องของความเท่าเทียมเป็นพื้นฐาน ที่แม้จะไม่มีกรวางหลักดังกล่าวเอาไว้อย่างชัดเจนก็ตาม แต่ก็ยังเป็นหลักที่ได้ทำการยึดถือว่าความเท่าเทียมดังกล่าวนี้จะไม่มีการนำข้อยกเว้นใดๆ ก็ตามมาเป็นสิ่งที่จะก่อให้เกิดการปฏิบัติที่แตกต่างกันอันจะทำให้ไม่เกิดความไม่เท่าเทียมกันได้ ดังนั้น หากพิจารณาตามหลักความเท่าเทียมประกอบกับการแบ่งระดับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ออกเป็น 2 ระดับ กล่าวคือ การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าทั่วไปและการให้ความคุ้มครองสำหรับสินค้าเฉพาะอย่างโดยตรงในมุมมองนั้นจะเห็นได้ว่าการวางหลักการให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะดังกล่าวของไทยนั้นขัดต่อหลักเท่าเทียมกันแล้ว แม้หลักการดังกล่าวนี้จะบัญญัติขึ้นโดยอาศัยหลักเกณฑ์ในข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้าก็ตาม

แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นสหภาพยุโรป หรือแม้แต่สาธารณรัฐสิงคโปร์เองก็ได้มีการแบ่งระดับของการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทั้งสองประเภท

เอาไว้เช่นกัน ดังนั้น จึงเป็นประเด็นที่ควรวิเคราะห์ต่อไปอีกว่า การคุ้มครองที่ไม่เท่าเทียมกันนี้เป็นสิ่งที่เหมาะสมแล้วหรือไม่ที่จะบังคับใช้ หรือในความจริงแล้วควรที่จะให้การคุ้มครองต่อสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทุกประเภทอย่างเท่าเทียมกัน

การแบ่งระดับการให้ความคุ้มครองนี้ได้ปรากฏขึ้นในหลักการตามข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า โดยมีจุดกำเนิดมาจากการที่สหภาพยุโรปนั้นมุ่งที่จะให้การคุ้มครองไวน์และสุราเป็นพิเศษเนื่องจากเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและมีชื่อเสียงเป็นอย่างมากของสหภาพยุโรป แต่การได้รับการคุ้มครองในระดับพิเศษนี้ก็จะต้องเป็นการดำเนินการโดยมาตรการที่เข้มงวดมากกว่าการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าทั่วไปเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการสิทธิในการใช้ ขั้นตอนของการขึ้นทะเบียน ขั้นตอนของการพิสูจน์ถึงความสอดคล้องระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์ที่กล่าวอ้าง หรือแม้แต่การแสดงถึงความแตกต่างของแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้าในกรณีที่ตั้งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นเหมือนหรือต่างกัน เป็นต้น

ซึ่งหากนำเอามาตรการดังที่ได้กล่าวไปในข้างต้นนี้มาบังคับใช้กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าในทุกๆ ประเทศนั้น ผู้วิจัยก็มีความเห็นว่าการวางหลักการดังกล่าวนั้นจะเป็นการสร้าง ความยุ่งยาก และสร้างขั้นตอนการดำเนินการที่เกินจำเป็น อีกทั้ง ยังเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินการเพื่อขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อขอรับความคุ้มครองจนเกินสมควรอีกด้วย ดังนั้น การแก้ไขปัญหาในเรื่องของปัญหาการให้ความคุ้มครองที่ไม่เท่าเทียมกันที่เกิดขึ้นในกรณีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าทั่วไป กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าเฉพาะอย่างนั้นจึงควรที่จะทำการพิจารณาสินค้าเป็นรายกรณีไปว่าหากเป็นสินค้าที่มีลักษณะคุณสมบัติและเอกลักษณ์เฉพาะอย่างเดียวกันนั้นได้รับการคุ้มครองที่เท่าเทียมกันแล้วหรือไม่จะเป็นการสมควรกว่า ซึ่งจากแนวคิดและประเด็นปัญหาที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนี้ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจที่จะทำการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของการขยายการให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือต่างกันตามกฎหมายกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือต่างกัน พ.ศ. 2547 ขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดของการศึกษาและการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

สำหรับประเด็นปัญหาในเรื่องของความไม่เท่าเทียมกันในกรณีของการให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของสินค้าทั่วไปกับสินค้าเฉพาะอย่างนั้น เป็นปัญหาที่ได้มีการถกเถียงและเจรจากันมาเป็นเวลายาวนาน โดยแนวคิดในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้เป็นในเรื่องของการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งได้เริ่มขึ้นจากการเจรจาในประเด็นต่างๆ ภายใตกรอบข้อตกลงสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) โดยเป็นการเจรจากันในเรื่อง

ของการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับพิเศษให้ครอบคลุมถึงสินค้าอื่นนอกจากไวน์และสุรา เนื่องจากหลักของการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่บังคับใช้กับสินค้าทั่วไปนั้นไม่สามารถที่จะทำการเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการได้อย่างครอบคลุม โดยเฉพาะกับประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่มีความยากจน

ข้อเสนอแนะดังกล่าวนี้เป็นการแสดงความคิดเห็นของสหภาพยุโรปที่มองว่าหากมีการขยายการให้ความคุ้มครองแก่สินค้าเฉพาะอย่างให้ครอบคลุมไปถึงสินค้าทั่วไปบางประการนั้น อาจจะเป็นการทำให้แต่ละประเทศนั้นสามารถที่จะทำการส่งเสริมสินค้าที่มีลักษณะเป็นภูมิปัญญาหรือสินค้าท้องถิ่นให้ได้รับความคุ้มครองในระดับที่สูงยิ่งขึ้น อาทิ ข้าว ชา ชีส หรือกาแฟ เป็นต้น ซึ่งประเทศไทยก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีสินค้าจำพวกภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะเห็นได้จากการมีผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือที่เรียกอีกชื่อว่า สินค้า OTOP<sup>3</sup> แม้ว่าการให้ความคุ้มครองสินค้าเฉพาะที่มีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันของไทยในข้อ 1 กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 นั้นจะกำหนดให้ครอบคลุมไปถึง ข้าวและ ไหมอันเป็นสินค้าเศรษฐกิจที่สำคัญของไทยแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีสินค้าที่มีคุณภาพและเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่มีความเชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์ดังเช่นสินค้า OTOP อีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการคุ้มครองในระดับดังกล่าว

ซึ่งการขยายการให้ความคุ้มครองดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นมาตรการที่เหมาะสมกับประเทศไทยเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากจะเป็นมาตรการที่มาส่งเสริมให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยได้รับการคุ้มครองอย่างทั่วถึงแล้วนั้น ยังเป็นการทำให้สินค้าทุกประเภทได้รับความคุ้มครองภายใต้มาตรฐานเดียวกันและมีระดับการคุ้มครองที่เท่าเทียมกันอันจะก่อให้เกิดมาตรการทางกฎหมายที่ปราศจากการเลือกปฏิบัติได้อีกด้วย อีกทั้ง ยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าต่างๆ ให้สูงขึ้น ซึ่งจะต่อยอดเป็นการเพิ่มโอกาสทางการค้าและช่องทางในการนำสินค้าเข้าสู่

<sup>3</sup> สินค้า OTOP หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่แสดงถึงภูมิปัญญาไทย ที่ผู้ผลิต ผู้ประกอบการนำมาลงทะเบียนเป็นผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP และผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการลงทะเบียนของจังหวัด และกรุงเทพมหานครแล้วว่ามีคุณสมบัติเป็นสินค้า OTOP นอกจากนี้ สินค้า OTOP นั้นไม่ได้หมายถึงตัวสินค้าเพียงอย่างเดียวแต่เป็นกระบวนการทางความคิดรวมถึงการบริการ การดูแลการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษาภูมิปัญญาไทย การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น จุดขายที่รู้จักกันแพร่หลายไปทั่วประเทศและทั่วโลก. อ้างถึงใน วรรณิ งามขจรกุลกิจ. (2554). *การรับรู้และการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP) กับยุทธศาสตร์โอท็อป เพื่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ปี 2558*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 7.

ตลาดโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น และที่สำคัญการขยายความคุ้มครองในประเด็นดังกล่าวนี้ยังก่อให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมเกิดขึ้นไปพร้อมๆกับการลดปัญหาการก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์อันเป็นที่มาที่แท้จริงของสินค้าให้แก่ผู้บริโภคได้อีกเช่นกัน เนื่องจากผู้ผลิตนั้นไม่จำเป็นต้องทำการอ้างอิงถึงแหล่งภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเสียงเพื่อมาเป็นแรงจูงใจในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค เพราะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แต่ละพื้นที่นั้นได้รับการคุ้มครองที่เท่าเทียมกันนั่นเอง

ในประเด็นปัญหาการให้ความคุ้มครองที่ไม่เท่าเทียมกันที่เกิดขึ้นในกรณีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าทั่วไป กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าเฉพาะอย่างนี้แม้จะมีกลุ่มประเทศสมาชิกที่มีพันธกรณีกับข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้านั้นเห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าวเป็นจำนวนมาก แต่ก็ยังมีอีกกลุ่มประเทศสมาชิกที่มีความเห็นว่าการคงมาตรการการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในรูปแบบเดิมนั้นถือเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพเพียงพออยู่แล้วเช่นกัน เนื่องจากกลุ่มประเทศเหล่านี้ได้มองเห็นว่าการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ดังกล่าวในระดับพิเศษให้ครอบคลุมไปถึงสินค้าอื่นที่นอกเหนือจากสินค้าประเภทไวน์และสุราด้วยแล้วจะเป็นการเพิ่มต้นทุนในการใช้สิ่งบ่งชี้ดังกล่าวโดยไม่จำเป็นและอาจก่อให้เกิดภาวะความไม่สมดุลของจำนวนสินค้าที่ได้รับประโยชน์จากการขยายความคุ้มครองได้อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม การเจรจาในเรื่องของการขยายการให้ความคุ้มครองสินค้าเฉพาะอย่างนี้นอกเหนือไปจากไวน์และสุรานั้นยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนว่าจะออกมาในทิศทางใด แต่หากทำการวิเคราะห์ถึงแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อประเทศไทยนั้นก็คงจะเป็นในเรื่องของการที่ประเทศไทยนั้นไม่สามารถทำการแก้ไขปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้อย่างทันท่วงทีหากการผลักดันในเรื่องของการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวนั้นเกิดประสบความสำเร็จขึ้น เนื่องจากการที่สินค้าที่นอกเหนือไปจากไวน์และสุราได้รับการคุ้มครองในระดับพิเศษตามข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้าแล้วย่อมส่งผลให้มีโอกาสที่ผู้ผลิตนั้นจะใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซ้ำกันได้เป็นจำนวนมาก

ดังนั้น ปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้นประกอบกับแนวโน้มของการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่นอกเหนือไปจากไวน์และสุราตามข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้านั้น จะเห็นได้ว่าหากประเทศไทยไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือแก้ไขปรับปรุงมาตรการในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกันตามกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกัน พ.ศ. 2547 นั้นอาจส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมของประเทศ

ได้ เนื่องจากผู้ประกอบการจำนวนมากนั้นอาจได้รับผลกระทบจากข้อกำหนดที่ไม่เป็นธรรมจนส่งผลกระทบต่อการค้าเงินธุรกิจ อีกทั้ง ยังส่งผลทำให้เกิดความสับสนหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ที่แท้จริงของสินค้าแก่ผู้บริโภคด้วย ทั้งนี้อาจส่งผลร้ายแรงถึงขั้นมีการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อกันก็เป็นได้

จากการศึกษาหากผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบเป็นผู้ประกอบการชาวต่างชาตินั้นก็อาจส่งผลกระทบในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอันจะเกิดผลเสียในเรื่องของการค้าการลงทุนในระดับประเทศตามมาได้เช่นกัน ซึ่งในกรณีปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับพิเศษตามกฎหมายกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกันพ.ศ. 2547 นั้นให้มีความครอบคลุมต่อสินค้าประเภทอื่นนอกเหนือไปจากไวน์ สุรา ข้าวและไหม ดังที่ปรากฏอยู่ในข้อที่ 1 แห่งกฎกระทรวงฉบับดังกล่าว เหตุเพราะสินค้าของประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นสินค้าทางการเกษตร ซึ่งเป็นสิ่งที่มักจะได้รับประโยชน์โดยตรงจากการขยายความคุ้มครอง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการขยายความคุ้มครองสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในมาตรการทางกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ทั้งนี้ ก็เพื่อจะก่อให้เกิดการสร้างผลประโยชน์ต่อไทยทั้งในระดับผู้บริโภค ผู้ประกอบการและระดับประเทศให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้นกว่าที่เป็นมานั่นเอง

## บทที่ 5

### บทสรุปและข้อเสนอแนะ

#### 5.1 บทสรุป

จากการศึกษาค้นคว้าทั้งหมดในเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ศึกษากรณีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน” เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าอิสระ ในฉบับนี้ที่ทางผู้ศึกษาได้ทำการศึกษามาแล้วตั้งแต่บทที่ 1 ถึงบทที่ 4 อีกทั้งยังรวมไปถึงการจัดทำข้อเสนอแนะที่ผู้วิจัยได้ค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้ด้วย ซึ่งได้มีการเรียบเรียงและนำเสนอเนื้อหาสาระของการศึกษาไว้เป็นลำดับขั้น

กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 นั้นถือเป็นมาตรการทางกฎหมายที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน โดยเฉพาะ ซึ่งเป็นกฎกระทรวงที่กำหนดขึ้นบังคับใช้โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 มาตรา 28 วรรคหนึ่ง และมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 อันเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามพันธกรณีภายใต้ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า หรือที่เรียกว่า Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPs) ที่ได้วางหลักการขึ้นพื้นฐานในเรื่องของการให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันมีลักษณะเป็นสิ่งที่ใช้บ่งชี้ว่าสินค้านั้นมีแหล่งกำเนิดในดินแดนของประเทศสมาชิกหรือท้องถิ่นในดินแดนนั้น

การนำหลักการภายใต้ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้าโดยบัญญัติไว้เป็นกฎหมายภายในของไถยนั้น เป็นการนำมาประยุกต์ใช้ในรูปแบบการแปรสภาพตามหลักการของการนำกฎหมายระหว่างประเทศมาใช้เป็นกฎหมายภายใน ซึ่งเป็นการดำเนินการโดยฝ่ายนิติบัญญัติผ่านกระบวนการพิเศษในการรับเข้ามาเป็นระบบกฎหมายภายในเสียก่อน เนื่องจากประเทศไทยนั้นถือเป็นรัฐที่สนธิสัญญาไม่อาจมีผลบังคับใช้โดยตรงได้จึงจำเป็นต้องทำการแปรสภาพกฎหมายระหว่างประเทศเหล่านั้นเสียก่อนจึงจะทำการตราขึ้นบังคับใช้เป็นกฎหมายภายในได้ ซึ่งหลักการพิจารณาในเรื่องของการกำหนดมาตรการที่สอดคล้องกับข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) นั้น จะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญทั้งหมด 3 องค์ประกอบ อันได้แก่ มาตรฐานขั้นต่ำ ถ้อยคำตามตัวอักษร และเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยใน

ที่นี้จะเป็นการพิจารณาจากข้อ 23 (3) ในข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ซึ่งบทบัญญัติที่กำหนดระดับการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันจะถือได้ว่าเป็นมาตรการในการสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าเฉพาะอย่างที่เหมาะสมหรือป้องกันโดยมีวัตถุประสงค์หลักเป็นในเรื่องของการแก้ไขปัญหาการก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดแก่ผู้บริโภคถึงแหล่งที่มาหรือแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้านั้นเอง

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในช่วงต้นนี้ ผู้ศึกษาจึงได้ทำการแบ่งการศึกษาในเรื่องมาตรการทางกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในกรณีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมหรือป้องกันออกเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้

1) ปัญหาความไม่ชัดเจนของกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมหรือป้องกัน พ.ศ. 2547 ตามมาตรฐานขั้นต่ำของข้อตกลง TRIPs

สำหรับการศึกษาวิเคราะห์ในประเด็นของความไม่ชัดเจนของกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมหรือป้องกัน พ.ศ. 2547 นี้ ผู้วิจัยทำการจำแนกประเด็นการพิจารณาออกตามสาระสำคัญของหลักการมาตรฐานขั้นต่ำของข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า ดังต่อไปนี้

ปัญหาความไม่ชัดเจนที่ไม่สอดคล้องกับข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ในประเด็นของหลักความเป็นธรรมในแง่ของการตีความตามตัวอักษร

เมื่อทำการตีความตามตัวอักษรตามบทบัญญัติของไทยที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้วจะเห็นได้ว่า มาตรการทางกฎหมายของไทยไม่ได้มีการบัญญัติหลักการในเรื่องของการคำนึงให้มีการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมแก่ผู้ผลิตทุกฝ่ายตามที่ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) กำหนดไว้แต่อย่างใด แม้ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็ตาม ซึ่งการดังกล่าวนี้อาจส่งผลเสียเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกับการที่นายทะเบียนจะต้องใช้ความระมัดระวังในการตรวจสอบคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะให้มีการดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่ชัดเจนดังกล่าวให้หมดไป ทั้งนี้ ก็เพื่อให้การบังคับใช้กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมหรือป้องกัน

พ.ศ. 2547 นั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบังคับใช้เพื่อให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ฟ้องหรือเหมือนกัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

ปัญหาความไม่ชัดเจนที่ไม่สอดคล้องกับข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ในประเด็นของถ้อยคำและเจตนารมณ์

การตราพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือฟ้องกัน พ.ศ. 2547 ขึ้นบังคับใช้นั้นเป็นการดำเนินการประยุกต์ใช้หรือการแปรสภาพกฎหมายระหว่างประเทศมาใช้เป็นกฎหมายภายในของไทย โดยผ่านขั้นตอนของฝ่ายนิติบัญญัติด้วยการแปลความจากภาษาต่างประเทศมาแปลให้เป็นภาษาไทย ซึ่งย่อมที่จะก่อให้เกิดปัญหาตามมาได้เนื่องด้วยข้อจำกัดทางด้านภาษาที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งการวิเคราะห์ปัญหาความไม่ชัดเจนที่ไม่สอดคล้องกับข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ในประเด็นของถ้อยคำและเจตนารมณ์นั้น จะเป็นการพิจารณาในประการว่ามาตรการทางกฎหมายของไทยนั้นได้บัญญัติวางหลักให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำของข้อตกลงระหว่างประเทศฉบับดังกล่าวแล้วหรือไม่ แต่ทั้งนี้ ประเทศไทยเองก็สามารถที่จะทำการตรากฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้ครอบคลุมและชัดเจนมากขึ้นเพียงใดก็ได้ แต่จะไม่สามารถจำกัดหรือด้อยสิทธิในการคุ้มครองให้ต่ำไปกว่าข้อตกลงระหว่างประเทศได้นั้นเอง

แต่อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) กลับไม่ได้มีการให้คำนิยามของคำว่า “Homonymous Geographical Indications” ไว้ว่าหมายถึงสิ่งใด ประเทศสมาชิกที่จะนำหลักการดังกล่าวไปบัญญัติไว้ในมาตรการทางกฎหมายภายในประเทศของตนนั้นก็ทำได้แต่เพียงการอนุมานถึงหลักการดังกล่าวเอาเองเท่านั้น ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ได้มีการบัญญัติไว้ใน The Geographical Act 2014 แห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งได้กำหนดคำนิยามของ “Homonymous Geographical Indications” ซึ่งได้มีการกำหนดนิยามความหมายของคำดังกล่าวเอาไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ ก็เพื่อลดภาระในการตีความตามกฎหมายของคำดังกล่าวของศาลลง

ในประการต่อมาเมื่อทำการวิเคราะห์ในแง่ที่ว่าหากไม่ระบุคำนิยามคำว่า “Homonymous Geographical Indications” เอาไว้จะทราบได้อย่างไรว่าชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นี้จะเหมือนหรือฟ้องหรือไม่นั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการหยิบยกบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ในมาตรา 6 ขึ้นมาศึกษาประกอบเพื่อทำการเปรียบเทียบนั้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายเครื่องหมายการค้าฉบับดังกล่าวนี้ ถือเป็นกฎหมายที่มุ่งประสงค์คุ้มครองผู้บริโภคอีกฉบับหนึ่งที่มีหลักการในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคให้หลงผิดในตัวเจ้าของสินค้าหรือแหล่งกำเนิดนั้นมีความใกล้เคียงและเทียบเคียงได้กับกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จึงอาจ



ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการระบุนิยามความหมายของคำดังกล่าวเอาไว้อย่างชัดเจนขึ้นแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยก็ยังมีความเห็นในทิศทางที่ว่าจะต้องทำการแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 ให้ชัดเจนถึงการป้องกันการสับสนหลงผิดของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น ซึ่งการดำเนินการในกรณีเช่นนี้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ได้มากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ เมื่อได้ทำการจากการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาในประเด็นดังกล่าวในข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่ากฎหมายไทยที่มีความเกี่ยวข้องข้องกับการให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันนั้นยังมีจุดบกพร่องที่สมควรได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 ทั้งนี้ ก็เพื่อให้การบังคับใช้กฎกระทรวงฉบับดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอันจะก่อให้เกิดประสิทธิผลที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และยังเป็นการช่วยลดปัญหาความสับสนหลงผิดของผู้บริโภคและสร้างความเท่าเทียมให้แก่ผู้ผลิตที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้อีกด้วย

2) ปัญหาการให้ความคุ้มครองที่ไม่เท่าเทียมกันที่เกิดขึ้นในกรณีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าทั่วไป กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าเฉพาะอย่าง

สำหรับประเด็นปัญหาในเรื่องของความไม่เท่าเทียมกันในกรณีการให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยผู้วิจัยทำการวิจัยในแง่มุมของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าทั่วไปแต่อาจมีชื่อเหมือนหรือพ้องกัน ในประเด็นดังกล่าวนี้ถือเป็นปัญหาที่ได้มีการถกเถียงและเจรจากันมาเป็นเวลานาน โดยแนวคิดในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้เป็นในเรื่องของการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับพิเศษให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้นนอกเหนือไปจากการให้ความคุ้มครองแก่ไวน์และสุราดังเดิม ทั้งนี้ ก็เพื่อส่งเสริมสินค้าที่มีลักษณะเป็นภูมิปัญญา หรือสินค้าท้องถิ่นให้ได้รับความคุ้มครองในระดับที่สูง ซึ่งในประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นตรงกับแนวคิดดังกล่าวที่ว่า การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันตามของกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 ควรที่จะกำหนดการให้ความคุ้มครองให้ครอบคลุมไปถึงสินค้าประเภทอื่น ๆ อันมีลักษณะเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยด้วย เหตุเพราะประเทศไทยก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีสินค้าจำพวกภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก

อีกทั้ง หากทำการพิจารณาถึงประเด็นปัญหา และข้อดีของการขยายความคุ้มครองประกอบกับแนวโน้มของการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่นอกเหนือไปจากไวน์และ

สุราตามข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้านั้น จะเห็นได้ว่าหากไทยไม่ทำการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรการในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกันอย่างทันทีทันใดแล้วนั้นอาจส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมของประเทศได้ ซึ่งอาจนำไปสู่การฟ้องร้องดำเนินคดีทั้งในระดับผู้บริโภค โภคกับผู้ประกอบการ หรือผู้ประกอบการด้วยกัน หรือแม้แต่การดำเนินคดีในระดับประเทศก็เป็นได้

## 5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในเรื่องมาตรการทางกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในกรณีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกันระหว่างกฎหมายไทยกับข้อตกลงระหว่างประเทศกฎหมายต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าในข้อตกลงระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศนั้นได้มีการบัญญัติหลักการ เงื่อนไขและการดำเนินการที่แตกต่างไปจากหลักการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกัน พ.ศ. 2547 ของไทย จึงทำให้มาตรการดังกล่าวยังไม่อาจให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกันได้อย่างครอบคลุมเพียงพอที่จะสร้างความเท่าเทียมและเป็นธรรมให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ ซึ่งจากการที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาดังกล่าวแล้วนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในกรณีดังกล่าวดังต่อไปนี้

1) เห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกัน พ.ศ. 2547 ให้ความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของการเพิ่มข้อความที่เหมาะสมเรื่องการศึกษาความคล้ายเหมือนหรือพ้อง โดยการเพิ่มเติมบทบัญญัติในกฎกระทรวง ข้อความว่า “ต้องไม่เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกันจนทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า” เพื่อลดปัญหาการใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือคล้ายกัน ป้องกันการเกิดความสับสนหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ที่แท้จริงของสินค้าแก่ผู้บริโภคด้วย นอกจากนี้ กฎกระทรวงยังอาจต้องกำหนดเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยให้ส่วนราชการที่กำกับดูแลกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ใช้อำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ให้อำนาจแก่อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา ออกคำสั่งกรมทรัพย์สินทางปัญญา เรื่อง คู่มือการตรวจสอบคำขอรับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อให้เป็นแนวทางปฏิบัติงานเกี่ยวกับการตรวจสอบคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยระบุถึงหลักเกณฑ์เงื่อนไขการสร้าง ความแตกต่างระหว่างสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกันได้เป็นข้อๆ ทั้งนี้

ก็เพื่อให้การบังคับใช้กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 นั้นสามารถบังคับใช้ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายฉบับดังกล่าวเป็นไปอย่างโปร่งใส ลดอำนาจนายทะเบียนและคณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ลง อันจะก่อให้เกิดความเท่าเทียมโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและการฉกฉวยโอกาสในทางการค้าที่นำไปสู่การแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมได้อีกด้วย

2) เห็นควรให้มีการบัญญัติหลักในเรื่องของความเท่าเทียมขึ้นบังคับใช้ในมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน เพื่อให้มีความสอดคล้องกับหลักการภายใต้ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) อันเป็นต้นร่างของการบัญญัติมาตรการดังกล่าวขึ้นบังคับใช้ภายในประเทศ ทั้งนี้ก็เพื่อให้การดำเนินการตามพันธกรณีของไทยนั้นเป็นการดำเนินการที่เป็นไปตามหลักการมาตรฐานขั้นต่ำที่ข้อตกลงฉบับดังกล่าวได้วางไว้ และยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิมอีกด้วย โดยอาจกำหนดไว้ในกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 ข้อ 2 เพิ่มเติมข้อความว่า “ให้สร้างเงื่อนไขการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันโดยคำนึงถึงความเป็นธรรมแก่ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย” การกำหนดรายละเอียดนี้เป็นการนำหลัก Equitable Treatment มาบังคับใช้เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำที่ข้อตกลง TRIPs ได้กำหนดไว้

3) เห็นควรให้มีการขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันของไทยให้ครอบคลุมไปถึงสินค้าประเภทอื่นนอกเหนือจากไวน์ สุรา ข้าวและไหมตามข้อ 1 แห่งกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 โดยการเพิ่มเติมกลไกการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับธรรมให้สูงขึ้น โดยอาจกำหนดแยกหมวดการให้ความคุ้มครองสินค้าทั่วไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้ชัดเจน เหตุเพราะประเทศไทยนั้นมีสินค้าที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นจำนวนมากที่ทั้งมีเอกลักษณ์เฉพาะ มีคุณภาพ และมีความเชื่อมโยงกับท้องถิ่นโดยตรงที่ควรได้รับการคุ้มครอง ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ตลอดจนขยายตลาดการค้าภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยไปสู่ตลาดโลก และยังเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างทั่วถึงอีกด้วย

4) เห็นควรให้มีการรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสื่อมวลชน ตลอดจนประชาชนทั่วไป เพื่อให้มีความตระหนักถึงความสำคัญของสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้

ทางภูมิศาสตร์ โดยส่งเสริมทัศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรม เพื่อให้หันมาบริโภคสินค้าภูมิปัญญาของไทยให้มากยิ่งขึ้น

5) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะได้รับการส่งเสริมพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ด้วยการร่วมแรงร่วมใจของชุมชนและส่วนงานราชการภายในจังหวัด ชุมชนต้องพึงระลึกเสมอว่าการถ่ายทอดภูมิปัญญาและการอนุรักษ์ทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งที่ควรหวงแหนไว้ เป็นสัญลักษณ์ที่บ่งชี้ได้ว่าสินค้าเหล่านั้นมีคุณภาพ ชื่อเสียง มีเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนสินค้าชนิดเดียวกันจากแหล่งอื่น นอกจากนี้ ส่วนราชการภายในจังหวัดต้องให้ความสำคัญในการสร้างตลาด สร้างโอกาสทางการค้าให้แก่กลุ่มชุมชนผู้ผลิตอยู่เสมอ และต้องพึงพานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำระบบควบคุมคุณภาพสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทั้งนี้ เพื่อให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

## บรรณานุกรม

### กฎหมาย

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546

กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้  
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547

### กฎหมายต่างประเทศ

Paris Convention for the Protection of Industrial Property

The Geographical Indications Act 2014

### หนังสือ

จักรกฤษณ์ ควรวจน์ และบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์. (2556). *สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 1).  
กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

จักรกฤษณ์ ควรวจน์. (2560). *กฎหมายสิทธิบัตร แนวคิดและบทวิเคราะห์* (พิมพ์ครั้งที่ 4).  
กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2560). *ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา* (พิมพ์ครั้งที่ 11).  
กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

ชนพจน์ เอกโยคยะ. (2547). *กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทาง  
ภูมิศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ทีชซิ่งทอยส์.

ดำรง ธรรมารักษ์. (2537). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศ*. กรุงเทพฯ:  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัฒนรัชต์ พักจันทร์. (2552). *หนังสือชุดคดี WTO เล่มที่ 5 โครงการ WTO Watch*.

ยรรยง พวงราช. (2545). *เอกสารเพื่อประกอบการพิจารณากฎหมายของสมาชิกรัฐสภาเล่มที่ 3*.  
กรุงเทพฯ: สิริโรจน์การพิมพ์.

วิมาน กฤตพลวิมาน. (2552). “การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” ในเอกสารการสอนชุดวิชา  
*กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ศิริยา เลหาเพียงศักดิ์. (2552). *หนังสือชุดคดี WTO เล่มที่ 5 โครงการ WTO Watch*.  
กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามเวลา.

ศิริยา เลหาเพียงศักดิ์. (2548). *หนังสือชุดกติกา WTO เล่มที่ 5*. กรุงเทพฯ:  
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อำนาจ เนตยสุภา และชาญชัย อารีวิทยาเลิศ. (2558). *คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์* (พิมพ์ครั้งที่ 2).  
กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

### วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์

โดมพล เฉลิมช่วง. (2550). *ปัญหาการอนุวัติกฎหมายให้เป็นที่ไปตามความตกลงทริปส์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อพ้องกัน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ตะวัน เดชภีร์คนมงคล. (2551). *การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ : ศึกษาเปรียบเทียบมาตรการตามกฎหมายไทยกับสหภาพยุโรป*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ภัทรพร เย็นบุตร. (2561). *การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน: ศึกษาตามความตกลงทริปส์*. นิติศาสตร์ดุสิตบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ศุภการณ์ สุขต่าย. (2558). *ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย

สัญญา วรรณศรี. (2561). *ปัญหาการจำแนกประเภทและระดับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อังสนา มหาชนกุล. (2559). *กฎหมายระหว่างประเทศกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในกรณีผลิตภัณฑ์กาแฟ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายระหว่างประเทศ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อนงค์นารถ บุญเรือง. (2556). *การศึกษาเปรียบเทียบการส่งเสริมสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ของต่างประเทศกับบริบทของประเทศไทย*. การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเทคโนโลยี, วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสิทธิ์ ฤทธิวีระเดช. (2561). *การนำทรัพย์สินมีรูปร่างและทรัพย์สินไม่มีรูปร่างมาเป็นหลักประกันทางธุรกิจ: กรณีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

## รายงานการวิจัย

- จักรกฤษณ์ ควรวจน์ และบัณฑิต เสริมฐิติโรตม์. (2551). *กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และการส่งเสริมการส่งออกและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น*. รายงานการวิจัย กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ทวีพฤทธิ ศิริศักดิ์บรรจง และคณะ. (2558). *มาตรการกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อปกป้อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านสินค้าอาหารในประชาคมอาเซียน: บทเรียนสำหรับประเทศไทย*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- วรรณิ งามขจรกุลกิจ. (2554). *การรับรู้และการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน และท้องถิ่น (OTOP) กับยุทธศาสตร์โอท็อป เพื่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ปี 2558*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สุขแสง คุณนก และสายชล จินโจ. (2562). *รูปแบบการพัฒนาสื่อการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสิทธิบัตรสู่การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

## วารสาร บทความ

- รัฐชัย สุขรุ่งเรืองรอง (2564). การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ กรณีที่มีการย้ายถิ่นที่อยู่ของคนใน ชุมชน. *วารสารรัชต์ภาคย์*,
- วรวิมล โปษกานนท์ และคณะ. (2545). ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์. *บทบัณฑิต*, 58 (1).
- วิมาน เหล่าดุสิต. (2544). กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับภูมิปัญญาไทย. *วารสาร สุโขทัยธรรมมาธิราช*, 14(3).
- \_\_\_\_\_. (2555). ข้อพิจารณารูปแบบกฎหมายในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ใน ประเทศไทย. *วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมมาธิราช*, 10(1).
- อรพรรณ พันธ์พัฒนา. (2555). การขยายความคุ้มครองให้แก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์. *วารสาร กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ*, ฉบับพิเศษ.

## เอกสารอื่นๆ

- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2559). *กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์: สาธารณรัฐสิงคโปร์*. นนทบุรี: กรมทรัพย์สินทางปัญญา.

- จุมพล ภิญโญสินวัฒน์และภูมินทร์ บุตรอินทร์. (2560). *ประวัติศาสตร์และแนวคิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา*. โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1 “นวัตกรรมสร้างสรรค์ ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ไทยแลนด์ 4.0”
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547
- สุมาลี วงษ์วิฑิต. (2558). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหารกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา (hw6105)*. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

### เอกสารต่างประเทศ

- Antony Taubman, Hannu Wager and Jayashree Watal. (2012). *A Handbook on the WTO TRIPS Agreement* (1st edition). England: Cambridge University Press.
- Ludwig Bacumer. (1991). The International Protection of Geographical indications. *Symposium on the international Protection of Geographical indications*, 12(18).



## ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	จารุวรรณ บุญนากร
วัน เดือน ปีเกิด	31 สิงหาคม 2538
สถานที่เกิด	จังหวัดชลบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 12/2 หมู่ 2 ตำบลป่ายูบใน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง 21210
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต
พ.ศ. 2561	